

HELLÁSZ TÜNDÉR BIRODALMA

UJGÖRÖG NÉPMESÉK

**RHOUSOPOULOS RH.
elmondása után írta
KÚNOS IGNÁC Dr.**

BÉTA IRODALMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KIADÁSA

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest: Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2017
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5572-25-8 (online)
MEK-16609

TARTALOM

Előszó.

A szegény gazdag.

Túró kő, kés, túró gyertya.

A három tanács.

Nikétász, a napszámos-fi.

Holló nyelven.

Bolond asszony bolond lánya.

Szót nem szóló királylányka.

A tizenkét hónap-testvér.

Vizi tündér Nereida.

Tenger anyja, Tenger lánya.

A mestertolvaj.

A varázstükör.

Király fia Fjorentinosz.

A három szarvas.

A bronz gyűrű.

A hat testvér.

Az aranyvessző.

Az ötszörszép szőke.

Róka Marcsa bíraskodik.

A gonosz mostoha.

Pacalfejes királyúrfi.

Ahol ész van, ott pénz is van.

Lázár gazda, a hős varga.

Vaszipulo.

Kisértetes királylányka.

A kiszmet.

Vak dervisek klostromában.

Az áthénei kalmár.

A fecske és a kigyó.

A három csodaruha.

Csali mese, hazug mese.

Előszó.

Mesét mondok, igaz mesét.

Úton voltam Kelet földjén, a nagy Fehér-tenger mentén, Szíriának partjainál, Palesztina romjainál, Kis-Ázsia Szmirnájában, türkmén-törzsek hazájában.

Szira mellett állt meg egy nap a hajónk, egy görög szigetcske előtt az Égei-tengeren. Nem mostanság történt, épp harminckilenc esztendővel ezelőtt, egy szeptemberi napnak rózsaujjú hajnalán. Egyiptom felől, a fárások országából bukdácsolt elő a hajónk, egy rozga kis mélyjáratú.

Több hónapot töltöttem volt Egyiptomban és amikor indulóban voltam visszafelé, Sztambul tündér vize felé, járványos betegségfélének riadozott a híre és hajó az egyiptusok országában se be, se ki többé. Csak egyetlen egy hajócska merészkedett ki a hullámokba, vesztegzáros tilalomba, a rozga kis Kedivije. Szorongásig telt meg a vizi viskó és én még a kivételezettek közé kerültem, fedélzeten egy kuckóba. Zivatarosra fordult az idő, szél pacskolta a bordázatot s veszett táncra kerekedett nyögdecslő rozogácskánk, hol oldalvást hajladozva, hol előre bukdácsolva.

S annyi sok esztendő után, emberöltő multa után, álmokképben mintha látnám megletteknek sápadt arcát, nők borzongó visongását, hullámhegyek ködös képét, álomtalan éjjeleknek viharvertét. Nyöszörögve vergődött a megtépázott Kedivije-nk s negyed napos volt már az útja, amikor tűz támadt a konyhájában s étel-ital odapusztult. Ekkor lett csak nagy becse teafőzői készségemnek. Paradicsom, amúgy nyersen, volt a csésze teám ára s bőves-bővében voltam, torkig tele, a paradicsomi életnek.

Elvergődött kis hajónkkal Szira elé jutottunk el. A vihar elült, a hullámok megcsendesedtek és ragyogott előttünk a görög szigetcske, akár egy ékköves kis habtaraja a véghetetlen óceánnak. Horgonyt vetett Kedivije-nk, öt nap tartó vesztegzárra. A sziget felől pedig, gyorsan sikló csónakocskák rajzottak elő, élelemmel tetés-tele, ízes-szagos gyümölcsökkel, sült halakkal, rózsapiros narancsokkal.

Hogy, hogy nem, egy asszony vetődött fel a hajóra, apró három gyermekével. Pedig tilos volt a hajó, se leszállni nem volt szabad róla, se felszállni rája. Édes téstát, porhanyósat árulgatott a görög asszony, s amikor vissza akart szállni a csónakjára, rárivallt a megtiltó szó. Ott kellett az asszonynak maradnia a hajón, a gyermekeivel együtt, amíg le nem telik az öt nap.

- Se baj - mondta jókedvűen, - étel-ital majd csak akad.

Gondtalan élethez láttunk, apraja-nagyja a hajónak. S est-időben napszálltakor, amikor elült a zaj, a sürgés-forgás s aranyszínben játszott az ég, ezüstösen csillogott a víz tükre, maga elé ültette a görög asszony a gyermekeit s becézgetve, anyáskodva mesét mondott apróinak, görög paramitiákat.

Hol volt, hol nem, egy vasziljász (király), s királyasszony (vaszilisza). Egyetlen volt az ő fiúk, az ő vaszilopuloszuk, az kelt útra rengetegre, ellenséggel megküzdeni, királylánykát megmenteni.

Folyt a mese éjfél tájig, néha hajnalpirkadásig. Körbe-körbe lestük szavát, meseország birodalmát. Tündérszárnyak suhanóban, dzsinn-szellemkék röppenőben, dervis csodatévő szava, boszorkányok mérges hangja, sárkányoknak kilenc feje, óriások nagy ereje, mind ott zsongott, mind ott bongott, képzelgésünk hímes szárnyán, hímes arany virágszálán.

Kelet mese káprázata ragyogott fel szemünk előtt. Boszporuszi partok felől mintha perik libbennének, padisáknak szerájából mintha szultán-leánykáknak sóhajai szállongnának. Hellász ódon levegőjét új fuvalmak lengik körül. Török mesevilág vonul görög földre s új köntöskét vesz fel újabb otthonában. Kaftán helyett peplont öltenek, vasziljas lesz a padisáh. Helikon berkében Siráz-nak rózsája, Faleron völgyében bülbül-madár dala. S csak itt-ott ha felcsillan régi mondák érce, mítósz legendák elhalványult képe. Erről a világról, új meseországról lebbenjen a kárpit, ennek a világnak, új meseországnak nyújtjuk a meséit.

Mesét mondtam, igaz mesét.

Budapest, 1924 szeptember hava.

Kúnos Ignác.

A szegény gazdag.

Híre volt az egyszeri házaspárnak. Sok gyerekkel, de még több jókedvvel áldotta meg őket az Isten; nem is nyílt panaszra szájuk. Betévő falatjukat éppen csak hogy megkeresték s inkább cseppent bizony, mint csurrant. Fáradtan tértek meg a mindennapi napszámról, de ha elfogyasztották a kenyérkéjüket s kihörpintették üres leveskéjüket, vidámság derült az arcukra. Fogta az apjuk a lantját, rákezdte az anyjuk a nótát, táncukat az aprók ropták. Nap-nap után, hétről-hétre, mindig tellett a jó kedvre.

Egy gazdag ember volt a szomszédjuk, de megirigyelte a sorsukat, derűs mókás életüket.

- Én, a gazdag - zsörtölődött zúgolódva, - gonddal hajtom le a fejem, gond ébreszt fel minden reggel. Bezzeg ők, a koldus fajzat, minden este vígadoznak, táncolgatnak, danolgatnak.

Egyet gondol a gazdag s egy szép napnak szép reggelén így köszönt be a szegényhez:

- Jóra való népek vagytok, sajnállak, hogy koplalgattok. Adok én pénzt, ezer garast, ezüstöset meg aranyost, kereskedni, élni valót, s ha majd nyersz, hát visszaadod, ha pedig nem, az se legyen a te bajod.

Mohón kapott a szegény a nagy pénzen, sose látott ennyit együtt. Gonddal ül le s gondolkodik, mihez kezdjen a pénzével? Boltot nyisson? Kereskedjen? Avagy földet vásároljon? Hátha nem lesz kellő vevő s nem terem a földjén szőlő. Avagy pénzét kölcsön adja s megteremjen bő kamatja? Odaveszhet a garasa, se pénze oszt', se posztója.

Töri egész nap a fejét s fáradtan érkezik meg estére. Nem veszi a lantját kézbe, nótafa csak megzavarná s ha danolni kezd az asszony, gyermekhad ha táncra perdül, mérges szóval rivall rájuk, ráncba borul a homloka.

Egész éjjel gondolkodik, álom se száll a szemére. Felkel másnap nagy fáradtan, álmatlan, elcsigázottan; napszámra se megyen aznap, idő kell a nagy gondjának.

- Lelkem, uram, mi a bajod? - kérdi tőle a felesége. Mérges szóval förmed vissza:

- Hallgathassál, hagyj békébe.

Résen van eközben a gazdag ember. Alig hogy beesteledett s a falu elsötétedett, elsétál a házuk előtt, szegényeknek vacska előtt. Szinte odáig van a nagy ámulattól. Lant nem perdül, hang se csendül, csend üli meg a ház táját. Másnap este meg-meg ott jár s bárhogyan is hallgatózik, ablak alatt leskelődik: Lant nem pendül, hang se csendül, csend üli meg a ház táját. Harmadest is ott vigyázgat, minden neszre odahallgat; ám, hiába fészkelődik, mindhiába leskelődik: Lant nem pendül, hang se csendül, csend üli meg a ház táját.

Otthon ül másnap a gazdag s gondolkodik a szomszédja sorsán. Egyszerre csak nyílik az ajtó és a szegény ember áll meg előtte.

- Mi jót hoztál, jó szomszédom? - kérdi az embertől.

- Ördög bújjék a pénzedbe, aranyodba, ezüstödbe - kiáltoz a szegény ember -; amióta hordom súlyát, nem bírom a terhes gondját. Füttyölök a vagyonodra, gondot hozó garasodra.

Odadobja a gazdagnak a pénzét és siet nagy boldogan a kis családjához. Fogja az apjuk a lantját, rákezd az anyjuk a nótát, s táncukat az aprók ropják. Nap-nap után, hétről hétre, most már tellett a jókedvre.

Tűró kő, kés, tűró gyertya.

Nagy vagyona volt az egyszeri embernek, meg egy szépséges szép lánykája. Üldögél egy nap a leányka az ablaka mellett s arany szőtest szövőget. Épp javában húzdogálja a szálakat, amint odarepül eléje egy madár és így szólal meg:

- Mért hímezed kendőcskédet, mért húzgálod fonálkádat? Úgyis halott lesz az urad, holt ember a hitestársad.

Felpattan a lány az ültéből, odaszalad az apjához és sírva panaszolja el neki a madarat. Megnyugtatta az édesapja, hogy csicsereg a madárfajta, nincsen annak igaz szava.

Ám másnap megint a lányka előtt a madár, harmadnap meg meg, mind azt csicsergi a fülébe, hogy: Mért hímezed kendőcskédet, mért húzgálod fonálkádat? úgyis halott lesz az urad, holt ember a hitestársad.

Megint elpityeredett a lányka, megint csak megnyugtatta az édesapja.

Épp a kertben hancúrozott másnap a lányka, lány-pajtásaival ugrándozott, amikor egyszerre csak megeredt az eső. Odafutottak a lányok egy ház eresze alá és amint ott álltak, álldogáltak, megnyílik előttük egy ajtó. Kíváncsi lett a gazdag ember lánya, hogy mi lehet vajjon az ajtón túl. Belép rajta és alig hogy beteszi a lábát, rácsukódik az ajtó magától. Egy szobában állott a lányka, azon is egy ajtó nyílt ki. Benyit rajta, hát egy másik szoba, azon is egy ajtó. Benyit egy harmadik szobába, és amint széttekintget benne, hát egy halott ember fekszik előtte, szép az arca, aranyos a ruhája, akár csak egy királyfi. Írás van a keze fejénél, az állott rajta:

- Aki ide téved hozzám s három nappal, három éjjel vigyáz reám, negyed napra felébredek, új életre éledek s hogyha lányka áll mellettem, feleségem az lesz nekem.

Egyet gondol a lányka, odaül a halott mellé és úgy vigyáz rá, akár a szeme fényére. Elmúlt egy nap egy éjszaka, elmúlt két nap két éjszaka s mulóban a harmadik is. Majd leragad a két szeme, úgy elfogta a nagy fáradtság. Kinéz egy percre az udvarra, hát egy cigánylány bámészkodik az ablakra. Beszólítja a szobába és azt mondja neki:

- Csak egy kicsinnyég vigyázz itt helyettem, míg lehajtom a fejem és szunyókálok egy kevéskét. Két órácskát pihenek meg, akkor aztán felébressz ám.

Nyomban elaludt a fáradt lányka, a cigánylány meg hol az írást nézegeti, hol az alvó lánykát, hol meg a halott királyfit. Elmúlik egy óra, elmúlik két óra, dehogy ébreszti ő fel a lánykát. Ám egyszerre csak felébred a királyfi, éledezik új életre és amint megpillantja a cigánylányt, átöleli, megcsókolja és azt mondja neki:

- Te vigyáztál én mellettem, te vagy az én feleségem.

Eközben a másik lányka is felébred és amint szétnéz nagy tétován, ráripakodik a cigánylány, hogy siessen a dolga után és őrizze a királyfi libáit. Szó nélkül sompolyog ki a szobából, csak a könnyei peregnek le az arcáról.

Alig éledgéltek egy pár napig, a cigánylány a királyfi mellett, a lányka meg a libák közt, amikor jön egy nap a sietős izenet, hogy kitört a háború, el kell a királyfinak menni. Szólítja a feleségét és azt kérdezi tőle:

- Ajándékot milyet hozzak?

Aranyos ruhát akar a cigánylány.

Szólítja aztán a pásztorlánykát, attól is megkérdezi. Azt feleli neki a lányka:

- Hozz tűrő kést, követ, gyertyát, bánatomat hadd hallgassák; ne térhess meg ezek nélkül, tűrő kés, kő, gyertya nélkül.

Útra kél másnap a királyfi és idő térül, idő fordul, ugyancsak helybe hagyta az ellenséget. Megveszi aztán az aranyos ruhát, a többiekről pedig, hogy, hogy nem, biz ő megfelejtkezett. Felpattan aztán a lovára és indulna vissza hazafelé. Megcsökönnyösödik ám a lova és egy lépést se akar előre felé tenni. Egy tapodtat se mozdul meg a helyéről, hiába próbálkozik vele a királyfi. Amint nézi a lovát és elgondolkozik a baján, egyszerre csak eszébe jut az ígérete, meg a pásztorlányka szava. Egyet bök az ujjával a homlokára, visszatér a lován a városba és egy csársiba tér be. Tűrő kést, meg tűrő követ, hozzávaló tűrő gyertyát, azt kér az egyik boltostól.

- Minek a neked? - kérdezi a kereskedő.

- Egy szolgáló lánykánk, amolyan libapásztor-féle van otthon, annak kell ez a holmi - feleli a királyfi.

Végig simít a szakállán a kereskedő, átadja neki a három holmit és azt mondja a királyfinak:

- Vigyázd meg azt a lánykát, hogy mit kezd el az ajándékával.

Ráül aztán a királyfi a lovára és íme, úgy elszáguld vele, hogy meg se állott hazáig. Épp kifelé nézett a felesége és amint megpillantja az urát, az volt az első szava:

- Hoztál aranyos ruhát?

- Hoztam - mondja kelletlenül az ura és szó nélkül adja oda az ajándékát.

Az udvaron volt éppen a libapásztorlányka, annak is odaadja a holmiját. Figyelő arccal nézi a lánykát és szemmel tartja a mozdulatát. Látja, amint besiet a lányka a konyhába és amint magára zárja az ajtaját. Utána siet a királyfi, bekukucskál az ajtón és úgy lesi meg a lány titkát.

Veszi eközben a lányka a három holmit, a követ leteszi a földre, a kést ráhelyezi a kőre, a gyertyát pedig meggyújtja és odateszi azt is a kő mellé.

- Vajjon mi ennek a lánykának a szándéka? - tűnődik magában a királyfi.

Odaguggol a lányka a kés mellé, a két szeme könnybe lábbad, a szava meg-megcsuklik és kitör belőle a keserűség.

- Mire vársz te öldöklő kés? - kiáltja oda a késnek, - miért nem vágod torkom ketté?

Öldöklő kés emelkedik s amint megy a lányka felé, sustorogni kezd kemény kő s az éles kést visszarántja. Égő gyertya ott elalszik. Elkezd erre a lányka:

- Gazdag ember lánya voltam, egyetlenje az apámnak. Egy madárka szállt egy reggel az ablakomba és így szólalt meg: Mért hímezed kendőcskédet, mért húzgárod fonalkádat? Úgyis halott lesz az urad, holt ember a hitestársad. - Én nem hittem a szavának és íme, erre a sorsra jutottam. Mire vársz te öldöklő kés? Miért nem vágod torkom ketté?

Megint száll az öldöklő kés, sustorog megint a kemény kő s az éles kést visszarántja. Égő gyertya alvadozik.

- Játszottam egy reggel a lány-pajtásaimmal - folytatja a lányka, - amikor hirtelen megeredt az eső s odamenekültünk egy ház eresze alá. Amint állunk álldogálunk, megnyílik előttem egy ajtó, belépek rajta, hát előttem egy szoba. Abba is benyitok, azon is egy ajtó. Benyitok a harmadikba, hát egy halott embert pillantok meg, akárcsak egy királyfi. Egy írás volt a keze

fejénél, az állott rajta: „Aki idetéved hozzám s három nappal három éjjel vigyáz reám, negyed napra felébredek, új életre éledezek s hogyha lányka áll mellettem, feleségem az lesz nekem”.

Harmadszorra száll fel a kés, harmadszorra sustorog kő s az éles kést visszarántja. Égő gyertya elaluszik. Sírva folytatja megint a lányka, síró hangja meg-megcsuklik:

- Odaültem a halott mellé s úgy vigyáztam rá, akár a szemem fényére. Elmúlt egy nap, egy éjszaka, elmúlt két nap, két éjszaka s múltóban a harmadik is. Kinézek az udvarra, hát egy cigánylány bámészkodik az ablakomra. Beszólítom és azt mondom neki: - „Vigyázz helyettem egy kicsinnyég, míg szunyókálok egy kevéskét. Két órácskát pihenek meg, akkor aztán felébressz ám.” - A cigánylány nem ébresztett fel, és íme ez lett a sorsom.

- Öldöklő kés mért nem ölsz meg? Sustorgó kő mért nem hagyod? Égő gyertya miért nem alvadsz, láttára a nagy bajomnak, irgalmatlan bánatomnak?

Magasra emelkedik a nagy kés, olyan magasra, hogy el se érhetette a nagy kő. Csak sustorog magában a nagy kő, csak sustorog és mintha csak elfújták volna, a gyertya is elalszik.

Minden szót hallott kintről a királyfi. Neki feszül az ajtónak, betöri és épp akkor ragadja meg a nagy kést, mikor a lánykára akart csapódni. Kézen fogja az elaléltat, hazakíséri a szüleihez, a gazdag emberék házába és egy-kettőre megesküsznek.

- Hát a cigánylánnyal mi történjék? - kérdi a királyfi a feleségétől.

- Az, ami énvelem történt - feleli a boldog menyecske. - Libapásztor legyen ő is, úgy keresse meg a kenyerét.

Boldogan élt az ifjú pár, szerencsésen mindhalálíg.

A három tanács.

Szegényesen élt az egyszeri házaspár, még a betevő falatjuk sem volt meg. Előáll egy nap az ember és azt mondja a feleségének:

- Megyek a városba, ott nézek majd dolog után. Megkeresem a mindennapimat, neked se lesz majd gondod.

Még aznap el is indult és addig ment, addig mendegélt, míg el nem jutott a városba. Mesterséghez nem értett, hát egy urasághoz állott be és szolgájának szegődött el. Győzte a sok munkát az ember, nem volt ellene panasz. Ám, fősvény volt a gazdája nagyon, és hol csurrant a szegény embernek, hol csak cseppent. Csak várta a szegény ember, hogy mi lesz a fizetéssel, hogy mikor szabják már meg. Várt egy esztendőn át, két esztendőn át, öt esztendőn át; az ötből tíz lett, a tízből meg húsz, de sehol se pénz, se posztó. Odaerőködik végül a gazdájához és így szólal meg előtte:

- Számoljunk össze gazduram, nagyon megjött a hazamehetnékem.

Előveszi a gazda az erszényét és háromszáz piaszter nem sok, annyit nyom oda a markába. Szó nélkül veszi át a pénzét és csak egy-két könnycseppet potyogtat le rá. Összeszedi aztán a cókmókját és már indulófélben van, amikor azt mondja neki a gazdája:

- Addsa csak ide száz piasztert, jó tanáccsal szolgálok érte.

Hümmöget a szegény ember, vakarja a feje búbját.

- Na, csak ide vele, - nógatja a gazdája.

Úgyis el volt keseredve az ember, odaadja a száz piasztert.

- Olyasmibe ne ártsd magad, amihez nincs semmi közöd, - hangzik a gazda tanácsa.

Megjegyzzi magának az ember és odébb indul, hogy hazafelé jusson.

- Ne siess úgy, - szólal meg ismét a gazda, - adj ide még vagy száz piasztert, jó tanácsot kaphatsz érte.

Bánja a szösz, gondolja magában a szegény ember és csak úgy dobja oda a másik száz piasztert.

- Járt utadat el ne hagyjad, járatlanért ott ne hagyjad, - hangzik a gazda második tanácsa.

Ezt is megjegyzi magának az ember és megint nekiindul az útjának.

- Mit sietsz? - szólal meg harmadszor is a gazda, - inkább add ide a száz piaszteredet, jó tanács jár érte.

Veszi az ember a megmaradt pénzét és odadobja a gazdájának, hadd boldoguljon vele.

- Aznap esti haragodat másnap reggel szedd csak elő, - hangzik a harmadik tanács.

Nem maradt a szegény embernek egy árva fillérje se. Búsan ballag hazafelé; szegényen ment, szegényen jött.

Amint kiért a városból és egy erdő felé közeledett, egy kiszáradt nagy fán akadt meg a szeme, mellette meg egy szerecsenen. Aranyakat szed elő a szerecsen és a falevelek helyére aranyakat illesztget oda. Nagy szemeket mereszt az ember és már-már megállana, de eszébe jut a gazdája első tanácsa, hogy olyasmibe ne ártsa magát, amihez semmi köze, és szó nélkül halad el mellettök.

Utána kiált ám a szerecsen.

- Állj meg egy szóra, hékás!

- Minek? - kérdi a szegény ember.

- Kétszáz esztendeje, hogy itt állok, - kezdi el a szerecsen, - és egyre csak azt lesem, hogy akad-e vajjon ember, aki ne kérdezné tőlem az arany meg a fa dolgát. Mert aki itt elhalad mellettem s ügyet se vet rám, azé lesz minden aranyam. Ha pedig, aki kérdést tesz hozzám, annak a fejét hasítom le. Torony lett már a levágott fejekből és még csak egy kell hozzá, hogy egészen elkészüljön az a torony. A tiédre számítottam, a te fejed lett volna az utolsó. Ám, másképp rendelte el az Isten, és mert nem készülhet el többé a torony, most már a tied ez a sok arany. Szedd össze és Isten hírvél vidd el.

Összeszedte a szegény ember a sok aranyat, berakta a zsákjába és ballagott vele hazafelé. Amint megy az úton mendegél, egyszerre csak egy karaván akad az útjába. Negyven teve volt benne, arannyal voltak megrakodva.

- Jó napot emberek! - köszönti az ember a hajcsárokat; - merrefelé igyekeztek?

- Errefelé ni, - felelik a hajcsárok, - a tizedet visszük a királynak.

- Akkor egy darabig egy úton haladunk, - mondja a szegény ember és együtt ballagnak tovább. Addig mennek, míg egy keresztúthoz nem jutnak el, a keresztút mellett egy korcsmához.

- Térjünk be vagy egy kortyra - mondják a hajcsárok, - úgy térünk le aztán a másik útra.

Ám, eszébe jut az embernek a második tanács, hogy járt útatad el ne hagyard, járatlanért ott ne hagyard, és mondja a hajcsároknak, hogy ő bizony nem tér le az útjáról. Nagy volt a hajcsárok ihatnékomja és arra kéri a szolgát, hogy vigyázzon addig a tevékre, míg megisszák a porciójukat. Aztán betérnek a korcsmába, az ember meg ott maradt a tevék mellett.

Amint ott álldogál az ember, egyszerre csak azt látja, hogy rablók törnek be a korcsmába, rabolnak, gyilkolnak és aki csak bent volt a korcsmában, mind egy szálig lekaszabták. A hajcsárok is ott hagyták a foguk fehérét. Fogta az ember a karavánt és tevéstül, aranyostül ugyancsak igyekszik a falujába.

Estefelé járt már az idő, amikorra megérkezett a kunyhója elé. Kopogtat, a felesége nyit neki ajtót. Nem ismert rá a felesége és meghökkent egy kissé az idegen embertől.

- Mi jóban jársz, szegény ember? - kérdi az urától.

- Idegen vagyok, - feleli az ember, - a házadban szeretnék átéjszakázni.

- Idegenben van az uram, - feleli az asszony, - nem fogadhatlak be a kunyhómba. Hacsak az istállóval nem éred be.

Jó szívvel vette az ember és betér az istállóba, a tevéket is arrafelé terelte, hogy szem előtt legyenek. Leül aztán az istálló elé és amint előszedegeti az elemózsiás zsákját, egyszerre csak azt látja, hogy egy legényember nyit be a kunyhójába. Gyanut fog a szegény ember és ragadja a kését, hogy betörjön az asszonyhoz és végezzen a legénnyel. Ám, eszébe jut a harmadik tanács, hogy aznap esti haragodat másnap reggel szedd csak elő. Visszadugja kését az övébe és pihenőre hajtja a fejét. Egész éjszaka nem hunyta be a szemét, egyre csak az a legény motoszkált a fejében.

Alig várta, hogy megvirradjon, és amint indul a kunyhója felé, épp akkor nyílik az ajtó és kilép rajta a tegnapi esti legény. Visszatekint a kunyhóba és azt mondja oda:

- Anyám asszony, lelkem, megyek a mezőre és babot szedek, ebédnek valót.

Két kezével kap a szegény ember a fejéhez és szinte belesáppad, belereszket, hogy mit művelt volna tegnap esti haragjában. A tulajdon magzatját emésztette volna el.

Odasiet a feleségéhez meg a fiához, az egyiket öleli, a másikat csókolja; aztán a másikat öleli, meg az egyiket csókolja és olyan nagy a boldogságuk, annyi sok az aranypénzüik, hogy a boldogság az egyedüli gondjuk. A tizedet a királyhoz juttatta el, a szegény emberé lett a fele. Így is megvolt mindenük és holtig éltek gazdagságban.

Nikétász, a napszámos-fi.

Szegényen éldegélt kis kunyhójában a napszámos, a felesége, meg a fia, Nikétász. Az ember a mezőn dolgozott, az asszony a házból foglalatostkodott, a fiú meg hordta az ételt az apjának.

Történt egy reggel, hogy korábban kelti fel az anya a fiát.

- Miért költöttél már fel? - kérdi a fiú az anyját.
- Hogy hamarabb ott légy az étellel - feleli az anyja.
- De nem viszem ám - mondja a fiú.
- Miért nem? - kérdi az anyja.
- Azért - feleli N i k é t á s z , - mert java álmomból keltettél fel.
- Mit álmodtál?
- Azt ugyan el nem mondom.

Hiába kérdi az anyja, hiába ösztökéli, nem vall színt a fiú. Addig-addig, míg előnti az asszonyt a méreg és elagyabugyálja a fiát. Szalad a legényke a mezőre, az édesapjához, csak úgy potyognak a könnyei.

- Hát téged mi lelt? - kérdi az apja.
- Megvert az anyám - panaszkodik a fiú, - mert nem mondtam el neki az álmodom?
- Hát mit álmodtál?
- Azt ugyan el nem mondom, neked se.

Az apja is megharagszik érte, most meg ő náspángolja el. Egy erdő volt a közelben, oda szaladt el a szegény N i k é t á s z . Addig járt-kelt benne, addig potyogtatta a könnyeit, míg egyszerre csak azon veszi magát észre, hogy ráesteledett az idő. Félt a farkasoktól, hát felmászott egy fára, a legtetejére; egy ághoz kötötte magát oda, hogy le ne essék és étlen-szomjan, meg fáradtan el is aludt rajta.

Másnap az történt, hogy épp arrafelé vadászgatott a király. Űzi a vadat a vadászaival és amint nekiereszti a sólymát, száll a madár felfelé, fának a tetejére, N i k é t á s z -nak a vállára.

- Nézzétek csak meg - mondja a király, - hogy mit fogott a sólymom? Ha embert vagy állatot, akkor az enyém; ha pedig kincset-mit, akkor a tiétek.

Szaladnak a vadászok a sólyom után, megfogják a fiút és viszik oda a király elé.

- I n vagy-é, vagy d z s i n vagy-é? - kérdi tőle a király.
- I n se vagyok, d z s i n se vagyok, ember fia, ember vagyok - feleli N i k é t á s z .
- Mi keresni valód azon a fán?
- Elszöktem hazulról - feleli a fiú, - mert csúful bántak velem, elverték.
- Miért vertek el?
- Mert nem mondtam el nekik az álmodomat.
- Hát mit álmodtál?
- Azt még neked se mondom el, de nem ám.

Rém felbosszankodott a király s börtönbe csukatta a fiút. Sötét tömlőben senyvedez szegényke, étele kenyér, itala víz, száraz a kenye, poshadt a vize. Hét esztendeig ült a börtönben, hét esztendőn át szenvedett szegény N i k é t á s z . Minden lepusztult róla, csak az ereje maradt meg, meg a nagy esze. Egy vasrúd volt a tömlőcében, azt emelgette naponként, azzal töltötte az idejét.

Fogja egy nap a rudat, azt a nehéz vasból valót és úgy nekilódítja a falnak, hogy összeomlott tőle s ott előtte a világ, a napnak a fényessége. Siet a tömlőből kifelé és amint eljut egy kertbe, egy nagy palota ötlük a szemébe. Átlép a kapuján s egyik ajtón át a másikba, egyik szobából a másikba, míg magától nyílik meg egy utolsó és előtte egy lányka, akár a félholdnak a szépsége. Meghökken a lányka és rámereszi a legényre a szemét.

- Ki vagy te, idegen ifjú? Honnan kerültél ide?

Mindent elmond neki a legény, elbeszéli a nagy nyomorúságát. Könnyecsepp csillog a lányka szemén, kézen fogja a legényt és egy rejtek-szobába vezet be, hogy se ne lássák mások, se ne tudjanak róla. Hét napon át gondozza, eteti, itatja, szívvel, szóval ápolgatja s nap-nap után erősödik a legény. A királykisasszony volt ez a lányka, királyapjái a palota.

Egy másik ország is volt a szomszédjukban, rosszlelkű a királya. Azt álmodja egyszer az a király, a rosszlelkű, hogy egy legény lakik a másik országban, annak a kezében az ő élete. Olyan erős az a legény, hogy még a vaspajzs is áthatol a vasból való nyíla. Gondolkozóba esik a király és másnap, amint felkelt, egy vaspajzsot készített, meg egy vasnyílat, odajuttatja a szomszédjához, a királykisasszony apjához és azt izenteti neki, hogy ha van egy legény az országában, aki átlövi ezt a vaspajzsot ezzel a vasnyíllal, akkor szent köztük a barátság. Ha pedig nincs, akkor tűzzel-vassal pusztítja el az országát.

Megrémül a mi királyunk és sorra hivatja a vitézeit, sorra próbáltatja ki az erejüket. Mindegyik kilövi a nyílat, mindé visszapattan a pajzsról. Bánatnak adja magát a király, sír-rí nagy keservében.

- Mi bajod, apám uram? - kérdi tőle a lányka.

Elmondja a király, hogy mit izent neki a szomszédja és mutatja a nyílat meg a pajzsot, hogy senki se tudott még megbirkózni vele.

- Megtalálom én a módját - mondja neki a lányka, - csak add ide azt a két vasból valót.

Reménykedés szállja meg a királyt és odaadja a két készséget, hogy szerencsét próbáljanak vele. Siet a lányka a legényhez, a vasgyúró N i k é t á s z -hoz és hét napon át egyebet se tesz-nek, csak a nyílazást próbálgatják. Hetednapra esett és úgy nekifeszítette a legény az erejét, hogy átlőtt a nyíllal a pajzsot.

Szalad a lány az apjához és mutatja az átlőtt pajzsot.

- Mi annak a jutalma, aki ezt megcselekedte? - kérdi az apjától.

- Ha legény tette, a vömmé teszem; ha pedig lánynak a műve, akkor mellettem a helye a trónusomon.

Siet a lányka a legényért és viszi N i k é t á s z t az apja színe elé.

- Tiéd a lányom, meg a fele királyságom - mondja a király, - akár ma megkezdhetjük a lakodalmat.

- Előbb csak küldd vissza ezt a két vasdarabot - feleli a legény, - a többiről majd azután lesz szó.

És már viszik a nyílat, meg az átlótt pajzsot, hírvivő adja át a másik királynak. Harmadnapra jött vissza a hírvivő, vele egy másik ember, a szomszédbelinek a hírhozója.

- Azt izenteti a király - mondja a hírhozó, - hogy látni akarja azt a legényt. Vagy eljön az udvarába, vagy elkezd a háborúskodást.

Bezzeg kiütött a nagy szomorúság.

- Sose búsúljatok - szólal meg N i k é t á s z , - elmegyek én oda, vissza is jövök én onnan.

Még aznap, hogy összeszedelőzködik és egyebet se visz magával, mint nyerges paripákat, vagy hatot. Amint megy-mendegél, egyszerre csak azt látja, hogy egy emberformájú heverészetgel előtte. Ott neszelget a fülével a földön és olyanokat kacag hozzá, mintha nem volna ki egészen.

- Min kacagsz úgy, te jámbor? - kérdi tőle a legény.

- Furcsákat beszélnek odaát, S z t a m b u l -ban, azon kell kacagnom - feleli az Isten adta.

- Nagy dolog ám az - bámulja el magát N i k é t á s z , - hogy még azt is meghallod, amit S z t a m b u l -ban beszélnek.

- Nagynak elég nagy - feleli az ember, - de N i k é t á s z dolga még nagyobb ám, hogy a vaspajzsot is átfúrta a nyíljával.

- Én vagyok az a N i k é t á s z , itt az egyik lovam, tarts velem.

- Nem bánom - feleli a M e s s z e h a l l ó , - veled akárhová én.

Kettesben indulnak tovább és amint mennek-mendegélnek, egyszerre csak azt látják, hogy előttük egy ember, negyven nagy üst az orra előtt, mind a negyvenben p i l á v (rizs) fő és amint megfőtt, hozzáfog az ember az evéshez és sorba üríti ki a sok üstöt.

- Nagy dolog ám az - kiált fel N i k é t á s z , - hogy a negyven üstbeli étel mind elfér a gyomrodban.

- Nagynak elég nagy - feleli az ember, - de N i k é t á s z dolga még nagyobb ám, hogy a vaspajzsot is átfúrta.

- Én vagyok az a N i k é t á s z , itt az egyik lovam, tarts velem.

- Nem bánom - feleli a H e g y h o r d o z ó , - veled akárhová én.

Hármasban indulnak tovább és amint mennek-mendegélnek, egyszerre csak azt látják, hogy hatórai utat ugrik egyszerre egy ember, pedig egy-egy malomkő a két lábán.

- Nagy dolog ám az - csodálkozik N i k é t á s z , - hogy olyan nagyokat tudsz lépni, pedig egy-egy malomkő a lábadon.

- Nagynak elég nagy - feleli az ember, - de N i k é t á s z dolga még nagyobb ám, hogy egy vaspajzsot is át tudott fúrni.

- Én vagyok az a N i k é t á s z , itt az egyik lovam, tarts velem.

- Nem bánom - feleli a V i l l á m l á b ú , - veled akárhová én.

Négyesben indulnak tovább és amint mennek-mendegélnek, egyszerre csak azt látják, hogy hurkot hajít egy ember a hegynek és cipeli magával elfelé.

- Nagy dolog ám az - kiált fel N i k é t á s z , - hogy egész hegyet cipelhetsz magaddal.

- Nagynak elég nagy - feleli az ember, - de N i k é t á s z dolga még nagyobb ám, hogy a vaspajzsot is átfúrta.

- Én vagyok az a N i k é t á s z , itt az egyik lovam, tarts velem.

- Nem bánom - feleli a H e g y h o r d o z ó , - veled akárhová én.

Ötösben indulnak tovább és amint mennek-mendegélnek, egyszerre csak azt látják, hogy egy rém nagyorrú ember halad el előttük. Olyan nagy a két orralyuka, hogy egy-egy megvetett ággyal van teletömve.

- Nagy dolog ám az - csodálkozik N i k é t á s z , - hogy annyi fér el az orrodban, az a két nagy ágy, meg a sok hozzávaló.

- Nagynak elég nagy - feleli az ember, - de N i k é t á s z dolga még nagyobb ám, hogy egy vaspajzsot is át tudott fúrni.

- Én vagyok az a N i k é t á s z , itt az egyik lovam, tarts velem.

- Nem bánom, - feleli az O r m á n y o s , - veled akárhová én.

Hatodmagával indul tovább N i k é t á s z és addig mennek, addig mendegélnek, míg meg nem érkeznek egy nap. Ott előttük a másik ország, előttük a nagy város, meg a másik király palotája. Nagy pompával fogadják őket; N i k é t á s z a palotában lakik, öt embere meg a palota környékén. Fogadja a király N i k é t á s z t és azt mondja neki:

- Olyan egy bajvívóm van énnekem, akárcsak H e r á k l e s z . Ha valamelyikőtök meg tud vele birkózni, az a ti szerencsétek lesz; ha pedig nem, mindőtöket elpusztítalak. Jól megjegyezd magadnak.

Nem azért volt ám ott a M e s s z e h a l l ó , hogy meg ne hallotta volna a királyt. Odaszól a H e g y h o r d o z ó h o z és azt mondja neki:

- Dolgod akadt holnapra, pajtás. A király emberével, a nagy bajvívóval kell megbirkóznod.

N i k é t á s z is megjön eközben és mondja a pajtásainak.

- Már tudjuk, - feleli az öt ember, - majd ellátjuk a dolgát.

Ott vannak másnap a palota előtt, ember ember hátán, még fű se nőhet tőlük. Elöl a király, utána a sok palotabeli, legelől meg a bajvívó legény, akár egy nekivadult bika.

Odaront a bajvívó a H e g y h o r d o z ó elé és se szó, se beszéd, csak arcul legyinti, de amúgy istenigazában. Egyéb se kellett a mi legényünknek. Neki rohan a bajvívónak, derékon ragadja és úgy nekilódítja az égnek, hogy eltűnik a nagy magasságban. Elámul a sok ember, mindenki csak felfelé néz, hogy mikor pottyán már vissza. Jó három óra tellett belé, míg lefelé hullott, de te se kérdezd, hogy hány darabba, én se mondom, hogy miképp.

Másnap megint fogadja a király N i k é t á s z t és így szól hozzá:

- Negyven üst piláv, meg negyven üst hagymás hús lesz holnap előttetek. Ha valamelyikőtök megbirkózik vele és mind kiüríti, az a ti szerencsétek lesz; ha pedig nem, akkor mindőtöket elpusztítalak.

Nem azért volt ott a N a g y b é l ű , hogy el ne bánt volna velük. Megint ott vannak másnap a palota előtt, a negyven üst piláv is, meg a hagymás húsos üst is. Akár hiszitek el, akár nem, egy-egy üst egy-egy falat számba ment és amikor elkészült vele a N a g y b é l ű , még neki állt feljebb, hogy odáig van az éhségtől.

Harmadnapra megint fogadja N i k é t á s z t a király és azt mondja neki:

- Hat óra járásra a várostól, ott van énnekem egy kertem, abban meg egy szőlőlugasom. Napkeltekor te is küldesz oda egy emberedet, én is küldök egy emberemet. Egy-egy szőlő-fürtöt szakítanak le a lugasból és sietnek vele vissza. Ha a te embered jön meg előbb, az a ti szerencsétek lesz; ha pedig nem, akkor mindőtöket elpusztítalak.

Nem azért volt ott a Villámfutó, hogy el ne igazítsa a dolgot. Fogja magát másnap és megy a palota elé, hogy együtt induljanak el, ő is, meg a király kengyelfutója is.

- Rég elment az már, - mondják neki és megmosolyogják szegényt.

- Sebaj, - feleli a Villámfutó, - egy kis kávé még megiszok előbb.

Csinálják neki a kávé és hozzák nagy készségesen.

- Egy csibukot is elszíhatnék előbb - mondja a szolgálknak.

Hozzák neki a csibukot is, szép lassacskán el-elszítja és a szolgálkkal is el-elbeszélget még.

- Most akár el is indulhatok - mondja és elcammog kifelé a városból. Ahogy kiér az országútra, leoldja az egyik lábáról a malomkövet, egyet ugrik, kettőt lendül és már ott is van a kertben, a király lugasában, egy szőlőfürtöt leszakít és indul lassacskán vissza, a város felé.

Épp jön vele szembe a másik, a király kengyelfutója, neki még arrafelé tartott az útja, a kert irányába. A Villámfutó nem ismerte meg, bezzeg ráismert ő rá a másik.

- Végem van, - gondolja magában a király embere, - oda a hírem, meg a nagy virtusom.

Egy frissen hantolt sír volt a közelükben, odakuporodik le a kengyelfutó és ugyancsak elkezd a nagy jajkuraszást. Csak úgy hullatja a hamis könnyeit.

- Mért sírsz-rész oly keservesen? - kérdi tőle a mi Villámfutónk.

- Egyetlenem volt az én fiam, azt is elveszítettem, - feleli a ravaszlelkű. - Ül le ide mellém, te jámbor idegen, egyél a helvából és imádkozz te is a lelki üdvösségéért.

Odamegy a Villámfutó a sírhoz, leül a másik mellé és beleharap a halotti toros helvába. Azt persze nem vette észre, hogy altatóport hintett a helvára és alig hogy nyelt belőle, úgy elaludt tőle, akár a bunda. Csak erre várt az a másik. Kikapta a szőlőt az alvó kezéből és rohan vele a városba, a király palotája felé.

Épp a földön hevert volt a Messzehalló és mindent meghallott a fülével, azt is, ami a pajtásával történt.

- Emberek, - kiáltja oda a pajtásainak, - altatóval etették meg a Villámfutót; ott fekszik az út szélén, egy frissen hantolt sír mellett.

Egyéb se kellett Níkétásznak. Kapja az íjját, fogja a nyílját és a sír irányába röpíti ki. Úgy eltalálta a Villámfutónak a füle bojtját, hogy felriadt az álmából és előbb körülnézett, aztán elgondolkozott és kezdett átlátni a szitán. Egyet ugrik, kettőt iramodik és a fele útján se volt még a másik, amikor egyszerre csak kikapja a kezéből a gerezdet és jó rég szította már otthon a csibukját, amikor lélekszakadva állít be a másik, a király kengyelfutója.

Másnap megint a király előtt Níkétász.

- Mindent megcselekedtetek, amit parancsoltam, - mondja neki a király, - most akár haza is térhettek. Előbb ám fürödjetek meg, be van már a hama m (fürdő) fűtve.

Siet a hat pajtás a fürdőbe és amint elhelyezkednek benne, úgy égeti őket a nagy hőség, hogy egy percnyi maradásuk se többé, szinte fulladoznak a perzselő hőségben. Most kerül rá a sor az Ormányosra. Szétnéz, aztán elmosolyodik és ahogy kiszedi az orrából a két ágyat meg a hozzávalókat, olyan hideg egy szél süvöltöz elő az orra két lyukából, és úgy elkezd a hó esni, hogy mind odafagyott a sok fürdőszolga. Csak épp, hogy kifuthatott a hat pajtás.

- Hideg volt az a tegnapi fürdő, - mondja másnap Níkétász a királynak, - kicsi híjja, hogy oda nem fagyunk.

- Csak még egy dolgot igazítsatok el, - mondja a király, - akkor aztán haza mehettek innen.

Hegyezi a hat ember a fülét, hogy mi lesz vajjon a király parancsa.

- Ezt a hegyet a palotám előtt, ezt szeretném, ha elhordanátok. Útját állja a napnak, nem süthet be az ablakomba.

- Megint a Hegyhordozón a sor. Fogja a kötelét, hurokra köti és nemcsak a hegyet hogy átkeríti vele, hanem a palotát is, az egész várost, emberestül, mindenestül és cipeli magával Nikétászék országa felé. Csak a király veszett oda, a kötélt fojtotta agyon.

Úgy várták Nikétászt a palotában, mintha ő lett volna a király. Hát még a királykisasszony, az ő hűséges mátkája. Se vége, se hossza az ölelkezésnek és amikor már kibeszélték magukat és az öt jó pajtást is megjutalmazták, azt kérdezi Nikétász a királytól:

- Király apám, a lányod a feleségem lesz, pedig jóformán azt se tudod, hogy mi fán teremtem.

- Biz én nem tudom, - feleli a király.

- Tudd meg hát, - mondja Nikétász - hogy én vagyok az a gyerekember, akit a sólymod fogott meg egy fán.

- Hiszen fogságba is vetettelek volt, - kiáltja a király.

- Sokáig sínylődtem a börtönödben, mert nem akartam az álmomat elmondani, se neked, se szegény szülőimnek.

- Mi is volt hát az az álom? - kérde a király.

- Azt álmodtam meg akkor, ami azóta történt meg velem. Csak épp hogy a házasság hiányzott belőle.

- Ez se hiányozzék hát, - mondja a király és olyan egy lagzit csaptak, hogy még a Nagybélű is jóllakott benne. E pedig nagy szó ám, én jó embereim.

Holló nyelven.

Volt egyszer egy szigetekcske, azon éldegélt egy királyfi. Arra ébredt egy nap ez a legény, hogy biz ő meg akar házasodni. Csakhogy olyan lánykát akarna, aki hollónyelven is tud beszélni. Jöttek is a hírhozók mindenfelől, ahol egy szép királylány, ahol egy másik, de egyike se tudott ám hollónyelven.

Nagyon elbúsult emiatt a királyfi és bánatában meg gondjában veszi egy reggel a puskáját s hogy enyhítsen a szomorúságán, vadászni indul az erdő felé. Járt az erdőt egész nap és egyre csak azon tűnődik, hogy hogyan találhatna rá az élete párjára. Estefelé járt már az idő és még mindig az motoszkált a fejében.

Éppen egy hegy alján járkált, amikor az úton egy öreg embert pillant meg, mellette egy lánykát, szépet, ragyogót. Előtte ment a két lélek, ő meg utánok. Amint lassan-lassan felértek a hegyre, hallja, hogy így szólal meg a lányka:

- Apám uram, hajtsd a lábad a válladra, gyorsabban érünk majd haza.

- Miket beszélsz lánykám? - feleli az öreg. - Hogyan hajthatom a lábam a vállamra?

- Nem is a lábadat gondolom én - mondja a lányka, - hanem hogy húzd le a sarudat és azt rakd a válladra. Gyorsabb lesz így a járásod, meg könnyebb.

Hallgatta őket a királyfi és megtetszett neki a lány szava. Tovább ballagnak aztán és megint hallja a királyfi, amint megszólal a lányka:

- Apám uram, segíts rajtam is és én is segítek rajtad. Beállott az estidő, gyorsabban érünk majd haza.

- Miket beszélsz lánykám? - feleli az öreg. - Hogyan segíthetnék én rajtad, mikor az erőm is már alig hogy álltányi.

- Nem is az erődöt gondolom én - mondja a lányka, - hanem hogy szólj egy-két szót és hogy megfelelhessenek rá. Gyorsabban múlik majd az idő.

Ezt a szavát is hallotta a királyfi és még jobban megtetszett neki. Rászánta magát, hogy utánok megy és betér majd hozzájuk, úgyis ráesteledett már az idő. Nagy óvatosan utánok megy és addig követi őket, míg be nem térnek egy kunyhóba, épp a hegy teteje táján. Amint belépett az öreg a lányával, nyomban utánok a királyfi is.

- Jó estét kívánok, - hangzik a köszöntése.

- Jónak jó volt - feleli a lányka, - de nyoma veszett. Hacsak rá nem akadunk még.

Körül néz a királyfi, hogy vajjon hol a házörző eb. Biz annak nyoma se volt, se a kunyhóban, se a kunyhó körül.

- Későre jár az idő - folytatja a királyfi, - itt maradnék reggelig, ha megengednétek.

- Szívesen látunk - feleli a lányka, - jut is hely, meg marad is.

Még egyszer körül néz a királyfi és egy öreg asszonyt is lát a kunyhóban, körülötte meg vagy három-négy gyereket. Toprongyosak voltak, épp ruhára valót szövögetett nekik az anyjuk. Az ennivalónak sem igen lehettek bővében, mert csak egy kakast vettek elő, hogy vacsorának vágják le. Egy-kettőre megsütötték és egy asztalkán elő is tálalták.

Veszi a lányka a kakast, a fejét az apjának adja oda, anyjának a bordacsontokat, a vendégnek a két szárnyát, a húsát meg a gyerekek közt osztja szét. Restelkedett az öreg és elébb feleségére, aztán a vendégére néz rá. Csak jó későre, amikor már aludni tértek, akkor szólal meg az öreg és kérdi a lányától:

- Lányom, de furcsán osztottad szét azt a kakast. Nem szégyelted a vendég előtt?

- Apám uram - feleli a lány, - ha nem érted, hát megmagyarázom neked. A kakas fejét te kaptad, mert te vagy a ház feje. Anyámé a bordacsont, mert az övé a ház gondja, ő tart bennünket össze. A szárnyakat a vendégnek adtam, holnapra úgyis elrepül tőlünk. A hús a gyermekeké, nekik kell a legtöbbet nőni. Így tudják ezt még a hollók is.

A benyilóban feküdt a királyfi, végighallgatta a lánykát; végighallgatta, meg is értette.

- E kellene nekem asszonynak - gondolja magában a királyfi, - e még a holló nyelvén is tud.

Alighogy megvirradt, felkél a királyfi, elköszön az öregektől és indul vissza a palotájába. Alig hogy megérkezett, előszólít egy szolgát és harmincegy darab kenyeret, egy kerek sajtot, egy sült kacsát és egy borral tele tömlőt ad oda neki. Berakatja a holmit egy zsákba és megmagyarázza a szolgájának, hogy a hegy tetején egy kis kunyhó, a kunyhóban egy lányka, annak adja oda a zsákot.

- Ajándékképp adod át - mondja a szolgájának, - és azt mondod neki: Tiszteltet a gazdám és azt izenteti, hogy harmincegy a hónap napja, most van éppen a hold tölte, szól a kakas kukorékol, felajzottan kos irhája.

Elindul a szolga és amint cipeli a zsákot hegyen felre, egy-két pajtásával találkozik, azok meg lefelé tartottak a hegyről.

- Hová fáradsz, mit cipelgetsz? - kérdezik tőle.

- Fent a hegyen egy kis kunyhó, odaviszem ezt a zsákot, - feleli nekik a szolgálégény.

- Mi van benne? - kérdezik pajtásai és már-már szimatolják a pecsenye meg a bor szagát.

- Kenyér, sajt, bor, sült kakaska, mind a gazdám ajándéka, - feleli a legény.

Éhkoppon voltak a legények, szinte folydogált a nyáluk.

- Hátha sorra megkóstolnánk? - mondják az éhenkórász legénykéik. - Jutna is belőle, meg maradna is.

- Az ám - mondja a királyfi szolgája, - falatozzunk hát belőle.

Ott lekuporodnak a fűbe, kibontják a nagy zsákot és hozzálátanak a falatozáshoz. Addig esznek, addig lakmároznak, míg végére nem jártak a kakasnak. A kenyérből se maradt sok, a sajtnak meg a bornak pedig alig a fele.

Összeszedi aztán a legény a maradékot, elindul vele a kunyhó felé és átadja a lánynak. A gazdája üzenetét is elmondja neki, hogy harmincegy a hónap napja, most van éppen a hold tölte, szól a kakas kukorékol, felajzottan kos irhája.

Nézi a lányka az ajándékot, számba veszi valamennyit és azt mondja a szolgálégénynek:

- Térj vissza a gazdádhoz és monddad neki, hogy tiszteltetem és köszönöm a megemlékezését. Azt is monddad, de el ne felejtsd ám, hogy tizenhét a hónap napja, hold töltének csak a fele, a kakas nem kukorékol, kos irhája bugyborékol. A kunyhót, ha megszerette, a disznót se hagyja helybe.

Azt akarta a lányka a királyfival megértetni, hogy a kenyérből csak tizenhármas maradt meg, kerek sajtnak csak a fele, sült kakasnak semmi nyoma, félig üres a tömlője. Ám, ha megszerette őt, ne bántsya nagyon a szolgáját.

Szepegve tért vissza a szolga és elmondta a lányka üzenetjét. Csak az utolsó mondatát, a disznóról valót felejtette volt el.

Megértette az üzenetet a királyfi és felháborodott az indulatja. Előveszi a szolgáját és úgy elvereti egy másikkal, hogy a csontja is belemarjult.

- Várj egy kissé, jó uram - kiáltozza a szolga, - még más valamit is üzent az a kunyhóbéli, most jutott csak eszembe.

- Mit üzent még? - kérdi lelkendezve a királyfi.

- Azt, - feleli a szolga - hogy a kunyhót, ha megszeretted, a disznót se hagyd helybe.

- Óh, te adta oktalánja - mondja mosolyogva a királyfi, - hogy ha elébb mondtad volna, bántódásod nem lett volna.

Siet aztán nagy örömeiben, vágat egyenesen a kunyhó felé s hozza haza a lánykát; feleségül el is veszi, boldogságát meg is leli. Hollónyelven beszélgetnek, boldogságban éldegélnek.

Bolond asszony bolond lánya.

Csendesen éldegéltek a községükben: a pap, a papné, meg a három lányuk. Egy vasárnapi napon történt, épp a mise után, hogy sétára indult az egyik lány, a legidősebbik. Amint kiér a községből és megpillant egy nagy sziklát, egyszerre csak sírva fakad és keservesen sóhajtozik:

- Jaj nekem, szegény fejemnek. Ha majd férjhez megyek és gyermekem lesz és ha ez a gyermek erre talál tévedni, ráeshetik ez a szikla és agyonnyomja. Jaj nekem, jaj gyermekemnek.

Várja ezalatt otthon a másik kettő.

- Vajjon hova késik a nénénk? - mondogatják.

Elindul az egyik húga, hogy megkeresi és amint kiér a községből, ott találja a szikla mellett üldögélve, sirdogálva.

- Mi bajod, nénécském? - kérdezi a húga. - Miért sírsz?

- Hogyne sírnék, hogyne rínék, - feleli az idősebbik. - Hisz ha majd férjhez megyek és gyermekem lesz és ha ez a gyermek erre talál tévedni, ráeshetik ez a szikla és agyonnyomja.

Sírva fakad erre a másik lány is és most már kettesben potyogtatják könnyeiket.

Várja őket otthon a legkisebbik. Utánuk indul ő is és azon mód cselekszik, mint a másik kettő. Mind a hárman sóhajtoznak, mind a hárman sírnak-rínak.

Most már az anyjuk sem győzte a várással. Ő is azon mód járt, ő is azt cselekedte, amit a három lánya, ő is velük sírt-rítt.

Egyedül maradt otthon a szegény pap. Kapja magát ő is és amint közeledik a szikla felé, már messziről hallja a sírányozásukat. „Miraloji, miraloji” szól nótájuk szomorúan, keservesen, bánatosan. Hozzájuk siet a pap és ámuldozva kérdi tőlük:

- Mi a csoda lelt benneteket, hogy hármában óbégattok?

A felesége sóhajtozza el a bánatukat:

- Ha majd férjhez megy a lányod és gyermeke lesz és ha ez a gyermek, az unokánk, erre talál tévedni, ráeshetik ez a szikla és agyonnyomja szegénykét. Ez a mi nagy keserűségünk.

Haragra lobban a szegény pap és így förmed rá a négy teremtésre:

- Tűz égesse testeteket, azt a kevés eszeteket. Nincs töletek maradásom, se pihenőm, se nyugvásom. Itt hagylak én benneteket a faképnél, mert még rám talál ragadni a bolondságotok.

Azzal szedegeti össze a cókmókját és amint indulna elfelé a házból, megáll és azt mondja a feleségének:

- Világga megyek, vissza se térek egyhamar. Ha csak még bolondabbak közé nem kerülök. Akkor aztán ti lesztek a kisebb bolondok és lehet, hogy hozzátok menekülök ismét.

Aztán elindult és meg se állott a szomszéd községig. Amint elhalad benne egy ház mellett, egyszerre csak nagy visongás, sírás-rívás üti meg a fülét. Benéz a házba, hogy mi a baj benne. Hát egy asszony tördeli a kezét, az asszony előtt egy bölcső, a bölcsőben egy gyermek, a bölcső felett meg egy balta lóg le a gerendáról.

- Mi bajod, jó asszony? - kérdi tőle a meghökkent pap.

- Jaj, szegény kis magzatkámra rá talál a balta esni.

- Helyben vagyunk megint - gondolta magában a papunk.

- Mit adsz - kérdi az asszonytól, - ha megmentem a gyermekedet?

- Akár a lelkemet - feleli az asszony, - csak kárt ne tegyen az a balta a gyermekemben.

Fogja a pap a bölcsőt és elhúzza a balta alól.

- Most már nyugodt lehetsz - mondja a pap, - nem eshetik többé gyermekedre a balta.

Csupa háladatosság az asszony és egy marék pénzzel ajándékozza meg a papot.

- Itt se lesz megmaradásom - gondolja magában a pap, - ez itt még az otthoniaknál is bolondabb. Odébb is áll egy községgel.

Eljut aztán egy másik faluba, hát ember ember hátán, mind sír, mind sopánkodik.

- Vajjon mi üthetett beléjük, - tűnődik a pap és közéjük keveredik, hogy megtudjon egyet-mást tőlük.

Egy nyurga legényt, meszelőnyi hosszút, akartak volna megesketni. Ám alacsony volt a házikó, a menyasszonyék háza és nem fért át ajtaján a legény. Gondolkoztak, hogy mitévők legyenek vele, hogy a fejét vágják-e le, vagy a lábán kurtítsanak-e egyet?

Úgy elnevette magát a pap, hogy szóhoz is alig tudott jutni.

- Mi bajotok, keresztények? - kérdezi a sokadalomtól.

Elpanaszolják neki az esetet, hogy nem fér át a vőlegény az ajtón és hogy a fejét vagy a lábát kurtítsák-e meg?

- Mit adtok, ha épkezláb juttatom be a vőlegényt? - kérdi tőlük.

- Amit csak szemed, szád kíván, - mondják neki az emberek.

Üstökön ragadja a pap a legényt és azt mondja neki:

- Hajolj csak le fiacskám, hajolj le.

Lehajlik egy kissé a nyurga vőlegény.

- Na még jobban. Na még jobban - biztatja a papunk.

És addig hajlogtatja, addig nyomkodja lefelé a fejét, míg be nem buktatta a házba.

- Most már talpra állhatsz, - nógatja a legényt a pap.

- De ha majd megint ki kell jönnöd és aztán megint be kell menned, mindig csak így hajolgass le.

Megeskette aztán az új párt és annyi pénzt szedett össze, hogy még a soknál is több volt.

- Itt se maradok én meg - gondolja magában, - hisz ezek még a bolondabbnál is bolondabbak és megint odébb megy egy-két községgel.

Amint egy másik községen viszi át az útja, egyszerre csak egy asszonyfélébe ütődik bele. Malackáját fűrösztgette, arany pénzzel diszítgette, gyémántokkal tüzelgette.

- Mit csinálsz, te jó asszony? - kérdi tőle a pap.

- Kis lánykámat, malackámat, most viszem az esküvőre.

- Ne te ne - csodálkozik el az elképpedt papunk.

- Hol az ura a lánykádnak? - kérdi az asszonytól.

- Ahol várják a templomban - feleli az asszony, - de nincs elég erő a lábamban, nem bírja már a sok járást. Te is pap vagy, nem vinnéd, nem esketnéd össze őket? Meghálálnám jószágodat.

- Szíves örömet - feleli a pap és ugyancsak rajta a szeme a sok aranyon meg a csillogó gyémánton.

Veszi aztán a malackát és legott elindul vele. Csak azt várta, hogy kijusson vele a községből. Ott aztán leszedi a sok kincset a malacról, zsebre dugja, a malacot meg visszakergeti és így szól nagy megkönnyebbülve:

- Megyek én vissza a feleségemhez meg a lánykáimhoz, még ők a legokosabb bolondok, az ő révükön jutottam a sok pénzhez.

Siet is vissza a községébe és betoppan a bolondjaihoz.

- Csakhogy megjöttél - örvendez az asszony nép és szinte odáig vannak a nagy boldogságtól.

- Merre jártál? Mi jót hoztál? - kérdezzetik tőle.

- Azt hittem, hogy igazándi bolondok vagytok - szól a mosolygós pap, - azért akartam előletek menekülni. Pedig dehogy is vagytok ti bolondok, túljártok ti még sok másnak is az eszén.

Jó dolguk volt ezután a papéknak. Sorra adogatta férjhez a leányait, tellett miből és ha itt-ott ütött is a bolond órájuk, azzal vigasztalódott az öreg pap, hogy nincs az a bolond, akinél még nagyobb ne akadna.

Szót nem szóló királylányka.

Régen volt, még abban az időben volt, amikor még minden egyes szigeteknek más-más királya volt. Naxosz szigetének is volt egy királya, ennek meg egy világszép leánya. Ahány királya a többi szigetnek, mind szerette volna a menyének.

Elgondolkozott egyszer a király, a naxoszi és így elmélkedett magában: - Ha a pároszi-hoz adom a lányom, a tinoszi haragszik meg rám, ha a tinoszi-hoz adom, akkor a kiloszi-val és a szantorini-val, meg a többiekkel gyűlhetik meg a bajom.

Összehívatta egy nap a tanácsot, a tizenkettőt, hogy ők igazítsák el a dolgot, összeül a tizenkettő és így szól a megállapodásuk: - Némának tettesse magát a királylányka, szót se szóljon senkihez se. Jöjjön aztán a sok kérő s három nap a határidő, aki őt megszólaltatja, annak legyen hitestársa. Aki pedig nem bírja megszólaltatni, porba hulljon annak feje.

Még jóformán híre se terjedt a tanácsszónak s már igyekszik a sziget felé, szomszéd népek királyfia, sok herceg és több dalia. Mindnek porba hullott feje. Ám szót nem szólt a királylányka, sok legényfej veszett oda. Toronnyá halmozódott a sok koponya, három torony állt már fennen s csak nem szólt a királylányka.

Messzebb volt egy szigetcske, egy öreg asszony éldegélt benne. Senkije se volt a föld hátán, csak egy anyátlan, apátlan unokája. Fáradozott, koldulgatott az öreg asszony, úgy nevelte nagyra az árváját. Mikor legénnyé serdült az árva és elgondolkozott egy nap a sorsán, meghallja a szóbeszédet ő is, a szót nem szóló királylánykát. Azzal állít be egy nap a nagyanyjához: - Édes szülém, nagyanyókám, világlátni megyek én is, hátha megszólaltatom a királylánykát.

Összecsapja a nagyanyó a két kezét s így kiált fel rémüldözve: - Hány királyfi veszett oda, hány legényfej hullott porba s te lennél tán a legkülönb? Inkább én rajtam segíts, hogy ne csak kínlódjak öreg napjaimra.

Nem tarthatja ám vissza a legénykét, egy az élete annak, egy a halála. Mit tegyen szegény feje, belenyugszik a sorsába.

- Menj hát a szomszéd szigetre, a testvérnénémhez. Nagy annak a tapasztalatja, majd csak ellát tanácssal, - mondja nagybúsan az unokájának.

Átvitorlázik a legény a szomszéd szigetre és azzal állít be öreg nénjéhez:

- Néném asszony, adsza kezed, hadd csókolom meg.

- Mi szél hozott erre felé? - kérdi az asszony a legénytől.

Naxosz-ban a királylányka - feleli a legény, - vagy megszólal kérő szómra, vagy a fejem hull le porba.

- Miért nem maradsz otthon nyugvást? - förmed rá az öreg asszony. - Nagyanyókád nálad nélkül, mihez kezdjen erőd nélkül?

Nem hallgat a legény a szóra; egy az élete annak, egy a halála. Belekényszeredik az öreg asszony és egy ágacskát szed elő a ládafiából, azt adja oda a legénynek.

- Fogd ezt az ágacskát - mondja a legénynek - és amit csak megérintesz vele, mind megfelel a kérdésedre. Ha emberfia, ha holmi egymás.

Legott tovább vitorlázik a legény és Naxosz-ban köt ki rozogácska hajója. Egykettőre odasiet a palotába a király elé és kéri az engedelmet, hogy ha addig él is, megszólaltatja ő a királylánykát. Fitymálódva néznek rajta végig.

- Látod azt a három tornyot? - kérdi tőle a király. - Vitéz ifjak koponyája, attól nőtt meg oly magasra. Még csak egy fej hibádzik hozzá, tán épp a paraszti tiéd.

- Azt se bánom, ha az enyém, - feleli nagybátran a legény.

Fogják aztán az udvarbéliek és a leány palotájába vezetik be. Odalép a legény a lányka elé s így szól hozzá:

- Csés jó napot, királylányka.

Még csak feléje se fordult a királykisasszony.

- Óh leányka, - fogja könnyörgőre a legény, - öreg szülém hagytam oda, kis kunyhómat hagytam oda és még csak felém se fordulsz?

Ügyet se vet rá a lányka, szempillája meg se rebben. Reggelig rimánkodik a legény, mindhiába, szót nem szól a királylányka. És ahogy kinappalodott, jönnek érte a palotások és vezetik a legényt kifelé, hadd pihenjen egyet ő is, meg a királylány is.

A második napnak jött meg az ideje. Megint ott a legényke a királylány előtt.

- Csés jó napot, királylányka, - köszönti a legény.

Annyi feleletet se kapott, hogy: Befellegzett.

- Óh lányka, - könnyörög megint a legény, - nem sajnálsz bánatomat, érted való halálomat?

Ám ügyet se vet rá a lány, szempillája se rebben meg. Estig rimánkodik a legény, estétől megint reggelig. Mindhiába, szót nem szól a királylányka. Jönnek megint érte az udvarbéliek és vezetik a legényt kifelé.

A harmadik napnak jött meg az ideje. Odáig a legény egészen és siránkozva állít be a királylányhoz:

- Óh leányka, királylányka, ha nem szóval, hát csak szemmel fordulj felém nézéseddel. Halálomat édesítsd meg, szemeiddel vigasztalj meg.

És ahogy várja, lesi a lány arcát s két kezét a szívére teszi, egyszerre csak egy ágacskát érez meg a gelebében. Előhúzza, hát az öreg nénjének az ajándéka volt. Egyszerre eszébe jutott minden. Gondolkozik egyet, aztán odamegy az ajtó elé, az ágacskájával megérinti s így szól hozzá:

- Szóba nem áll velem úrnőd, szót nem szóló királylányka, szólalj meg hát ő helyette, kis ajtócska, benyílócska.

És íme, megszólal az ajtó:

- Mi egyebet mondhatnék én neked, minthogy erdön nőttem, virágot hajtottam, aztán levágtak és széthasítottak, egy asztaloshoz vittek és ajtót faragtak ki belőlem. Hol kinyitnak, hol becsuknak s őrizgetem kis úrnőmet, így emészttem életemet.

- Látod, látod, királylányka, - szól a legény a leányhoz, - megszólalt már az ajtód is, szólalj meg már te magad is.

Nem az, egy árva szót se.

Odafordul aztán a legény a lámpához, az ágacskájával azt érinti meg s így szól hozzá:

- Szóba sem áll velem úrnőd, szót nem szóló királylányka, szólalj meg hát ő helyette, világító kis mécsecske.

És íme, megszólal a lámpa:

- Mi egyebet mondhatnék én neked, mint hogy hegyen voltam homokocska, aztán ezüstöt szitáltak ki belőlem, odavittek egy aranyműveshez és lámpát csináltak belőlem. Megsíkálnak, meggyujtanak, világítok az úrnőmnek, így emésztetem életemet.

Közben pedig hasadozni kezdett a hajnal. Odasompolyog a legény a lányhoz, előveszi ágacsáját s a lányka fejét észrevétlen megéri. Így szól aztán hozzá:

- Óh leányka, királylányka, megszólalt már az ajtód is, szót szólott már a lámpád is, szóljon hát a szép ajkad is.

Feléje fordítja a lányka a fejét és így szólal meg:

- Bajt hozott a hallgatásom, bajt ne hozzon a szólásom.

Boldogan hajt térdet, fejet a szigetbeli szegény legény s azt feleli a lánykának:

- Azt mondom majd az apádnak, tizenkettők tanácsának, hogy az ajkad nem nyílt szóra, életemet biztatóra. Még téged is meg talál ötletni a megszólalásodért, hisz azt a sok királyfit is ő ötlette meg.

Egész kivilágosodott eközben a reggel. Megint kivezetik a palotások a lány mellől.

- Szót nem szólott a királylány, - mondja búsan a legény és odakívánczik a király színe elé.

- Király uram, - mondja a legény, - hívd össze a tizenkettőt, tizenkét bölcs ítélkezőt. Porba hullik úgyis fejem, hadd hallják meg az esetem.

Megengedte a király és egybehívatta a tanácsot, a tizenkét bölcs ítélkezőt. Eléjük áll a legény és így kezdi el a mondókáját:

- A hazabéli szigetemen történt, ti tegyetek igazságot. Egy pap él a községünkben, aztán egy szabó, meg egy asztalos. Vadászni indultak el egy nap és rájuk esteledett, ott rekedtek meg az erdőben. Addig csetlettek-botlottak, míg egy kunyhóra bukkantak; betértek, hogy átéjszakkazzanak benne. Abban egyeztek meg, hogy kettőjük lefekszik, a harmadik vigyáz és három-három óránként egymást váltják majd fel.

Elsőnek az asztalos volt, ő vigyázott a másik kettőre. Meg akarta a szabót egy kissé ijeszteni, fát vett elő és egy embert eszkábált ki belőle. Odaállította aztán az ajtó elé és mert éppen letelt a három óra, felébreszti a szabót, mert ő volt soron. Amint megpillantja a szabó a bábót, majd hogy oda nem fagyott a vére, úgy elhült a rémülettől. A fabáb pedig meg se moccant, hát feléje merészkedett a szabó. Csak akkor vette észre, hogy fából való biz az, alighanem az asztalos tréfája.

Fogja magát erre, felöltözteti, salavárit a két lábaszárára, ködmönként szab a derekára, piros süveget a fejére és megy, hogy felébressze a papot. Feltápáskodik a pap a fektéből és gyertyát gyújt, hogy a szent könyvet olvasson. - Szentséges Isten! - kiált fel rémületében, rámeresztvén a faemberre szemét. Jobban szemügyre veszi, hát egy fából készült ember, alighanem a két pajtása mesterkedése.

Egy gondolat villan át rajta, buzgó szívvel letérdepel és könyörög Istenhez, hogy lelket adjon a bábnak és szólaltassa is meg. Rákiált aztán a faemberre és íme, csodák csodájára, megszólal a faember, előre elevenedett meg. Együtt volt a három pajtás, bámulják a fából lettet.

- Enyém a faember! - kiáltja az asztalos, - én készítettem el fából.

- Enyém a faember, - bizonygatja a szabó, - én varrtam a ruháit, én öltöztettem fel.

- Enyém a faember, - erősködik a pap, - én szólaltattam meg.

Nem tudnak megegyezni, bíró elé viszik a perüket.

- El kellett épp hagynom a községet, - folytatja a legény, - nem tudom a bíró ítéletét. Ti mondjátok meg, ti tizenkét bölcsek, hogy kit illet meg a faember, az asztalost-e, a szabót-e, vagy pedig a papot.

Tanakodik a tanács és a királlyal együtt úgy határoznak, hogy fizessék meg az asztalos fáradságát, jutalmazzák meg a szabó munkáját, de a faember a papé, mert az szólaltatta meg. Meghozták az ítéletet, írásba foglalták és pecsétjükkel is ellátták. Átveszi a legény az írást és így kiált fel:

- Akkor hát a királylányka is az enyém, mert én szólaltattam meg.

Elámul a tanács, még jobban a király és hívatják a királylányt. Jött és megerősítette a legény szavát. Nem szólhatott a király semmit, ott volt az iménti ítélet előtte. Hej, be nagy volt a lakodalom, hetedhét országig terjedt el a híre. Elhozatták az öreg szülét, ott is maradt a palotában és nem babot evett többé, szárnyas lett az eledele. Király lett később a legényünkből, egy szép szigetnek a királya. Máig is élnének még, ha meg nem haltak volna.

A tizenkét hónap-testvér.

Egy szegény öreg asszony élt valamerre, egy kis falucskának a legszélén. Elindult egy reggel a hegyre, hogy aprófát szedegessen össze, télire valót. Egy kunyhócska volt a hegyoldalon, amolyan pásztorkulyiba-féle.

Amint szedegeti a galyacskákat, ágas-bogas vesszőcskéket, egyszerre csak permetezni kezd az eső. Félt az asszony, hogy megázik a tüzelője és betoppant a kunyhóba, abba a pásztorkulyiba-félébe. Tizenkét szál legény tanyázott a házban; jól megtermett, jó növésű valamennyi.

- Jó napot, fiacskáim, - köszönti a legényeket.

- Fogadj isten, öreg néne, - fogadják a köszöntését. - Hogy kerültél ide hozzánk, ebben a lucskos időben?

- Jaj, fiacskáim, - feleli az öreg néne, - szegény asszony vagyok, tüzre való után járok. Télire valót szedegetek össze, múltóban a szép, meleg idő. A kunyhóm dűledezik, a szél is keresztül jár rajta; télen a hideg is, meg az eső is.

Azt mondja az egyik legény:

- Mondd csak, öreg néne, melyik hónap a legrosszabb?

- Egyik se rossz az, - szól az asszony fejét rázva, - mindegyiken van áldás, mindegyiknek van foganatja.

- Nem úgy van az, jó néne - évődik vele a legény. - Hideg az első hónap, a fagyos Januárius, aztán meg szeles is, meg lucskos is. Szép a májusi hónap, meleg, verőfényes.

- Fiacskám, - válaszol az öreg asszony, - ha nem lenne eső meg hideg, májusban se lenne virág, se zöldség, se gyümölcsféle. Hogy is magyarázzam meg nektek? Minden hónap áldott hónap, mindnek megvan az ideje.

Jó szívvvel mosolyognak rá az asszonyra.

- Mondd csak néne, - kérdik aztán tőle a legények, - van-e neked általvetőd, duplazsebű ócska zsákod?

Mutatja az asszony az iszákját, galyacskáit abba szedi. Veszik a legények a zsákját és arannyal töltik tele, áldásukkal tetézik meg. Boldogan indul vissza az asszony, lesz télire való sok jóféle. Nem kell többé kínlódnia, éh-koppokkal küzdenie.

Egy asszony testvére is volt az anyónak, szűköcskén élt az is szegény. Látja ez az asszony, hogy jó módban a nénje és hogy arany csörög a zsebében. Ellátogat hozzá egy nap és azt kérdi tőle:

- Testvér-néném, hol tettél szert a jó módra, pengő-csengő aranyakra?

Elmondja a hugának a tizenkét legény dolgát, hogy tőlük kapta a nagy áldást. Egyet villan az asszony szeme és siet haza a kunyhójába. A legnagyobbik zsákját keresi elő és indul vele másnap az erdőre, hogy ő is fákat szedegessen, meg egyebet is tán. Rátalál a kunyhóra ő is, arra a pásztorkulyiba-félére. Benyit, pedig nem is esett az eső és köszönti azt a tizenkét szál legényt.

- Hogy kerültél ide hozzánk? - kérdik tőle a legények.

- Ágat, galyat szedegetek, - feleli az asszony, - mert jön a gonosz hideg tél-hó. Bár ne tudna ide jönni.

- Melyik hónapot szereted hát a legjobban? - kérdik tőle tizenketten.

- Egyikét se kedvelem én, - szól az asszony nagy mogorván. - Egytől-egyig mind rossz biz az; ahány csak van, mind rossz fajta. Melyikében leljem kedvem? Februárban, a sántában? Márciusnak hóbertjében? Öt eszének járásában?

- Hát a többi nyári hónap? - kérdik tőle az úrfiak.

- Csupa forró, szikkadt meleg, hogy az ördög paskolná meg - zsémbelődik a gonosz csont.

Egymásra néz a tizenkét legény és így szólal meg az egyik:

- Van-e neked átalvetőd, duplazsebű ócska zsákod?

Nagyot dobban az asszony szíve s szívrepesve mutatja a nagy zsákját.

- Add csak ide, - mondják neki, - hadd töltsük meg telisteli.

Veszik a legények a zsákot és teletöltik valamivel. Az asszony se vette észre, hogy mivel. Odaadják aztán és azt mondják neki:

- Ha majd haza érsz vele, csukd be ajtód, ablakodat, úgy nyissad ki a zsákodat.

Siet az asszony a zsákjával, meg se áll a kunyhójáig. És ajtó ablak jól bezárva, minden nyílás bedugdosva, úgy oldja ki az iszákját, duplazsebű ócska zsákját.

- Jaj teremtőm, én istenem, - rémülköd a kapzsi lelkű.

Kígyókkal volt tele a zsák, egytől-egyig mérges fajták; a rossz mája, a rossz nyelve, az volt az ő átká veszte.

Vizi tündér Nereida.

Volt egyszer egy király, ennek a királynak egy fiacskája. Mikor már nagyobbacska lett ez a gyerek, egy üvegtermet csináltatott neki az apja és tanítóstul odaköltözteti, hogy tanulással töltse el az idejét.

Mikor már eleget tudott a gyerek, húst meg csontot küldetett be neki az apja. Nagyot nézett a gyerek, mert csontról, húsról hallott ugyan egyet-mást, de látni még nem látta soha. Amint játszadozik egy csontdarabbal és dobálódzik vele, hogy történt, hogy nem, biz ő egy üveg-lapot tört be és megpillantotta az eget, a hegyeket, a mezőket, folyókat és minden egyebét, mását széles e világnak. Azt mondja a tanítójának:

- Vezess ki ebből az üvegteremből, odakint is hadd nézek szét.

Azt feleli neki a tanítója, hogy csak az apja engedelmével ha megteheti. Épp akkor nyitott be hozzá az apja és rimánkodik neki a fia, hogy a külső világot is meg szeretné nézni.

- Nem bánom, - feleli az apja, - csak aztán meg ne bánd később.

Elindul a királyfi és sorba látogatja a szomszédbeli királyokat. Épp vadászás volt az egyikénél és viszik a legénykét, hadd ejtsen egy pár vadat ő is. Úgy megkedvelte aztán a vadászást, hogy mindennap kint volt az erdőben, hol vadászebbel, hol anélkül.

Az történt meg egy nap, hogy hiába járt-kelt, egy vad se akadt a fegyvere elé. Egy arab ember tévedt az útjába, attól kérdezi meg, hogy merre felé húzódtak a vadak.

- Fel a hegyre, nagy tisztásra, - feleli az arab.

- Hogyan juthatnék én oda? - kérdi az arabtól.

- Beleteszlek egy bivalybőrbe, a hollók meglátnak, megragadnak és felrepülnek veled, - magyarázza neki az arab.

- Hát lefelé hogyan jutok le megint? - kérdi a királyfi.

- Lépcsőt látsz majd hegyen túlról, azon jöhetsz vissza, - mondja neki az arab.

Kész a dologra a királyfi. Bivalybőrbe göngyölteti be magát és ihol a hollók, már megragadják, már repülnek is vele a hegyre. Egy nagy tisztásra jutott a királyfi, de sehol se vad, se egyéb élő lélek. Lekiált a legény az arabnak, hogy se vadat nem lát, se lépcsőfélét. Hogyan jusson megint vissza?

- Dobj le vagy egynéhány kavicsot és lehozlak a hegyről, - kiáltja vissza az arab.

Egész rakással dobott le a legény, az arab meg összeszedi, a zsebébe gyömöszöli és elinal vele.

Csupa gyémánt volt az a sok kavics, csak azt akarta az arab, azért juttatta a hegyre. A szegény királyfi meg ott rekedt, egy árva magában. Jobbra futkos, balra futkos és csak füvet eszik, meg gyökeret-mit rágcsál. Amint leül aztán, hogy megpihenjen, egyszerre csak egy kötáblát pillant meg. Felemeli nagy nehezen, hát lépcsők vezetnek lefelé. Megindul a lépcsőkön és halad egy nap, halad két nap, se vége, se hossza a lépcsőknek. Csak a harmadik nap, azon is úgy este felé, eget is látott, földet is látott, meg egy nagy palotát. Siet a királyfi a palota elé, hátha valami ennivalót talál benne. Amint odaér a közelébe, egy leláncolt öregot pillant meg, térdig ért a szakáll.

- Adj egy kis harapni valót, - az volt a királyfi első szava.

- Oldozz fel elébb, - mondja az öreg, - köhöz vagyok láncolva.

- Nincs elég erőm hozzá, - sóhajtja a királyfi, - éhen veszek az éhségtől.

- Nyisd ki hát ezt a szekrénykét, - mutat rá az öreg egy szekrénykére - és vedd ki belőle a vesszőcskét. Ha egyet suhintasz vele, azt ehetsz, amit a szemed-szád kíván.

Kinyitja a legény a szekrénykét, kiveszi belőle a vesszőcskét, s amint egyet suhint vele, hát csak úgy gurul eléje a sok szép étel, ital. Az öreget aztán kiszabadítja, megmosdatja, felöltözteti és élnek egy pár nap nyugalomban, békességes csendességben.

Ránéz egy nap az öreg a legényre és azt mondja neki:

- Mi bajod, fiacskám? Miért vágsz oly bús arcot?

- Unatkozom - feleli a legény. - Hazafelé is szeretnék már nézni.

Egy csomó kulcsot ad oda neki az öreg s így szól hozzá:

- Járd be ezt a palotát s nyisd ki a kulcsokkal a szobáit. Csak a legutolsót ne bánts, azt ne nyisd ki valahogy.

Kettesben néznek meg mindent és amikor az utolsó szobáig is eljutnak, megcsökönyösödik a királyfi, hogy ő bizony kinyitja azt is.

- Kinyithatod, - feleli az öreg, - de a n e r e i d á k járnak bele, még el találhatnak pusztítani.

- Majd csak megleszek valahogy, - feleli dacosan a legény.

- Jól van, - mondja az öreg, - de figyelj a szómra. Egy medence van bent a szobában; vízzel van tele. Sorba jönnek majd a n e r e i d á k, levetköznek és leszállanak a vízbe. Ha csak egynek is megkaphatod a ruháját és kiosonhatsz vele, akkor nem esik bántódásod tőlük.

Úgy cselekedett a legény, ahogy az öreg mondta neki. Benyit a szobába és egy oszlop mögé húzódik, onnan lesi a lesendőket. Először a legidősebb tündér lejt elő, attól megijedt a királyfi, még közeledni se mert hozzá. Azután a második, a harmadik s jön végül a legkisebbik n e r e i d a, a legszebbik. Ennek a ruháját kaparintja meg a legény és már-már ki akar vele osonni, amikor észreveszi a kis tündér s így szól hozzá:

- Úgyis a tiéd vagyok, add ide a ruhámat.

- Nem én - feleli a királyfi.

- Csak a szélét hadd fogjam hát meg, - könyörög a legénynek és kapna is már a ruhája után. Résen volt ám a legényke és olyat üt a tündér kezére, hogy kiejtette a kezéből a ruhája szélét. Ehelyett ő kapta derékon a lánykát és siet ki vele a szobából.

Ott várt rá az öreg az ajtó előtt.

- Öreg apó, - mondja neki a királyfi, - mennék én haza édes szülémékhez, ha lovat adhatnál alánk.

- Ott az istálló, - feleli az öreg, - csak azt kiabáld be, hogy duri, duri kis lovacska, szüleimhez mehetnék én.

Bekiált a legény az istállóba, hát egyszerre csak egy szárnyas ló pattan ki az ajtón. Egykettőre ráugrott a legény, a n e r e i d a meg mellette a ló farán és úgy elvágtatnak, akár csak a futó szél. Meg sem állottak, míg meg nem éheztek. Egy fa alatt volt a pihenőjük és amint leülnek, hogy falatozzanak, egy dervis jelenik meg előttük. A n e r e i d á n a k volt az a dervis a testvére. Szívesen látja a királyfi és étellel, itallal kínálgatja. Ám hamis szemmel néz rá a dervis és egy botocskát forgat a kezében.

- Mit tud ez a botocska? - kérdi tőle a királyfi.

- Azt, - feleli a dervis, - hogy ha rászólok: v u r botocskám, menten agyonüt téged.

És már fogja is a botot, hogy rászóljon, amikor nagy hirtelen felugrik a legény, elkapja a botot a dervistől és vur botocskám, agyonütteti vele a dervist.

Egy szót se szólt a nereida, csak a fejét horgasztotta le.

Lóra ülnek aztán megint és: duri, duri lovacskám, szél módjára vágtatnak el. És csak akkor állottak megint meg, amikor megéheztek. Amint leülnek egy fa alá, hogy falatozzanak, megint egy dervis jelenik meg előttük. A második testvére volt a nereida tündérnek. Szívesen látja a királyfi öt is és étellel, itallal kínálgatja. Ám sötéten villámlik a dervis szeme és egyre egy süveget forgat a kezében, mintha fel is akarná tenni, meg nem is.

- Mit tud az a te süveged? - kérdi tőle a királyfi.

- Azt, - feleli a dervis, - hogyha felteszem a fejemre, láthatatlanná válok.

- Vur botocskám, - kiáltja el magát a legény és agyonütteti vele a dervist.

Megragadja aztán a süveget és elteszi a botocska mellé.

Nem szólt a nereida egy szót se, csak még jobban lehorgasztotta a fejét.

Harmadszorra is lóra ülnek, a szárnyas paripára és úgy repülnek rajta, hogy meg se állottak hazáig. Volt nagy öröm a palotában, a királyék udvarában. Bámulták a legényt, hát még a leány nagy szépségét. A lakodalmat is megülték volna, ha a lányka nem akaratoskodott volna.

- Csak úgy leszek a feleséged, - mondja a királyfinak, - ha visszaadod a ruhámat.

Nem adta a legény, mert az lett volna a veszte. Inkább viszi az anyjához, hogy ő rejtse el a lányka ruháját és arra kéri, hogy vissza ne adja valahogy a lánynak. Ravasz volt ám a nereida nagyon és hol furfanggal, hol szép szóval, addig addig kérlete, míg visszakapta a ruháját. Nagy hirtelen, magára kapja és azt mondja a királyasszonynak:

- Nem fiadnak való vagyok, nereida tündér vagyok - és azzal úgy eltűnt előle, mintha ott se lett volna.

Szegény királyfi, hej, amikor megtudta. Fűhöz, fához szalad, itt is keres, ott is kutat és csak úgy ömlenek a könnyei. Kapja magát másnap, rápattan a szárnyas lóra és fején a süvegecske, kezében a botocska, úgy indul világga, a nereidák országába.

Épp akkor érkezett oda, amikor háborúra készülődött a király, a nereida lányok atyja. Hírvivők járták be az országot és hangos szóval kiáltották, hogy háború van készülődőben. Úgy szól a király üzenete, hogy aki legyőzi az ellenséget, ahhoz adja tündérlányát, csodatévő nereidát.

Egyéb se kellett a mi királyfinknak. Rápattan ismét a lovára, a botocskát a kezébe ragadja, a süvegét meg a fejére csapta. Mindenkit látott, de őt senki se látta. Közéje ugratott az ellenségnek és olyan pusztítást vitt véghez a botjával, hogy egy lélek nem sok, annyi se maradt életben. Odalép aztán a király elé és jelenti a dolgot, a háború végét.

- Itt a sok lányom, - mondja a nereidák királya - választhatsz bennök, akár a legidősebbet is.

- Én csak a legkisebbiket akarom, - feleli a királyfi.

És már szalad is feléje a legkisebbik, a legszebbik; átöleli, megcsókolja és így szól hozzá:

- Okossággal, ügyességgel, megnyertél a vitézséggel.

Most már egyhuzamban siettek vissza a királyfiék és olyan nagy lakodalmat csaptak, hogy száz esztendő után is megmaradt a híre. Mindenki ott volt, aki élt, még annál is többen. Nereidák ivadékaiból támadt a sok híres hajós.

Tenger anyja, Tenger lánya.

Magányosan éldögélt az egyszeri öreg ember. A tenger homokján volt egy rozoga kis házikója, egy ablakos, egy kis ajtós. Varga volt az istenadta s ha volt mit, hát foldozgatott, ha pedig nem, hát unatkozott. Mit tett egyszer unalmában?

Lisztet vásárol a boltban, meggyúrja tésztának s három részre szabdalja szét. És addig formálgatja, addig gyúrogatja, míg egyszerre csak három bábu lett belőle, tésztából gyúrt három lányka. Előveszi aztán őket s öltözteti babusgatja, szép ruhákba takargatja. Pirosas a ruhája az egyiknek, kék a másiknak, fehér a harmadiknak. Egy nagy virágcserep állott az ablakban, bazsalyikom virított benne. Ebben a virágjában gyönyörködött reggelenként a varga, meg a három babuskájában.

Az egyik reggel, mielőtt dolga után látott volna, előveszi az egyik bábút, a fehér ruhást, odaülteti az ablakba a virág mellé és így szól hozzá:

- Fehér ruhás kicsi lánykám, tésztából gyurt kis babuskám, míg én odaleszek és elvégzem a dolgom, üldögélj itt szép csendesen és gyönyörködj a járókelőkben. Ám legényre ne kacsintgass, síma szóra rá se hallgass.

Bezárta aztán az ajtót s ment a varga a dolga után.

Ül a babus az ablakban, bazsalyikom árnyékában. Sorjába halad el előtte a sok ember, íme, még a királyfinak is arra felé vezetett az útja. Megpillantja a csepp kis lánykát, fehér ruhás kis babuskát és rajta felejtí a szemét.

- Be csinos vagy, be takaros - szól hozzá a királyfi.

Néz a babus, báméskodik, mintha nem értené a legény szavát.

- Add a szíved az enyémért, csókot is kapsz másik csókért - mondja megint a királyfi.

De bármint is kéri, bármint is rimánkodik neki a legény, szót nem szól a fehér babus. Megharagszik a királyfi, leszakít egy bimbót a bazsalyikomból, elővesz egy-két aranyat a zsebéből, odadobja a lányka kötőjébe és a palotájába tér vissza.

Jön estefelé a varga és első tekintete a babuskájáé. Amint meglátja a bimbót és az aranyakat, előrántja a babust az ablakból, össze-vissza veri és egy ládikóba dobja bele. - Ebadta rusnyája - kiáltja a varga s a ládát becsukja, az aranyakat meg elteszi. Bezárja aztán az ablakot és lefekszik.

Másnapra, amint felkel, a kék ruhás babuskát vesz elő, odaülteti az ablakba, a virág mellé s így szól hozzá:

- Kék ruhájú kis leánykám, tésztából gyurt kis babuskám, üldögélj itt szép csendesen s gyönyörködj a mindenségben. Ám legényre ne kacsintgass, síma szóra rá se hallgass.

Bezárta aztán az ajtót és ment a dolga után. Ha látott volna a babuska, a királyfit pillantotta volna meg. Ott áll a legényke az ablak előtt s így könyörög a babuskához:

- Fehér ruhád fehérsége, kék ruhádnak égi kékje, addsa kezed, hadd viszlek el, királynak léssz felesége.

Néz a bábu, báméskodik, szót sem ért a beszédjéből. Megint megharagszik a királyfi, leszakít egy bimbót a bazsalyikomból, elővesz egy-két aranyat a zsebéből, odadobja a babus kötőjébe és ballag vissza a palotájába. Nehéz szívvel ért szegény feje haza.

Este lett már, mikorra megjött a varga és megint az ablakon az első tekintete. Amint meglátja a bimbót és az aranyakat, haragra fortyan és úgy össze-vissza veri a kék ruhást, hogy egy darabja se maradt meg épnek.

- Ebadta rusnyája, - kiáltja a varga és beteszi a babuskát a ládikóba, a másik mellé. Becsukja aztán az ablakot és lefekszik.

Másnap, amint felébred, a piros ruhást veszi elő és azt ülteti az ablakba.

- Piros ruhás kis leánykám, tésztából gyurt kis babuskám, - mondja neki. - Üldögélj a virág mellett, a világot nézegessed. Ám legényre ne kacsintgass, síma szóra rá se hallgass.

Aztán bezárja az ajtót és megy megint a dolga után.

Ha látott volna a babuska, ő is a királyfit pillantotta volna meg másnap reggel. Megint ott állt az ablak előtt és csupa vágyódás a tekintete. Halkan indul meg a szava, meg-megremeg az ajaka:

- Fehérben, majd kékben voltál, kérő szómra nem hallgattál; piros ruhád virulóban, a szívem meggyulladóban.

De bármint kéri, bármint is rimánkodik neki, hajthatatlan a babuska, nincs beszédje, nincsen szava. Nagyon nekibúsulta magát a királyfi s megint leszakít egy bazsalyikom bimbót, megint előszed egy-két aranyat a zsebéből, odadobja a lányka kötőjébe és támolmogva indul haza.

Alighogy beesteledett, már otthon a varga. - No, te harmadik rusnya, - kiáltja el magát, amint megpillantja a bimbót, meg az aranyakat és úgy össze-vissza tördeli a babuskát, hogy dirib-darabokban került a ládába. Becsukja aztán az ablakot és ki se nyitja többé. Pedig másnap reggel megint ott a királyfi.

Amint odapillant az ablakba és se lányka, se virág, úgy elsáppad, úgy megtántorodik, hogy nagybetegen került vissza a palotájába. Hiába a sok orvos, hiába a sok pap, egy se segíthet a baján, egy se tud eligazodni rajta. Hosszan nézegeti egy öreg pap, végigsimítja a szakállát és így szól a királyhoz:

- Beszélj király uram, beteg fiad lelkére, mert titkos az ő bánata, hátha segíthetnél rajta.

Odamegy a király a fiához és addig beszél, addig könyörög hozzá, míg kitárja a fia a lelkét.

- Király apám, - kezdi el könnyezve, - fehérben volt első napon, kéket öltött másodikon, harmadnapra pirosban volt, bazsalyikom árnyékában, kis kunyhócska ablakában. Vagy ő lesz a feleségem, vagy elhamvad az életem.

- Merre van hát? Hol keressem? - kérdi tőle atyja ura.

- Tenger mellett a homokban, rozoga kis kunyhócskában, - nyögdécseli a királyfi.

Küldi a király az embereit és addig keresik, addig kutatják, míg megtalálják az öreg vargát.

- Hamar a királyhoz, - mondják neki, - beszélni valója van veled. Megrémül az öreg és sáppadozva, hajladozva, úgy lép a király színe elé.

- Öreg, - mondja neki a király, - izibe a lánykádat, azt hozd el a palotámba.

Hebegett, hápogott a varga, hogy sose is volt neki lánya, de ráförmed a király és így szól a parancsa:

- Vagy elhozod a gyermeked, vagy kitaposom a lelkedet.

Búsan jön ki az öreg a palotából és egyre azon emésztődik, hogy miféle lányt kérnek tőle. Bújában meg félelmében betéved egy nagy erdőbe, annak is a sűrűjébe. Amint ide-oda botorkál benne, egyszerre csak egy asszony toppan eléje.

- Mit bolyongasz, mit keresel? - kérdi a szegény embertől.
- Életem, azt elvesztettem, halálomat azt keresem, - feleli a jámbor varga.
- De csak mondd meg, mi a bajod, - nógatja az asszony.
- Leánykát kér tőlem a király - panaszkodik a varga, - de hát honnan vegyem elő, mikor soha lányom nem volt.

Egy vesszőcskét vesz elő az asszony, odanyújtja az öregnek és azt mondja neki:

- Menj vissza a tengerhez és csapj egyet rá ezzel a vesszővel. Kis hullámra nagyot kiált, nagy hullámra rá se hederíts. És ha majd eléd bukkan a Tenger asszonya, attól kérjél egy leánykát.

Visszafelé indul az öreg a tengerhez és amint rácsap egyet a vesszőcskéjével, egy csendes kis hullám gyűrűdzik eléje.

- Óh, Tenger anyja, - kiáltja el magát az öreg.
- Mit kívánsz? - kérdi tőle egy mély hang a tengerből.
- A lányodat szeretné a király, mennyasszony kellene a fiának - feleli remegő hangon az öreg.
- Várjon hát vagy három napig - szól a Tenger anyjának a hangja, - hadd hozom előbb rendbe a holmiját. Ékes, díszes ruhájába, úgy menjen a palotába.

Siet el az öreg és boldogan üzenteti a királynak, hogy három nap múltán ott lesz a lánya a palotában. Mintha kő esett volna le a király szívéből. Fegyveres szolgáit az öreghez küldi, hogy azok kísérjék majd a lányát és se szeri, se száma a sok ajándék-félének.

Épp a tenger mellett sütkérezett az öreg, amikor letelt a harmadik nap. Egyszerre csak ketté nyílik a tenger és egy lányka lép ki belőle. Mennydörgés a szava, villám a tekintete, rózsa a mosolygása, madár a kacagása. Ég és csillag van habruháján, mezővirág kantuskáján, ködmönkéje tenger módra, fátyolkája hajó módra. A homokszem egy-egy gyöngyszem, a kagylócska gyémánt gyűrű, szemöldökén holló tolla.

Odaszalad a lányka az öreghez és édes apámnak szólólgatja. Kézen fogja a varga a lánykát s utánok a sok fegyveres, úgy indulnak a palotába. Szinte vakított a szépsége, káprázott is tőle a királyfi szeme. És mintha csak az ablakbelit látná, mintha a háromszínruhás állana előtte. Kézen fogja, leülteti, nyájas szókkal becézgeti; ám nincs szava a lánynak. Ételekkel kínál, italokkal itatgatja; csak nincs szava a lánynak.

- Szemem fénye, szólalj meg hát, - könyörög neki a királyfi és odáig a kétségbeesése, hogy hallgat a szíve választottja.

A kertbe indul le a királyfi, hogy oszlassa a bánatát és nyugtassa a szívét. Felugrik erre a lányka és mondja a cselédjének, hogy parázstüzet meg sütőtálat, egy kannában friss olajat, egy-kettőre hozzanak csak. Egy szemfordulat és előtte a kívánt holmi. Veszi a lányka az olajat, beleönti a tálba, parázstüznél felforralja és amint belemártja a tenyerét, halacskákkal telik meg a kis tál. Szép pirosra voltak sütvé.

Mikorra visszajött a királyfi, az asztala már meg volt terítve és tálcán a sült halacskák. Akár csak az arany, úgy ragyogott a húsuk.

- Ki sütötte ezt a halat? - kérdezi a királyfi.
- A menyasszonyod, - felelik a szolgálattevő lányok.

Örült a királyfi nagyon, de ha kettesben éldegéltek is, még mindig nincs szava a lánynak. Nyugalomra tért aztán a legény és amint lehajtja a fejét, épp az ablak mellett a vánkoscája. Odanéz, hát az ablakban a kunyhóbeli három babuska. Piros a ruhája az egyiknek, kék a másinak, fehér a harmadiknak. Feleselnek, perlekednek, szót a szóba öltögetnek.

- Hol a cipőm? - szól az egyik.

- A zsebkendőm? - kérdi a másik.

- Hát a szoknyám? - a harmadik.

Felriad a királyfi és megpillantja a babuskákat. Ám úgy tesz, mintha nem látná és nem hallaná őket.

- Jaj de furcsa a királyfi, - kezdi el megint az egyik.

- Miért furcsa? - kérdi tőle a másik.

- Azért, mert nem tudja az úrnőnket megszólaltatni - feleli a harmadik.

- Hogyan tudná hát? - kíváncsiskodik megint az egyik.

- Úgy, - feleli a második, - hogy tudakolná a lányka apját, a fényes N a p o t .

- És az anyját, - mondja a harmadik, - a T e n g e r anyját.

Azzal egyszerre eltűnnek, mintha a föld nyelte volna el őket.

Felkel másnap a királyfi és siet a kertbe a menyasszonyához.

- Hogy van apád, a fényes N a p ? - kérdi a királyfi.

- Fenn az égen ül ragyogvást - feleli nagy boldogan a lányka.

- Hogy van anyád, a T e n g e r anyja? - kérdi megint a legény.

- Lenn a víznek lágy ölében - kiáltja a lányka és összeölelkeznek, összecsókolóznak, holtig tartó házasságban egybekelnek.

A mestertolvaj.

Ketten voltak az egyszeri testvérek; az egyik szegény, a másik meg gazdag. A szegénynek három gyermeke volt, a gazdagnak egy se. Segíteni akart a gazdag a szegényen és azt mondja neki, hogy adja neki az egyik fiát, embert farag belőle. A legidősebb fiát adta oda a szegény ember.

Fogja az ember a fiút, felviszi egy hegyre és azt kérdezi tőle:

- Na te gyerek, mihez kellene fognunk?
- Köveket gurítsunk le, azzal töltjük időnket, - feleli a fiú.
- Egyebet nem tudnál? - kérdi megint a bátyja.

Hallgatott a fiú, nem tudott mit felelni.

Leszállnak aztán a hegyről és visszaküldi a fiút az apjához.

- A másik fiadat küldd el - üzenteti az apjának, - hátha különb lesz emennél.

A középső fiát küldi el apja. Azzal is úgy járt, mint az elsővel, azt is hazaküldte másnap. A legkisebbre került aztán a sor. Nem a hegyre ment fel vele a bátyja, hanem bevezette egy szobába. A gerendájára egy perecet akasztott, aztán kiment és rázárta az ajtót. Órák teltek, órák multak, megéhezett a fiú. Szétnézeget a szobában s amint felnéz a gerendára, megpillantja a lelógó perecet. Vakarja a fejét, hogy magasan van az a perec, nem éri el kézzel.

Egy náddarab hevert a földön, egy pohár víz volt az asztalon. Veszi a nádat a kezébe, vizet fujtat át rajta és úgy megpuhítja vele a perecet, hogy leesett a földre. Egy-kettőre felkapta és megette. Kisvártatva a nagybátyja nyit be hozzá.

- Hogyan telik az idő, fiacskám? - kérdi tőle az öreg.
- Elég jól - feleli a fiú.
- Nem éhezted meg? - tudakolja a bátyja.
- Meg biz én - feleli a fiú, - de puhára fújtam azt a perecet és egyelőre jól is laktam vele.

Megtetszett az öregnek a legényke. Ember lesz még belőle, gondolja magában. Fogja aztán a fiút, kivezeti és felviszi a hegyre őt is, a minapira.

- Na gyerek, mihez kellene fognunk? - kérdi a legénykétől.
- Ennivalót lopjunk s lakjunk jól vele - feleli a fiú.
- Hogyan kezdjük hozzá? - kérdi a gyerektől az ember.
- Ott egy paraszt a völgyben - kiált fel a fiú, - bárány van a hátán, csenjünk le róla.
- Hisz a hátán cipeli - mondja a bátyja, - nem olyan könnyű dolog.
- Én majd elibe kerülök - feleli a fiú - és ellátom a dolgát. Te csak a bárányt tartsd szemmel és ha lent lesz a hátáról, kapd fel és hozd ide a hegyre.

Leszáll a fiú a hegyről és amint leér az útra, előbb az egyik saruját felejtí a földön, jó pár lépéssel odébb meg a másikat. Jön eközben a paraszt és amint meglátja a fél sarut, csak épp hogy megnézi; de amikor a másik felét is meglátja, megörül neki, odaköti a báránykáját egy bokorhoz és siet a másik saru után, hogy elébb azt szedje fel a földről.

Csak ezt leste a legényke. Miközben sietett a paraszt a másik saru után, ő az elsőt kapja fel s inal vele elfelé. A bátyjának meg int egyet, amire kapja a báránycát és vesd el magad, fel a hegyre a bárányal. Még a másik sarut is magához kaparinthatta. Megsütik aztán a bárányt s egy-két napig ellakmároznak vele.

- Hát most mihez kezdünk? - kérdi egy nap az öreg.

- Megint ott az a paraszt a völgyben - kiált fel a fiú, - egy másik báránycá a hátán. Azt is elcsenjük majd tőle.

- De hogyan? - kérdezi a bátyja.

- Úgy, ahogy a minap csináltuk - feleli a legényke. - Te csak kerülj megint lefelé és ha azt látod, hogy megvan a báránycá kötözve, kapd a válladra s hozd fel ide a hegyre.

Lesiet aztán a fiú, egy fá mögé búvik és b e e ... b e e ... akár csak egy báránycá, úgy elkezd a bégetést.

- Az én elveszett báránycám, - gondolja a minapi paraszt s fogja a hátán levőt, megkötözi, hogy el ne futhasson és siet a fá irányában a másik báránycájáért. Azt hitte nagy boldogan, hogy az került meg.

Épp erre várt az öreg, a megkötözött báránycára. Megragadja, kapja a nyaka közé és fel vele a hegyre. Megsütötték ezt a báránycát is és egy pár napon át ellakmároztak vele.

- Hát most mihez kezdünk? - kérdi tőle idők múltán az öreg.

- Látod ott lent azt a gazdaembert? - kérdi a bátyjától. - Két ökrrel szántja a földjét, ellophatnánk az egyiket.

- Bajosan fog menni - aggódik a bátyja.

- Te csak tarts velem - mondja a fiú, - a többi az én dolgom.

Amikor leérnek a hegyről, egyszerre csak megáll a legényke és kezdi a kiáltozást, hogy: Még ilyen csodát sem láttam életemben.

Meghallotta a gazda és bolond fejjel azt hitte, hogy tán valami kincset lelt az a fiú. Ott hagyja az ökreit s arra felé lohol, amerről a kiabálást hallotta. Meglátta ezt a legény s int egyet a bátyjának. Szalad az öreg az ökrökhöz, az egyikét kifogja és hajtja a hegyre felfelé. Ugyan-csak szaporán ám.

A gazda is odaér eközben a fiúhoz és kérdi tőle, hogy mi az a csoda, amit még nem látott.

- Az, - feleli a legényke, - hogy egy ökrrel szántson valaki.

Visszasiet a gazda a földjére és megütődik az egy ökrén. Keresi a párját, tűvé teszi érte az erdőt, csak nem kerül többé elő. Ott sütötték meg a hegyen, ott lakmároztak belőle vagy egy-két hétig.

Megint telik-múlik az idő, a pecsenyének való is elfogyott már.

- Hát most mi tévők legyünk, fiú? - kérdi az öreg az öccsét.

- Nagy fába vágjuk most a fejszénket, - feleli a legényke, - a kincsházat dézsmáljuk meg, a király kincsházat.

Rábámul az öreg a fiúra, mintha nem értené a szavát.

- Egy kosarat keríts nekem elő - mondja neki az öccse, - egy kötelet, meg két darab vas-kampót, a többi aztán az én dolgom lesz.

Ahogy besötétedett az idő, elindultak és a kampó meg a kötél segítségével a kincsházba jutottak, annak is a tetejére, a padlásra. Előbb a fiú mászott fel és úgy húzta a bátyját maga után. A tetőn át bejutottak a kincsházba és a kosarukat ugyancsak telerakták belőle. Arany meg ezüst pénzzel és egyéb drágaság-félékkel. Három éjszakán át másztak be a házba, egyszer se tértek meg üres kosárral.

Épp a negyedik nap történt, hogy pénzre lett szüksége a királynak. Bemegy a kincstárba és amint szétnéz benne, hát nagy Isten, üres a sok láda, egy fia garas se maradt volt benne. Kiáltja a király a palotabelieket, szólítja a tanácsadóit, tanakodnak, lótnak-futnak, csak nem kerül a sok pénz elő.

Azt tanácsolja az egyik okosabbik, hogy egy hirhedt tolvaj ül az egyik börtönben, attól kellene tanácsot kérni. Előhozatják a tolvajt és elmondják neki a nagy esetjüket. Gondolkozik a tolvaj és így szól az udvarbéliékhez:

- Ahány ablak meg ajtó, mind csukjátok jól be. Megnézitek aztán, hogy merről jön be világosság s aszerint szól majd a tanácsom.

Amint ajtót, ablakot becsuknak és szétnéznek, hát fentről, a padlás felől jön a világosság. Sietnek a tolvajhoz és megmondják neki.

- Kátrányt forraljatok - hangzik a tolvaj tanácsa, - egy nagy kazánba töltsétek és helyezzétek el a nyílás alá, ahonnan a világosság szűrődik be.

Legott megtették, amit a tolvaj mondott volt. És még aznap éjszaka történt, hogy megint a kincsháznál a legényke. Ám megérezte a kátrányszagot és a bátyját tolta előre, az lépjen be elsőnek. Be is ment, bele is esett a kátrányba, bele is égett bűnös teste. Nagy óvatosan leszáll a legény, a nagybátyja fejét levágja s viszi haza, a nénje házába.

- Baj történt, - mondja az öreg asszonynak, - de el ne sírd valahogy magad, mert még nagyobb baj lehet belőle.

Mennek másnap a királyék s benéznek a kincsházba. Hát ott a holttest a kátrányban, csak a feje hibádzik neki. Hívatják a börtönbélit, mutatják a csonka testet és kérdik a tolvajtól, hogy mit csináljanak, hol keressék a halott fejét? Azt tanácsolta nekik a tolvaj, hogy vegyék a testet és a piac közepén egy fára akasszák fel. Emberek álljanak mellette lesbe és jól odavigyázzanak, hogy ki halad el a tetem mellett és ki siratja meg. Aki elsírja magát, annál keressék a bűnös fejét.

Úgy cselekedtek, ahogy a tolvaj tanácsolta. Ott őgyelgett a legénybe a piac körül és megpillantotta a bátyja tetemét ő is. Haza sietett a nénjéhez s így szólt hozzá:

- Vigyázz, valahogy a piac közelébe ne tévedj, mert ott az urad teteme és még bajba sodorhatsz bennünket. De ha kiakaródzik belőled a sírás és könnyíteni akarnál a bánatodon, akkor ezt cselekedd meg néném: Két köcsögöt végy elő, aludt tejest, menj ki vele az utcára és kiáltsd, hogy: Aludt tejet vegyenek, aludt tejet vegyenek. És ha meg nem állod az urad nélkül, ha meg szeretnéd nézni mégis, közeledj hozzá és úgy ejtsd el a két köcsögödet, hogy darabokra törjön össze. Azt hiszik majd az emberek, hogy a károdon síránsz.

Úgy cselekedett az asszony az utolsó szóig. Jött az este és jöttek a lestállók is. Azt jelentették másnap, hogy egyebet se láttak, mint egy öreg asszonyt, egy-egy köcsög volt a kezében, aludt tejet árult. Elejtette és azon síránszott, azon jajongott.

- Kár, hogy meg nem fogtátok, - kiáltja el magát a börtönbéli, - ez az asszony volt a felesége, az urát siratta meg.

Kérdi a király a tolvajtól, hogy mi lenne most már a tennivaló. Gondol egyet a tolvaj s így hangzik a tanácsa:

- Fektesse az a testet a földre és tegyete mellé vagy egy-két marék aranyat. Majd eljön érte a tettes, nem hagy az aranyat a földön. Jól vigyázzanak ám a lestállók is, mert körmönfonttal van dolguk.

Még aznap odamentek a holttesthez, lefektették a földre és aranyakat csúszattak melléje.

Arrafelé ment másnap a fiú és meglátta az aranyakat. Odalép egy gyerekhez, épp ott játszadozott a közelben és azt mondja neki:

- Kapsz egy-két piasztet, ha golyósdit játszol velem.

Kapott a gyerek az alkalmon, örült a piasztereknek.

Csak annyit tett a csalafintánk, hogy elővette a saruit és beenyvezte a két talpát. Hozzákezdtek aztán a játékhoz, a golyósdizhoz s ide-oda futkároztak, erre-arra hancúroztak. Közben pedig szerét ejtette a fiú, hogy egy-egy arany mindig odaragadt hol az egyik, hol a másik talpához.

Látta a két gyereket a sok lesbenálló, de ügyet se vetettek rájuk. Gyerekek, hadd játszadozzanak. Csak este vették észre, amikor összeszámlálták, hogy hiányzik az aranyból. Sietnek a palotába s elmondják a királynak, a király meg a tolvajnak adja tovább.

- Meg kellett volna fogni azt a két gyereket, - kiáltja el magát a tolvaj, - az egyik a tettes volt.

Megint tanácsot kér tőle a király, hogy mi legyen a tennivaló.

- Egy tevét vegyete elő - hangzik a tolvaj tanácsa - és rakjato rá mindent, ami finom és drága. Majd jelentkezni fog a bűnös, vásik annak a foga mindenre.

Másnap már ott sétáltatták a tevét, hol az utcákon, hol a bazáros piacokon. Hogy ne látta volna meg a mi legénykénk is? Egyszeribe haza siet, kalmárnak öltözködik át és az utcán árulgatja borát, olcsó pénzen, poharanként.

- Egy fillér a borom - kiáltozza, - csak egy fillér a borom.

Olyan olcsón mérte és úgy terjengett a zamatja, hogy a hajcsárok is, meg a lestállók is, sorba kóstolgatták és: - Na még egy pohárral, na még egy másikkal, na még egy harmadikkal, addig-addig, míg ugyancsak berugtak tőle. Ott estek össze az út szélén és úgy elaludtak, mint a duda. A teve pedig tovább ballag és úgy terelgeti a boros gyerek, hogy az ő udvarukba tért be, a nénje házikójába. Elővesz aztán egy borotvát, odamegy az alvókhoz és ami haj a fejükön meg az arcukon, mind leberetválja róla. Még erre sem ébredt fel a sok részeg.

Siet aztán a fiú vissza, a sok kincset elrakja, a tevét meg levágja, a zsírját megolvasztja és két nagy edényt tölt meg vele. Idővel aztán az emberek is felébredtek, a sok hajcsár, a sok lestálló és szégyenszemre kullognak el a palota udvara felé. Mind becsukatta őket a király, még a botból is kijárt nekik.

Megint csak a tolvaj tanácsára szorultak.

- Egy öreg asszonyt fogadjatok, - szól a tanács, - hogy házról-házra járjon és tevezsírt kérjen, orvosságnak valót. Ott lesz a tettes, ahol tevezsírt fog találni.

Másnap már járt-kelt az öreg asszony és kereste az orvosságnak valót. A fiú nénjéhez is elkerült, kapott is egy edénnyel tele. Nagyot villant az asszony szeme és hogy el ne vésse valahogy a házat, a zsírba mártotta a kezét és egyet kent vele a kapun. Épp hazafelé tartott a fiú és meglátta a zsírfoltot.

- Néném asszony, - kiáltja el magát, - kár volt abból a zsírból adni, baj van keletkezőben.

Gondolkozik egyet, egy edényt vesz elő és megtölti zsírral. Kimegy vele az utcára és ahány kapuja a községnek, mindre ráken egy-egy zsírdarabot.

Siet eközben a felfogadott asszony és mondja a királynak a jó hírt. Kapja magát a király és ahány embere a palotában, mind magával viszi az útjára. Hadd lássák a bűnöst, hadd okuljanak rajta. Csak a zsírfoltos kaput kell magtálalniok, a többi aztán a fegyvereseinek a dolga.

- Itt a zsírfolt! - kiáltja el magát az egyik.

- Itt egy másik. Itt is egy. Itt is egy, - kiáltozzák össze-vissza és ugyancsak nagy ám a meg-rökönyödésük, amikor észreveszik, hogy ahány kapu, annyi rajta a zsírfolt.

Megint csak a tolvaj tanácsára szorultak.

- Ügyesebb az mindnyájunknál, - mondja csüggedten a tolvaj, - túljár a mi eszünkön. Kár az időért, kár a beszédért.

Nem is adott tanácsot, hiábavalónak mondta.

Elgondolkozik a király és fegyvereseket küld szét, hírvivőkkel kiáltatja, hogy jelentkezzenek a tolvaj, nem lesz bántódása. Fegyvert ölt erre a fiú, fegyveres ruhákat ő is és odaszól a híradóknak:

- Én vagyok, akit kerestek; vigyetek a király elé.

- Fogjátok meg, - kiáltja el magát a sok fegyveres.

Ám észbe kap a legény, közé a sok fegyveresnek és még ő kiáltozza a legjobban, hogy: - Ott bujkál ni, fogjátok meg, ragadjátok meg. - Nagynehezen, hogy megszabadulhatott a fiú.

Másnap már másképp szól a hírvivő:

- Ha megbánja a bűnös a bűnét és mindent bevall sorba, a lányom is az övé lesz, halálom után a királyságom is.

Azt tette ezúttal a legény, hogy betér a temetőbe, levágja a fél kezét egy halottnak és odarejti a ruhája alá. Bevárja az estét és odalopózkodik a palotába, a királykisasszony közelébe. Összes dolgait elmondja a lánynak, a legkisebb bűnétől a legnagyobbig és őszinte a fogadalma, hogy soha többé, soha többé.

Karon ragadja a királylány és elkiáltja magát, hogy: - Segítség, segítség, megfogtam a tolvajt.

- Összefut a sok palotabéli és amikor meggyújtják a mécsest, hát egy halott karja a lány kezében, a legény-félének meg csak a hült helye.

Esküvel fogadja erre a király, a kikiáltóval ki is kiáltatja, hogy a leányát is odaadja, meg a királyságát is, csak jelentkezzen a tettes.

Nagyboldogan jelentkezik a fiú, bűnbánóan vall be mindent és idővel olyan király lett az országának, hogy még keresve sem találhattak volna jobbat.

A varázstükör.

Egymagában éldegélt egy vadászlegény. Mindennap csak vadászni járt, abban tellett az öröme. Vadászgat egy nap az erdőben, de hiába hajszolódik, mindhiába leskelődik, egy fia vad se téved az útjába.

Megdacosodik nagy bosszúságában s fogadást tesz erős hittel, hogy nem tér haza üres kézzel. Még az éjszakáját is az erdőben töltötte. Másnap reggel ismét talpon és amint odatéved a tenger mellé, egy halat lát a part homokján. Ott ficáncol szegényke a szárazon s jobbra-balra csapdosódik, hogy a vízig eljuthasson. Megsajnálta a vadász, felemelte és visszadobta a tengerbe. Nagyot szippant a vízben, körülnéz és így szól a vadászhoz:

- Mivel háláljam meg a jószágodat, te jólelkű vadász?

- Jó szívvel tettem, amit tettem - feleli a vadász, - nem jár érte semmi.

- Tépj le rólam egy pikkelykét - kéri a hal, - s hogyha bajba találsz jutni, égesd el s ott leszek a segítségedre.

Kihúzza a vadász egy pikkelyt, elteszi a tarsolyába és odébb indul vele. Folytatja az útját az erdőben s addig megy, míg el nem fárad. Egy nagy mezőségen pihent meg, egy magas fának az árnyékában. Nagy sikongásra, nagy riadalomra ébredt fel egyszerre. Körülnéz, hát egy nagy kígyó kúszik fel a fára. Kapja magát a legény, íját nyilát előszedi és úgy eltalálja vele a kígyót, hogy élettelenül potyogott le a földre. Sasfiókák voltak a fa tetején, azok visongtak oly nagyon, azokat akarta felfalni a kígyó. Észre se vette őket a vadász, hanem visszafeküdt a fa alá, hogy újra elaludjék.

Még azt se vette észre, hogy két nagy sas vijjong felette, mintha a szemeit akarnák kikaparni. Azt hitték azok a sasok, hogy a fiókákat akarja a vadász. Ám visonganak a kis sasok és azt csiripelik a nagyoknak:

- Hozzá ne nyúljatok ahhoz a vadászhoz, ő ölte meg a mi ellenségünket, a kígyót.

Lecsendesül a két sas és tárják a szárnyaikat, hogy árnyék alatt legyen az ember. Ott legyezgették, amíg csak fel nem ébredt az álmából.

- Vadász testvér - mondják neki, - mivel háláljuk meg a jószágodat?

- Jószívvel tettem, amit tettem - feleli a vadász, - nem jár érte semmi.

- Tépj ki egy tollat a farkamból - kéri az egyik sas, a hím, - s hogyha bajba találsz jutni, égesd el s ott leszek a segítségedre.

Kihúzza a vadász a tollat, elteszi a tarsolyába s tovább indul vele. Folytatja a vadász az útját, csak nem akad vadra. Tovább csatangol az erdőben és amint ráesteledik ismét, egy farkas kerül az íjja elé.

- Jó, hogy jöttél - mondja a vadász; - harmad napja hogy kerülgetlek, rád éhezett a nyilam.

- Ne bánts engem, vadászlegény - rimánkodik neki a farkas. - Egy szőrszálat tépj ki a hátamból s ha bajba találsz jutni, égesd el s ott leszek a segítségedre.

Kitépi a vadász a szőrszálat, odateszi a tarsolyába a pikkely meg a madártoll mellé s tovább indul vele. Addig megy, addig mendegél, míg egy másik országba nem jut el. Egy királykisasszonya volt ennek az országnak, a királykisasszonynak meg egy varázstükre. Épp akkor járt-kelt egy hírmondó s országszerte azt tudatta az arravalókkal, hogy az lesz a király-

kisasszony ura, aki úgy elrejtí magát, hogy még a királylány se bukkanhat rá. De ha megtalálja, fejét véteti az illetőnek.

Hallja a vadász a hírmondót, odakivánczik a palotába és jelenti a királylánynak, hogy állja a fogadást. Három nap a határidő, addig kell neki elrejtőzködni. Két napig csak pihengetett, evett-ivott, mulatgatott s a harmadik nap estéjére odasétál a tengerpartra, előszedi a hal pikkelyét s elégeti. Nyomban előtte a nagy hal és azt kérdezi a vadásztól:

- Mi a kívánságod, vadászlegény?

- Úgy bújtasd el valamerre - feleli a vadász, - hogy emberfia rám ne bukkanhasson.

Kitátja erre a hal a száját, lenyeli a legényt és visszaúszik vele a tengerbe. Ott ül a királylány a palotájában s előveszi a varázstükrét. Mindent meglátott benne, mindent megtudott belőle s mindent elibe varázsolt az a tükör. Belenéz a lányka a tükörbe, kémlelődik benne s látja a világot jobbról is meg balról is, lentről is meg fentről is, csak azt az egy vadászlegényt nem.

- Vége a játékomnak - sóhajt egyet a lányka, - vadászlegény lesz az uram, úgy látom.

Másodikat nem igen sóhajtott, mert kedvére való volt az a helyrelegény. Még egyszer előveszi a tükrét és amint egy utolsót pillant belé, egy selyemrojtocskát lát meg, valahol mélyen a tengerben. Egy selyemöv volt a vadászon s kilógott a rojtja a hal szájából, azt látta meg a tükrében a lányka.

- Megtaláltam - kiált fel a lányka, - hal gyomrában rejtőzködik.

Másnap, amint előkerült a vadász, odasiet a palotába, a királykisasszony elé s kérdi tőle, tudja-e, hogy hol volt elrejtve?

- Hal gyomrában, tenger mélyén, - feleli a lányka.

- Eltaláltad - mondja a legény, - itt a fejem, téged illet.

Megsajnálta a királylány a vadászt és azt mondja neki:

- Visszaadom az életedet, ám kockára ne tedd többet, kár volna érte.

Elköszön a vadász és amint kifelé megy a palotából, meggondolja magát, hogy megpróbálkozik biz ő még egyszer. Vagy az övé lesz a királylányka, vagy meghal érette. Visszafordul, odalép a lányka elé és elmondja neki a szándékát, szívének a vágyódását. Ránéz a lány a legényre s megesik rajta a szíve. S hiába kérleli, hiába beszéli le róla, nem tágít a legény. Elsiet a palotából, egy-két napig elpihenget és csak a harmadik nap veszi elő a tollat. Előveszi és elégeti. Nyomban előtte a nagy sas.

- Mi a kívánságod, vadászlegény? - kérdi a vadásztól.

- Úgy bújtasd el valamerre - mondja a legény, - hogy emberfia rám ne bukkanhasson.

Nem szól a sas semmit, hanem a hátára ülteti a legényt és az égre repül fel vele. Onnan ugyan meg nem látja senki emberfia.

Ott ül a királylány a palotájában és nézeget a tükrébe. Látja a világot jobbról is balról is, lentről is fentről is, csak a legényt nem látja sehol. Feltekint aztán a tükörbeli égbe s megpillant egy bojtot. A vadász sapkájának látszott le a bojtja, csak az tetszett ki a sasból.

- Megtaláltam a vadászt - kiált fel a lányka; - ott repül az égen, a sas hátán.

Másnapra onnan is visszakerült a legény s megint beállít a királylányhoz. Kérdi tőle, hogy tudja-e, hol volt elrejtőzve?

- Az ég felett, a sas hátán - feleli a lányka.

- Megint eltaláltad - mondja a legény, - itt a fejem, téged illet.

Megszánja a királylány a vadászt és így szól hozzá:

- Kár az életedért, nem kívánom tőled. Távozz most Isten nevében s ne kísérelj meg újra.

Gondolkozik a legény s azt feleli a királylánynak:

- Engedd meg, hogy még egyszer és utoljára, szívem vágját követhessem s vagy a kezed lesz az enyém, vagy a fejem lesz a tiéd.

Hiába beszéli le a lányka, nem hallgat a szavára. Nehéz szívvel távozik a legény, és amint kijut a palotából, előveszi a tarsolyát, kihúzza belőle a szőrszálat és elégeti. Nyomban előtte a farkas és kérdi a vadásztól:

- Mi a kívánságod, vadászlegény?

- Úgy bújtass el engem - feleli a legény, - hogy emberfia rám ne bukkanhasson.

Egyet gondol elébb a farkas és így szólal meg aztán:

- Egy csatornát ásatok én neked, mélyen a föld alatt. Addig mehetsz majd benne, míg a királykisasszonyhoz jutsz el, egész a szobájáig, egész az ülte helyéig.

És ahány farkas a világon, mind odajön estére és addig ássák a csatornát, addig vájják az útját, míg a palotáig el nem jutnak, a királylány szobájáig, annak is a széke aljáig. Egy-két nap még pihen a legény, a harmadikon aztán belép a csatornába, végig sétál benne s a lányka közeléig jut el.

Aranyos székén ült éppen a lányka és tartja a kezében a tükört. Belenéz, vizsgálódik jobbra-balra, lentre, fentre, sehol semmi a vadászból. És abban a pillanatban, amint megint belenéz a tükörbe, egyet emelkedik a szék, majd hogy fel nem borul, és megjelenik a vadászlegény.

- Megtaláltál a tükörben? - kérdi a királylánytól.

- A szívemben találtalak meg - feleli nagyboldogan a lányka. - Vedd hozzá a kezemet is, téged illet, te nyertél meg.

Boldogan ölelték meg egymást, másnapra már lakadalmaztak, harmadnap meg férj-feleség lettek. Király lett a vadászlegény, királyné a felesége és előttük a nagy világ, előttük a bűvös tükör.

Király fia Fjorentinosz.

Csendesen éldegéltek a palotájukban, a király, a királyné, meg szépséges szép lányuk. Nagy gondjuk volt az egyetlenke, hogy kihez menjen s ki legyen majd az ország ura.

Egy sárkány tanyázott volt a szomszédságukban s ha jött a kérő lánynézőbe, elállta az útját és még csak a közelébe se engedett senkit. Pedig jöttek sokan mindenfelől, hírére nagy szépségének, arca piros rózsáinak. Lesbe állott az irdatlan s vagy felfalta a kérőket vagy elriasztotta őket. Az volt a sárkány szándéka, hogy övé lesz a királylányka s ő lesz majd az ország ura. Kárt is csinált nagyon sokat s hol rombolt, hol gyújtogatott, hol kertekben pusztítgatott.

Hírvivőket küldött a bajba került király, hogy azé lesz a lánykája, azé lesz a birodalma, aki végez a sárkánnyal. Messze földön, egy szigeten élt egy bátor, deli legény, királyfia Fjorentinosz.

- Elmegyek én - mondja egy nap, - s föld színéről elpusztítom azt a fészkes fenevadat, legényölő gyilkos sárkányt.

Fjorentinosz híre neve szárnyakra kelt országszerte s eljutott a palotáig, el a sárkány tanyáig. Résen állt az irtó sárkány, se nappala se éjjele, és amikor Fjorentinosz közeledett a tanyájához, tüzet szórt nagy öblös torka, dübörgött rémséges hangja. Megdermedten áll a legény s cselre gondol, cselte eszel ki.

Odamegy egy pásztorhoz, megveszi a ruháját meg a botját, pásztornak öltözködik át és egy fazék jött a kezében, kisiklik a sárkány elől és eljut a király palotájába. Pásztorruháját leveti, odalép a király elé s így szól hozzá:

- Királyfia Fjorentinosz kéri tőled lányod kezét.

Ránéz a király a helyre legényre, szeretettel fogadja s így szól hozzá:

- Míg a sárkány itt tanyázik, nyugtunk nem lesz addig tőle. Előbb az ő hatalmával végezz, akkor a lányom is a tiéd, meg a királyságom is.

- Miben lappang az ereje? - kérdi tőle a királyfi.

- Kerítsd meg a pápaszemét - mondja neki a király. - Azon lát ő a távolba, azzal tud meg minden dolgot.

Kimegy Fjorentinosz a palotából s kémlelődik jobbra-balra. Mindenkit megkérdez, hogy mit tud a sárkányról. - Hat hónapig alszik, hat hónapig éber, - mondják neki a közelbéliek; de akár ébren, akár alva, mindig nyitva a két szeme. Azt is beszélnek róla, hogy egy királylányt rabolt volt el valamikor, fogolymadárrá varázsolta és azzal őrizteti a háza táját. Ha idegen téved az udvarába, rögtön megszólal ez a madár és jelenti a gazdájának.

Épp az alvás ideje volt, hat hónapja a sárkánynak. Fogja magát Fjorentinosz s benyit a sárkány udvarába. Egyszerre csak megszólal a madár s éles hangon visongja:

- Jaj, apókám, ajtó nyílt ki.

- Beszélj, beszélj, kis madárkám - feleli az alvó sárkány.

- Jaj, apókám, befelé jön - visongat a fogolymadár.

- Beszélj, beszélj, kis madárkám - mondja rá az alvó sárkány.

- Jaj, apókám, a pápaszem - sikoltja a fogolymadár.

- Beszélj, beszélj, kis madárkám - bólongat az alvó sárkány.

- Jaj, apókám, el is ment már.
- Beszélj, beszélj, kis madárkám.
- Fjorentinosz, az vitte el.
- Beszélj, beszélj, kis madárkám.

Siet Fjorentinosz a pápaszemmel, odamenekül vele a királyhoz és átadja neki. Örül a király s dícséri a legény esztét.

- Miben van még a sárkány ereje? - kérdi megint a királytól.
- Kerítsd meg a paripáját - mondja neki a király, - úgy vágtat ezen a lován, hogy a repülő dárda se éri utól.

Kimegy Fjorentinosz a palotából s megint a sárkány udvarába tér vissza. Ahogy kinyitja az ajtót, ismét megszólal a madár:

- Jaj, apókám, megint itt van.
- Beszélj, beszélj, kis madárkám.
- Odamegy az istállóba.
- Beszélj, beszélj, kis madárkám.
- Elviszi a paripádat.
- Beszélj, beszélj, kis madárkám.
- Fjorentinosz, az vitte el.
- Beszélj, beszélj, kis madárkám.

Ráül a legény a sárkány paripájára s úgy elvágtat vele, hogy meg se áll a király palotájáig.

- Király uram - jelenti a legény, - itt a sárkány paripája.

Örül a király a legény bátorságának, ki se fogy a dicséretéből.

- Miben van még az ereje? - kérdi megint a királytól.
- Kerítsd meg a madárkáját s nem lesz aki vigyázzon rá, meg a palotájára - feleli a király.

Megint kimegy a legény a palotából s be a sárkány udvarába. Újra elkezd a fogoly madár:

- Jaj, apókám, ajtó nyílt ki.
- Beszélj, beszélj, kis madárkám.
- Jaj, apókám, felfelé jön.
- Beszélj, beszélj, kis madárkám.
- Jaj, apókám, engem fog meg.
- Beszélj, beszélj, kis madárkám.
- Fjorentinosz elvisz engem.
- Beszélj, beszélj, kis madárkám.

Hanyatt-homlok siet a legény a madárral s viszi egyenesen a királyhoz. Átadja a madarat a királynak s kérdi tőle, hogy van-e még valami ereje a sárkánynak?

- Maga a sárkány - feleli a király: - ha őt magát hozhatnád ide, örök lenne a békességünk.

Megint csak cselre gondol Fjorentinosz. Közben pedig letelt a hat hónap és felébred egy nap a sárkány. Most már látott a kimeredt szemével. Amint szétnéz és szerte fülel, se a madara szavát nem hallja, se a lova nyerítését. Siet a pápaszeme után, hogy szétnézzen a környéken, de még azon túl is. Nincsen a pápaszeme sehol. Szalad a madarához, hát csak a helye van meg. Szalad az istállóba, hát csak a párája van a paripájának. Akkor jut csak eszébe az álma, meg a madara visongása.

- Fjorentinosz, Fjorentinosz! - kiáltja el magát, - elraboltad pápaszemem: két szememet, paripámat: két lábamat, madaramat: a nyelvemet. Fjorentinosz, Fjorentinosz, kerülj csak a kezem közé.

Jó magával tehetetlen, kísétál az erdőre, a hegyek közé s azon töri rém nagy fejét, hogy foghatná meg Fjorentinoszt s miképp állhatna bosszút rajta.

Fjorentinosz sem pihent ezalatt s kigondolt valami okosat. Öreg embernek öltözködött át s fehér hosszú szakállával, vállra omló ősz hajával, púpos háttal, végig rongyos lebernyeggel, összeszed egy rakás dongát, erős vastag abroncsokat, fűrész, vésőt, vasszegeket s megy a hegyre, rengetegbe. Szétrakosgatja őket s hordót kezd el abroncsolni, jó nagyot és jó széleset. S amint összeilleszti a dongákat s rakja rá az abroncsokat, szánt-szándékkal rést hagy bennök, jókorákat.

Arrafelé járt éppen a sárkány s meghallja a nagy kalapálást. Odacammog az öreghez s látja a készülő hordót, az abroncsokat és a szegeket.

- Mivel bajlódsz, öreg apó? - kérdi az embertől.

- Hordót eszkábálok össze - feleli az öreg.

- Minek neked az a hordó? - kíváncsiskodik a sárkány.

- Mustot öntök majdan bele, jó borocska lesz belőle - feleli nyugodtan az öreg.

- Ebbe a hordóba akarsz te bort? - csodálkozik a sárkány. - Hisz olyan sok a rés benne, hogy még én is átférnék rajta.

- Miféle rés? - kérdi bámuló szemmel az öreg.

- Íme, itten - mondja a sárkány, - tedd csak oda a kezedet.

Végig tapogatja az öreg a hordót és csóválja a fejét, összeráncolja a homlokát, mintha bosszankodnék az ügyefogyottságán.

- Majd csak betömöm valahogy, ha mással nem, hát kenderkóccal - vigasztalódik az öreg. - Gyengék a szemeim, nem jól látok velök.

- A hordó fenekén is egy nagy lyuk - szól megint a sárkány.

- Merre te? - kérdi az öreg ember, - én bizony nem látom.

- Add a kezed - feleli a sárkány, - megtapogathatod vele.

Úgy tesz az öreg, mintha nem érne le az ujjaival. Erőlködik, nagyot hajlik, mégse ér le a fenékre.

- Tehetnél egy szívességet - mondja az öreg a sárkánynak.

- Mit te? - kérdi a sárkány.

- Azt - feleli az ember, - hogy leszállanál a hordóba s betömhetnéd azt a lyukat. A jó Isten is megáld érte.

És addig beszél a sárkánynak, addig noszogatja, míg belép a sárkány a hordóba. Még kócot is ad neki, hogy bedugassa vele a nyílást. Kapja magát aztán az öreg s egyszerre csak Fjorentinosz lett belőle. Előszedi gyorsan a szegeket, kezébe fogja a kalapácsot és tiki-taka, tiki-taka, szegezgeti a nagy hordót jó erősre, jó sűrűre.

- Mit csinálsz? - kiabál a sárkány a hordóból. - Mit szegezgetsz a hordódon?

Tiki-taka, tiki-taka, szegeződik a hordócska.

- Mit csinálsz? - kiáltoz megint a sárkány. - Ne szegezd addig, míg ki nem jövök belőle.

Tiki-taka, tiki-taka, szegeződik a hordócska.

Még nagyobb kiált a sárkány, hogy nyissa ki azt a hordót, hadd másszék ki belőle.

- Bolond fővel, ha bemásztál - feleli neki Fjorentinosz, - benn is rekedsz mindhalálig.

Aztán lekapja a parókáját, fehér hosszú szakállát, vállra omló ősz haját, hátáról a púpját, végigrongyos lebernyegét, bedugdossa a hordóba és elkezd gurítani.

- Én hordócskám gurulj, gurulj, jól vigyázz, hogy fel ne borulj, elmegyünk a palotába, királylányka udvarába.

Most kapott csak a sárkány észbe, most tudta meg, hogy kivel van dolga.

- Fjorentinosz, Fjorentinosz - sóhajtgat a sárkány a hordóban, - elraboltad pápaszemem: két szememet, paripámat: két lábamat, madaramat: a nyelvemet s engem is belebújtattál a hordóba. Fjorentinosz, Fjorentinosz, kezem közé ha kerülnél.

Azt feleli rá a legény:

- Én hordócskám gurulj, gurulj, jól vigyázz, hogy fel ne borulj; elmegyünk a királyomhoz, királylányka kis mátkámhoz.

Nem sok idő telt bele s megérkeztek a palotába.

- Itt a sárkány a hordóban - mondja Fjorentinosz a királynak.

Örült a király, örült a lányka, örült a palota, meg az egész ország. Odaáll a király a hordó elé s azt kiáltja be a sárkányhoz:

- Kárt csináltál vagyonomban, a kertemben, palotámban; romboltál meg gyújtogattál, minde-nemből kiforgattál. Rajtad a sor, neked kell most elpusztulnod, szégyenszemre elhamvadnod.

Azzal fogja a hordót és felgyújtja s addig lobogott a tüze, míg porrá nem hamvadt a sárkány. Így lett király Fjorentinosz, így lett ura királylánynak. Szólt a síp, dob, a hegedű; így lett a borúra derű.

A három szarvas.

Nagy magánosságban éldégt egy asszony. Mindene megvolt, csak gyerek után áhítozott nagyon. Könnyörög egy reggel a Nap-hoz és így fohászkodik hozzá:

- Ajándékozz meg egy gyerekkel, inkább visszaadom, ha felnő.

És íme, ahogy megjött az ideje, egy kis lány-gyereke lett az asszonynak. Babusgatták, fürösztgették, nagy lánykává nevelgették.

Sétára indul egy nap a lányka és amint meglátja a Nap, így szól a lánykához:

- Mondd meg az édesanyádnak, hogy váltsa be az ígétét.

Hazament a kis lány és megmondta az anyjának. Megijed az asszony és így szól a lányához:

- Ha majd találkozol vele, azt mondd a Nap-nak, hogy épp tésztát gyúrtam, nem szólhattál nekem.

Másnap is találkozott a Nap-pal, harmadnap is, megint szól az anyjának az izenet, de mindig volt valami kifogása. Most ez a dolga, majd meg hogy elfelejtette. Kifogyott a türelme a Nap-nak és amint megint találkozik a lánykával, se szó többet, se beszéd, hanem kézen fogja és elviszi a kertjébe, a palotája közelébe. Jaj, de sírt-rítt az anyja, de kesergett az egyetlenjéért.

A Nap meg őrizte a lánykát, csak a kertből a palotába, a palotából meg a kertbe engedte. Ennyi volt a szabad járása. Elindul a Nap egy reggel, hogy bejárja a világot és hogy világosságot árasszon. Egymagára maradt a lányka s tünődik a sorsán. Az anyja jutott szegénykének az eszébe; sírva fakad nagy bánatában s csak úgy hulldogálnak a könnyei. Amint sírdogál a kertben és nézi a sok nagy fát, így tör ki belőle a keserűség:

- Hervad anyám szívecskéje, hervadjon fák levélkéje.

S tépi, marja az arcát, hogy szinte csurog a vér róla. S hulldogál a sok falevél, mind lehervadt a nagy fákról.

Megjön a Nap estefelé és meglátja a lányka vérző arcát.

- Mi bajod, lánykám? - kérdi tőle szeretettel.

- Kutya-macska összeveszett - feleli a lányka, - s hogy hozzájuk futottam, hogy szétválasszam őket, megkarmolt a macska.

Fogta a Nap a macskát s be vele a tengerbe.

Másnap, amint megint úton volt a Nap, megint csak összemarta magát a lányka.

- Mi baj történt? - kérdi ismét a lánykától, amint megérkezett.

- Kutya-disznó összeveszett és amint szét akartam őket választani, ugyancsak megharapott a kutya.

Fogta a Nap a kutyát és azt is a tengerbe.

Harmadnap is elindul a Nap, de nem ment messzire, hanem a felhők közé rejtőzködött. Onnan lesi a lánykát és látja, hogy maga tépi-marja magát s egyre csak az anyja után síránszik. Odamegy a lánykához és azt mondja neki:

- Nem bánom hát, menj az anyádhoz, elkísértetlek valakivel. - Hívja a hollót s kérdi tőle:

- Mi a te táplálékod, hollócska?

- Friss vér, friss hús - feleli a holló.

- Nekem pedig vér a vizem - feleli a Nap s elzavarja a hollót.

Hármat füttyent aztán s három szarvas ugrik eléje.

- Mi a ti ételetek? - kérdi tőlük a Nap.

- Fűvet eszünk, vizet iszunk - felelik a szarvacskák.

- Rátok bízom ezt a lánykát - mondja nekik a Nap, - fogjátok s vigyétek az anyjához.

- Kész örömmel - felelik a szarvaskák s útra kelnek hegy innenre, hegyen túlra.

Fele útra jutottak el, el is fáradtak egy kissé, falatozni is akarnának. Így szólnak a lánykához:

- Fűvet enni, vizet inni, megyünk egyet megpihenni.

Egy nagy kert előtt állottak éppen, három nagy ciprusfa volt abban a kertben. Ráültetik az egyikre a lánykát és azt mondják neki:

- Ha szükségbe találsz kerülni, füttyents hármat s itt leszünk a ciprus alatt.

Egy kút is volt a fák alatt, a kert mellett meg egy házikó, abban a sárkány-asszony, sárkány-asszony három lánya. Azt mondja a sárkány az egyik lányának:

- Menj a kúthoz, friss vizet hozz.

Veszi a sárkány-lány a korsót meg a vedret s megy a kútra vízért. Amint ráhajlik a kútra, hogy merítsen belőle, hát ott tükröződik benne egy lányka, a fán levőnek az arca. Épp felette volt ez a ciprusfa. Csak úgy fénylett a víz tőle, akár a sárány fényessége. Bámészkodik a sárkány-lány s ilyen szókra fakad:

- Lám, lám, hát ilyen világ szépe vagyok én, s mégis nekem kell vizet cipelnem?

Fogja a korsóját, összetöri, veszi a vedret, a kútba dobja s megy durcásan hazafelé.

- Hol a friss víz, hol a korsó? - kérdi tőle a sárkány-asszony.

- Világ szépe volnék tán én, mint az arany ragyognék is, s mégis velem hordatsz vizet? Összetörtem a korsómat, kútba dobtam a vedremet - mondja a lány haragszóval.

Küldi az asszony a másik lányát, azon mód jött az is vissza. Elküldi a harmadikat, az is éppúgy került haza.

- Már utánanézek magam is - mondja a sárkány-asszony, - hogy mi ütött ebbe a három lányba.

Odamegy az asszony a kúthoz és amint odaér, hát fénylik a kert, csillog a víz, akár a nap ragyogása. Körültekint, a három fára is felnéz, hát az egyikén egy lányka, annak ragyog úgy az arca. Vásik a lánykára a sárkány foga, fel szeretné falni szegénykét. Nyájas szókkal fordul a lánykához s mézédeseen csalogatja:

- Szállj le lánykám ciprusfádról, megmosdatlak, megfésüllek, édes mézet adok neked.

- Se éhes nem lettem én még, fácskámról se szállok le még - feleli a lányka.

- Jössz le izibe - förmed rá a sárkányasszony, - avagy ketté rágom alattad a fát.

Eszébe jut a lánykának a három szarvas és hármat füttyent nekik. Javában legelészték a szarvaskák, amint egyszerre csak megtorpan a legkisebbik és így kiált fel:

- Mintha a lányka szólítana bennünket, mintha a füttyentését hallottam volna.

- Tán a füled csengett - mondja a másik kettő, - mi nem hallottunk semmit.

Ahogy elfütytyentette volt magát a lányka, tátja a sárkány a torkát, viczorítja a fogait és olyakat rág a nagy fán, hogy összedűlt a lány alatt. Csak épp, hogy még ráugorhatott a másik fára.

- Jössz le onnan? - kiált a sárkány a lánykára.

- Nem én - feleli a lányka, - ha addig élek is, - és megint fütytyent hármat, erősebben mint az imént.

Megint csak a kis szarvaska hallotta meg.

- Nem halljátok? - kiáltja oda a két másiknak; - mintha a lányka hívna bennünket.

- Megint csengett a füled - mondja a másik kettő, - tán azt hallottad fütytyészónak.

Kínban ezalatt a szegény lányka. Neki megy a sárkány a második fának, s addig harapdálja, addig rágcsálja, míg összedől az is. Alig hogy ráugorhatott a lányka a harmadik fára.

- Tüstént leszállsz onnan - acsarkodik a sárkány, - úgy sincs többé menekülésed.

- Egy életem, egy halálom - mondja a lányka; - a fácskán az én helyem.

Neki a sárkány a harmadik fának, de, mert eltompultak a fogai a sok rágástól, nem egykönnyen haraphatta át a nagy fát. Rágódott rajta, csak úgy csattogtatta a fogait. A szegény lányka pedig se élt már, se halt. Összeszedi az utolsó erejét, három erőset fütytyent és háromszor kiáltja el magát.

Hegyezi a három szarvas a fülét, most már mind a hárman hallották a fütytyeszt, még jobban a kiáltást. Száguldoz a három, legelőről a legkisebbik. Közben pedig dűledez a fa és hanyatlik a lányka lefelé. Kitátja a sárkány a torkát és már-már beleharapna a lányba, amikor egyszerre csak hanyatt-homlok a kis szarvas s megragadja a sárkányt. A másik kettő a nyomában és ahogy viaskodnak, ahogy kapálódznak, leharapja a sárkány épp a kis szarvasnak a farkát.

- Jaj, a farkam, jaj, a farkam - kiáltja el magát a szarvaska.

- Aranyból valót kapsz majd helyette - vigasztalja a lányka, - csak eljuthassak az anyámhoz.

Végeztek aztán a sárkánnyal s viszik a lánykát hazafelé, az édesanyjához.

- Gazdasszonyom, gazdasszonyom - kiáltja el magát a malac, - jön a lánykád hazafelé.

- Aranyból lesz két sor fogad, ha való lesz a te szavad - mondja örvendezve az asszony.

- Gazdasszonyom, gazdasszonyom - kiáltja el magát a kakas, - jön a lánykád hazafelé.

- Aranyból lesz a tarajod, ha valóra válik hangod, - mondja vígan a gazdasszony.

- Gazdasszonyom, gazdasszonyom - kiáltja el magát a tyúkocska, - jön a lánykád hazafelé.

- Aranyból lesz a bóbitád, ha valót mond a te kis szád, - mondja boldogan az asszony.

És íme, betoppan a három szarvas, vezetik a vidám kis lányt. Jaj, be örvend az anyácska, jaj, de boldog a leányka. Összeölelkeznek, összecsókolóznak, vége-hossza nincs a szónak. Szarvas kapott aranyfarkat, malac kapott aranyfogat; tarajocska vertaranyból, bóbitácska színaranyból. Boldogan éltek aztán mindhalálig s hogy ha sétált a leányka, Nap mosolygott le reája.

A bronz gyűrű.

Jó messzire innen, jó régi időben, volt egyszer egy király. Nagy kertje a palotája körül, de se virág nem nyílt benne, se gyümölcs nem termett rajta; füve nem zöldellett a rétnek, árnyéka nem barnállott a fának. Pedig szép kövér a földje és sok benne a kertész.

Amint el-eltűnődik rajta a király, odalép hozzá egy aggastyán és azt mondja neki:

- Nem hajt fűvet a kerted, mert nincs arravaló kertészed. Olyan embert kerestess, akinek már az apja, a nagyapja, de még az ükapja is kertész volt.

Hallgat a király a szóra és keresteti az arravaló kertészt. Negyven napig keresik, negyven napra megtalálják. Felesége is volt ennek a kertésznek, meg egy helyre fia, mind viszik őket a palotába. Munkához lát az új kertész és még egy esztendő se telt el, hát nyílt a kertben a sok virág, termett a fákon a sok gyümölcs, zöldellett a fű a réten, barnállott az árnyék az úton.

A kertésznél még csak a fia volt ügyesebb. Nap-nap után állított be a királyhoz, vitte neki a sok szép gyümölcsöt; nap-nap után a királykisasszonyhoz, vitte neki a sok szép virágot. Szép volt a királykisasszony, gyönyörűséges, akár az égen a holdtölte.

Hívatja egy nap az atya és azt mondja neki:

- Lányom, lányom, virágszálom, itt az ideje, hogy páros legyen az életed. Arravaló legény az első vezérem fia, az lesz a te urad, a te méltó párod.

- Király apám, - feleli a lányka, - nem kell nekem se az első vezéred fia, se a másodiké.

- Miért? - kérdi az apja megütközve.

- Azért, - feleli a lány, - mert én a kertész fiát szeretem, annak akarok én a felesége lenni.

Nagy haragra lobban a király és majd fenyegetődzik, majd meg rimánkodik, hogy ne hozzon szégyent a fejére, hogy nem méltó egy kertész ő hozzá, egy királykisasszonyhoz. Ám hiába a beszéd, hiába a kérés, a kertész fiát akarja a lányka. A vezéreit hívatja össze a király, azoktól kér tanácsot. Megszólal a legidősebbik és azt tanácsolja a királynak, hogy keljen útra a két legény, a vezér fia meg a kertész fia és aki elsőnek tér majd vissza, azé legyen a királylányka.

Kapott a király a tanácson, hogy így majd csak megszabadul a kertésztől. Hívatja másnap a két legényt és útra parancsolja őket, jó messze egy országba. Szép egy paripát adat az egyiknek, a vezér fiának; sánta egy gebét adat a másiknak, a kertész fiának. Az egyiknek aranyakat juttat az erszényébe, a vezér fiának; a másiknak csupa rézpénzt, a kertész fiának.

Együtt indul el a két legény, de csak a kapufélfáig ha együtt voltak. Úgy elvágtat onnan a vezérfi, hogy csak úgy porzik utána az út és se hallani többé a hangját, se látni többé a nyomát. Lassan poroszkál a kis kertész, ráér, gondolja magában. Vágtat eközben a másik és meg se áll az útján, hogy hamarabb érjen a célhoz s hamarabb térhessen vissza. Harmadnapra lehetett, hogy egy folyó partjához ért el. Egy öreg asszony üldögélt egy kövön, csupa rongy a ruhája, csupa éhség az arca.

- Jó napot fiacskám, - köszönti az öreg asszony.

Még csak rá se hederít a legény, kelletlenül néz rá.

- Fiacskám, - rimánkodik neki az asszony, - könyörülj meg rajtam. Három napja, hogy nem ettem, éhen pusztulok el.

- Elkotródsz az utamból, - rivall rá a legény; - a pokolban a helyed, te vén boszorkány.

Azzal elvágat és halad a maga útján, egyre előre felé. Még aznap este volt, hogy ím a kertész fia, santa kis gebéjén, itt a folyó partján.

- Jó estét fiacskám, - köszönti az öreg asszony.

- Jó estét anyácskám, - fogadja jó szívvel a legény.

- Fiacskám - rimánkodik az öreg, - könyörülj rajtam, odáig vagyok az éhségtől meg a fáradtságtól.

- Itt a lovam, ülj rá, - feleli a legény, - mert lábaid úgy látom, nem bírják; itt a pénzem az erszényben, vehetsz rajta egyet-mást.

Nem kérette magát az asszony, hanem odaült a lóra, a legény háta megé és úgy poroszkáltak be a városba. A vezér fia is épp akkor ért oda. Az egyik egy szép fogadóba szállt meg, a másik egy szegényes helyen, az öreg asszony viskójában.

Arra ébredt másnap a kertész, hogy nagy a zenebona a városban. A királynak vágatnak elő a híradói s hangos szókkal hirdetgetik, hogy nagyon öreg már a jó öreg király, jó magával tehetetlen. Királyi lesz annak a jutalma, aki ifjúi erőhöz juttatja. Ezt kiáltozták a híradók.

Hallgatja őket az öreg asszony s így szól a kertészhez:

- Ide figyelj a szómra s megkapod a jutalmad.

Bámul rá a legény és lesi az asszony szavát.

- Amint elhagyod holnap a várost és a déli kapún át mész ki, - magyarázza neki az asszony, - három kis kutya ugrándoz majd eléd. Az egyik fehér, a másik fekete, a harmadik meg veres. Megfogod a három kis kutyát és leütöd őket. Hamuvá égeted aztán és a három kutyának a háromféle hamuját három zacskóba szedegeted össze. A fehér kutya hamvát egy fehér zacskóba, a feketéét egy feketébe, a veresét meg egy veres zacskóba. Visszatérsz aztán a király palotája elé és azt kiáltod be a kapun:

- Itt az orvos Janinából, messziről Albániából, a királyt ő gyógyítja meg, erejét ő adhatja meg.

Bevisznek erre a palotába és hozzá kezdesz a dolgozhoz. Fát vitetsz be egy nagy szobába, vagy három öszvérre valót, meg egy vízzel teli üstöt. A fával alágyújtasz és amikor forr már a víz az üstben, bevezeted az öreg királyt, beülteted a forró vízbe és addig hagyod benne, míg csak le nem fő a hús róla s amíg szét nem hullanak a csontjai, összeszeded aztán a csontdarabokat, egymáshoz illeszted őket és a hamuval hintegeted tele. Az egyik zacskóból a fejére, a másiktól a derekára, a harmadiktól meg a kezére, lábára. Új életre kel tőle a király és olyan erő száll bele, akár egy húszesztendő fiatalember. És ha majd jutalommal kínál meg, te csak a bronzgyűrűt kérd tőle. Az az ereje ennek a gyűrűnek, hogy amit csak kívánsz, mind megteljesíti neked. Most pedig siess és azt tedd, amit mondtam.

Elköszön a legény az asszonytól és már siet is ki a városból, a déli kapú felől. A három kutyát agyonüti, elégeti, a hamuját zacskókba teszi, úgy tér vissza a városba. Janina i orvosnak tér be a palotába. Forr a víz az üstben és főzi benne a királyt. A csontjait összeszedi, háromszín hamuval telehinti és előtte egy ifjú, mintha nem is a király lenne.

- Mivel jutalmazalak meg? - kérdi tőle a boldog király.

- A bronzgyűrűvel, - feleli az ifjú.

- Akarod a kincsem felét?

- Nem, csak a bronzgyűrűt.

- Akarod a lányomat?
- Nem, csak a bronzgyűrűt.
- Akarod a fele királyságomat hozzá?
- Nem, csak a bronzgyűrűt.

Kénytelen-kelletlen odaadta a király. Elkészön aztán a palotabeliektől, el az öreg asszonytól és indul a városból kifelé, hogy az országába térhessen vissza. Előveszi a bronzgyűrűt s így szól hozzá:

- Egy hajó kellene énnekem, hogy azon induljak útnak. Aranyból legyen a deszkája, ezüstből az árbóca és brokátból a vitorlája. Matrózok sürgölődjenek rajta, selyemruhás tizenkettő s Szent Miklós a kormányrúdnál. Hajó alján a rakomány csupa gyémánt, csupa rubint, csupa smaragd, kárbunkulus.

Alig hogy kimondta a kívánságát, már ott a hajó a tengeren. Rászáll, a sok selyemruhás matróz köszönti és ragyog rajta minden, akár a tulsó világ csudája. Szent Miklós vezeti a hajót és addig mennek, addig vitorláznak, míg meg nem érkeznek egy nagy városba. Közel a part-hoz egy palota, oda tér be a legény vagy egy pár napra.

Amint sétálgat egy nap a városban és jobbra-balra nézgelődik, egyszerre csak egy szemetes-legényen akad meg a szeme. Ugy lerítt róla a nyomorúság, hogy még ránézni is szánsalom.

- Ki, miféle vagy? - kérdi tőle a kertészfi.

- Gazdag országnak vagyok a szülöttje - feleli a szemetes. - Első vezér lenne az én apám. Útra keltem paripástul, sok kincsestül, elherdáltam biz én mindent. Hej pedig, ha haza kerülhetnék.

Ráismer a kertész a volt pajtására és így szól hozzá:

- Haza tudnálak én juttatni, ha olyan nagyon akarod. Hajót is kaphatnál tőlem, emberestül, hozzá valóstul, csak egy a kikötésem...

- Akár kettő - mondja a toprongyos, - csak idejébe érhessek haza.

Viszi a vezér fiát a palotába, övig levetkőzteti, a pecsétgyűrűjét megtüzesíti és rányomatja a hátára, akár csak a szolgasor bilyogját. Nem bánta a legény, csak hazafelé indulhasson. Miközben indul a tenger felé, előveszi a másik a bronzgyűrűt és így szól hozzá:

- Egy hajó kellene énnekem, hogy elindulhasson rajta a vezér fia. Korhadtt legyen a deszkája, töredezett az árbóca, rongy a vitorlája és csupa szemétnép a matróza, hogy még nézni is utálat legyen.

Mikor leért a vezérfi, már ott himbálódzott a hajója. Egy-kettőre rászállt és fertelem ide, fertelem oda, útnak indulnak és hol imbolyogva, hol féloldalt dőlve, hol recsegeve, hol ropogva, megérkeznek egy nap.

- Én jöttem meg elsőnek - kiáltja már messziről, - enyém a királykisasszony.

- Csak azon a szomorú hajón ne jött volna, - sopánkodik a király, - csak emberebb lenne a formája.

A lakodalom megindul, a leányka meg neki búsulja magát. Épp gyülekezik a sok vendég, amikor egyszerre csak egy hajó köt ki a parton. Már messziről ragyogott az árbóca és csak úgy szikrázott a deszkája meg a vitorlája, mintha színezüst lenne rajta minden, meg színarany.

Épp az ablaknál ült a király és elképed a látottakon.

- Mi világ csudája ez a hajó? - kiáltja el magát, - hogy aranyból a deszkája, ezüstből az árbóca és brokátból a vitorlája?

- Mi fajta az a sok matróz? - kiáltja megint, - hogy selyem a ruhája mind a hánynak?

- Én uram teremtem, - kiáltja harmadszor is, - Szent Miklós a kormányosa.

Izenteti a kapitánynak, hogy tisztelje meg a hajlékát, lépjen be a palotájába. Futnak is már a fogadtatására és lépdegél a kapitány, hogy csupa gyémánt a ruhája, csupa gyöngy a cifrázatja.

- Kapitány, - mondja neki a király, - az én palotám a te palotád, rendelkezhetsz vele.

Megköszöni a kapitány a szép szót és szürcsölgetik a kávé, szívják a csibukot.

- Épp lakodalmat ülünk - mondja a király, - a lányom lakodalmát. Felcsapsz-e kománknak?

- Szívesen, - feleli a kapitány.

Jönnek is már a jegyesek és ott állanak meg a trónus előtt, a kapitány közelében.

- Ehhez az emberhez adod te a lányodat? - kiáltja a kapitány, félig megütközve, félig bosszankodva.

- Az első vezéremnek a fia ez a legény, - feleli neki a király.

- Ha még az is, - mondja a kapitány, - akkor se lehetek a komája.

- Miért? - csodálkozik a király.

- Azért - feleli a kapitány, - mert szolgasorból való, mert az én bilyogom van a hátán. Messze egy városban volt vele a találkozásom, hordozta ki-be a szemetet s nekem lett a szolgám. A hajót is én adtam neki, hogy hazajöhessen rajta. Igaz-e te szemetes-legény?

Elrestelkedik a legény és úgy eltakarodik a házból, hogy azóta se látták a színét.

- Hát azt tudjátok-e, hogy ki-miféle volnék én? - kérdi az udvarbeliektől.

Mind ránéz, senkise ismeri meg. Csak a királykisasszonynak dobban egyet a szíve, odaszalad a kapitányhoz, megragadja a két kezét, hozzája símul és így szólal meg:

- Az én vőlegényem vagy, a kertészünk fia vagy.

Ott folytatták a lakodalmat, ahol abbahagyták volt, csak a vőlegény lett más, csak az öröm lett nagyobb, meg a boldogságuk is.

Gyorsan szalad a meseidő, egy-két hónap meg se kottyán neki. Ott az aranyhajó a tengeren, bent az ifjú pár a palotában és boldog az egyik napjuk, még boldogabb a másik, hát még a harmadik, meg ami utána következik. Csak az az egy ne lett volna, hogy útra ne kelt volna. Felül egy nap a hajóra, az aranyból valóra és elbúcsúzkodik a feleségétől, hogy itthon lesz rövidesen.

Gonosz egy varázsló lakott volt a városban, megtudta valahogy a bronzgyűrű dolgát.

- Megkerítem én azt a gyűrűt, - mormogja magában, - ha addig élek is.

Még aznap lesiet a tengerhez és halacskákat halász ki a vízből, piroshasúakat, pirosfarkúakat. Odamegy aztán a palota elé és kiáltja befelé, hogy: Friss halacskákat fogtam, piroshasúakat, pirosfarkúakat. Meghallotta a királyfiasszony és halra vásott a foga. Leküldi a szolgáját és kérdezteti a halásztól, hogy mennyiért árulja a halacskákat?

- Pénzért nem adom, - feleli az ember, - hanem ha van egy ócska bronzgyűrűje, azért oda adom.

- Óh, az a bolond, - neveti el magát a királyfiasszony, - honnan vegyek én bronzgyűrűt elő?

Ott egy afféle gyűrű a királyfi szobájában, a párnája alatt, - izenteti a varázsló.

- Keressétek hát elő és adjátok oda neki, ha annyira megkívánta - mondja a szolgálóinak.

Bemennek a szobába, megnézik a párna alatt, hát ott egy bronzgyűrű. Ott felejtette volt a királyfi, vesztére tette szegény. Veszi a szolgáló a gyűrűt, leviszi és odaadja a halakért. Alig várta a varázsló, hogy hazaérhessen a gyűrűvel. Előveszi otthon és azt mondja neki:

- Azt akarom, hogy az az aranyhajó fává változzék át, fekete fává, a matrózok pedig szerencsenekké és ami rakomány csak van benne, mindből fekete macska legyen.

Nyílt tengeren volt épp a kapitány, amikor megesett a nagy baj. Sötétség vette egyszerre körül és amint szétnéz, hát fekete fából a hajója, szerencsenek a matrózai és itt egy fekete macska, ott egy fekete macska, csak úgy nyivákolnak körülötte.

- Óh jaj, - sóhajt egyet, - ellopták a gyűrűmet, vége a boldogságomnak.

A hajója pedig hánykolódik, egyik partról a másikra, egyik szigettől a másikig, az elesége is fogyófélben, az egészsége is szünőfélben van. Már-már az éhség kezdi ki, már-már csak gyökerekkel ha táplálkozhatnak.

Nagyocska egy sziget volt egy nap a közelükben. Ott kötött ki a kapitány. Kiszáll és amerre csak lép, amerre csak néz, egyebet se lát, mint egeret, meg egeret. Egy-két macska is kijött vele a hajóból, azokat is az éhség kergette ki és amint meglátják a sok egeret, volt bezzeg nagy ne-mulass. Egymásután jöttek elő a macskák, egymásután pusztultak az egerek.

Megdöbben az egérország, divánt ülni jönnek össze.

- Utolsóig pusztulunk el, - szólal meg az egerek királynéja, - ha vissza nem parancsolják azokat az irtóztató macskákat.

- Csak a kapitány, ha megteheti, annak szólnánk egy szót, - mondja a főtanácsadója.

- Kiben van meg a bátorság? - kérdi a királyné.

Két egérlegény ugrik erre elő, hogy besurrannak ők a hajóra, a kapitány színe elé. Bátor szívvel indulnak neki, odalépnek a kapitány elé s így szólnak hozzá:

- Kapitány urunk, parancsold vissza a macskáidat s vitorlázz el innen, különben oda pusztúl az országunk, egy szál egérig veszünk oda.

- Szívesen megteszem, - feleli a kapitány, - ha ti is teljesítitek az én kívánságom.

- Mi a kívánságod? - kérdi a két egér.

- Messze a szigeteken túl, ott van az én országom, ott veszett el a bronzgyűrűm. Egy varázsló lakik a városban, csak az lophatta el tőlem. Vagy előkerítitek nekem azt a gyűrűt, vagy rátok szabadítom a macskáimat. Vannak vagy pár százan.

Rém megijedt a két egér, hanyat-homlok rohannak vissza.

- Mi tévők legyünk már most? - kérdi a királyné.

Újból összeülnek, újból tanácskoznak, kérdik a sok egeret, senkise tud a gyűrűről semmit.

- Itt a három pajtás - kiáltozzák egyszerre.

És három egér cammog elő, messze földről most érkeztek. Az egyik vak, a másik sánta, a harmadik meg konyafülű.

- C in, c in, c in, - cincogják, - messze helyet jártunk mi be, messze helyről a jövőnkünk.

- Hallottátok-e a bronzgyűrű hírét? - kérdi tőlük a királyné.

- Cin, cin, cin, - felelik. - Halat adott a varázsló, gyűrűt kapott érte; sötét éjjel a szájába, nappal a zsebébe.

- Lódúljatok gyorsan és kerítsétek elő azt a gyűrűt, különben vége az országunknak - parancsol rájuk a királyné.

Egy hajócskát tákol össze a három egér, beleülnek és indulnak elfelé, a varázsló közelébe. Este lett, amire megérkeznek s futnak egyenesen a palotába, mert oda költözködött be a varázsló. Csak a vak egérke maradt a parton, hogy vigyázzon a hajójukra.

Járja a két kis egér a nagy palotát és ki az egyik szobából, be a másik szobába, míg meg nem találják a varázslót. Épp lefekvőben volt, épp a szájába illesztette a gyűrűt. Keresgél eközben a konyafülű és olajra bukkant egy edényben, egy másikban meg borsra. Fogja a farkincáját és elébb az olajba mártja bele, aztán meg a borsba. Odacsúszik aztán az alvóhoz, épp jó nagyokat horkolt és az orrába csúsztatja a farkát.

- Át ci, át ci - tüsszenti el magát az ember és kirepül a gyűrű a szájából. Kapja a sánta a gyűrűt, kapja a konya a sántát, eliramodik vele és meg se áll vele a partig, a parttól a hajóig. Jó messzire voltak már a vizen, amikor felébredt másnap a varázsló. Te se kérdezd a nagy toporzékolását, én se szólok róla.

Repül eközben a hajócska, benne a három egér. Már-már közeledőben a szigethez, az egerek országához, amikor egyszerre csak gondolkozóba esnek, homlokukat összeráncolják és ekképp szólalnak meg:

- Kié köztünk az érdem, hogy megkerült a gyűrű?

- Az enyém, mondja a vak, - mert én vigyáztam a hajónkra.

- Az enyém, - mondja a konya, - mert én ugrattam ki a gyűrűt a szájából.

- De én kaptam fel a földről, - kiáltja a sánta és úgy összeszólalkoznak, úgy szörbe kapnak egymással, hogy egyszerre csak zsupsz és a tengerbe ejtik a gyűrűt.

Egymásra néz a három egér, pedig vak volt köztük az egyik.

- Mit mond majd a királyné? - sóhajtott az egyik.

- Ha ugyan eléje merészkedünk - nyögi a másik.

- Itt egy sziget a közelünkben, akár ide temetkezhetünk el, - mondja nagy búsan a harmadik.

Úgy is cselekedtek és kikötöttek a partján. Vackot készítettek maguknak és nap-nap után úgy éldegéltek, hogy a vak egérke otthon maradt, a másik kettő meg bogarakra mikre vadászgatott.

Szomorúan jár-kel egy nap a vakocska, az éhség is bántja, de meg a szigete után is bánkódik. Amint kapargál a lábaival és szimatolgat az orrával, egyszerre csak egy halba botlik bele, épp akkor vetette ki a tenger. Rágcsálja a halat rágcsálja, amíg egyet nem koppan a foga. Mintha valami keménybe ütdött volna. Kiáltoz a társai után, hogy ők nézzék meg, mi az a kemény a halban.

- A bronzgyűrű, a bronzgyűrű, - kiáltja el magát a két egér és táncra kerekednek nagy örömben, még a vakot is megforgatják.

Gyorsan elő avval a kis hajóval, még gyorsabban beleszállnak és amire egyet fordulnak és kettőt gondolnak, már ott is vannak a szigetjükön, az egerek országában. Épp idejében érkeztek oda. Ott a kapitány a hajóján és már-már neki eresztené a sok fekete macskát, hogy rohanják meg az egerek szigetjét, amint odafutnak eléje és odanyújtják a bronzgyűrűt.

Végtelen nagy örömeben, nagy boldogságában olyat kiált a kapitány, hogy mind elbűjt a sok egér. Kezében a gyűrű, így szól hozzá a kapitány:

- Az aranyhajómat szeretném, az én szép aranyhajómat.

Egy pillanat se telik el és előtte az aranyhajó, aranyból a deszkája, ezüstből az árbóca, brokátból a vitorlája s matrózok sürgölődnek rajta, selyemruhás tizenkettő. Szent Miklós pedig a kormányrúdnál. Szaladnak a matrózok a selymes vitorlákhöz, a selymes kötelekhez és repülnek a kapitánnyal, vissza az országába, ékes-tornyos palotájába. Idején vette neszét a varázsló és úgy elkotródott a városból, el az országból, hogy a híre is utána vészett.

Annál nagyobb az öröme a királyfiasszonynak és boldog nyugalomban élik boldog napjaikat. Hamarosan király lett a kapitányból, a kertész fiából és ahol megjelent az aranyhajójával, térdet, fejet hajtottak előtte.

A hat testvér.

Egy szép kis szigetecskén uralkodott egyszer egy király. Még a szigetnél is szebb volt ám a lánya, atyjának az egyetlenje. Virágos kert a palota mellett, ott játszadozott a pajtásaival, palotabéli leánykákkal.

Épp bűvócskát játszottak egy nap és amint elbujt a lányka, rózsabokrok közé, rózsák árnyékába, egyszerre csak mintha a föld hasadna meg előtte. Egy irdatlan nagy sárkány ugrik ki a mélyből, a szegény lánykát megragadja s eltűnik vele. Pajtásai csak a nagy kiáltozást hallották, látni nem láttak semmit.

Sírva, zokogva sietnek a királyhoz s elmondják neki a nagy szerencsétlenséget. Jaj a szegény apa nagy kétségbeesése. Zeg-zúgot összekutatnak, tűvé teszik a kertet, a palotát, az egész szigetet; se híre, se hamva a lánynak. Gyász fekete borult a palotára s kiáltják a király hírmondói, hogy aki nyomára akad a királylánynak, a lányka is azé lesz, meg a sziget királysága is. Jött a sok királyfi, ki hajón, ki bárkán, ki gyalog, ki lovon, egy se járt szerencséivel, egy se tudott meg semmit.

Egy öreg asszony jelenik meg egy nap a király előtt s így szól hozzá:

- Hat legényfiam van énnékem; erejük akár a bikáé, egy se ijed meg az árnyékától. De nem ám.

- Micsodás az ő erejük? - kérdezi a király.

- Azt még magam sem tudom, mert nem láttam, - feleli az öreg asszony, - de ha adsz egy arany ruhának valót, elküldöm őket, hogy keressék meg a lányodat, a királykisasszonyt.

Odaadja a király a ruhának valót, az asszony meg vitte haza és varrni kezdett rajta. Estére járt már az idő, amikor betoppan az első fia.

- Kinek varrod azt a ruhát? - kérdi az anyjától.

- A legjobbik fiamnak - feleli az anyja.

- Nem én vagyok a legjobbik? - kérdezi a legény.

- Csak akkor tudnálak annak, - mondja neki az anyja, - ha megtudnám az erődet.

- Az az én erőm, - feleli a fia, - hogy ha a földre hajtom a fülem, mind meghallom, hogy mi van a nagy világon.

- Neked varrom ezt a ruhát, - mosolyog feléje az anyja.

Jön aztán a második fia, az is megkérdi a ruha dolgát, az anyja is megkérdezi az erejét.

- Az az én erőm, - feleli a fia, - hogy nincs az a nehéz a világon, amit fel ne tudnék emelni. Ha tizenkét ember van is rajtam, úgy elfutok velök, hogy senkise érhet utól.

- Neked varrom ezt a ruhát, - mosolyog feléje az anyja.

Sorba jött meg a többi fia, mind elmondta az erejét, mindnek ígért arany ruhát. A harmadik fia azt mondta:

- Úgy veszem ki a borjut az anyja hasából, hogy észre se veszi.

A negyedik azzal áll elő, hogy ha egyet suhint az öklével, torony támad ökle nyomán. Azzal dicsekszik el az ötödik, hogy ha egy bárányt ragad el a sas és olyan magasra repül vele, hogy egy-egy szunyog mind a kettő, meglátja őket a szemével és úgy eltalálja a sast a nyilával, hogy sértetlennek marad a bárány.

- Hát te? - kérdi az asszony a hatodik fiát.

- Úgy feldobok én egy almát s úgy repülök utána fel - feleli a hatodik legény, - hogy épp az ég alján kapom el s sértetlenül hozom vissza.

Ámuldoz az asszony a fiai beszédjén és siet a királyhoz, hogy elmondja neki. Hívatja a király a hat legényt és rájuk parancsol, hogy ha élve, ha halva, kerítsék elő lányát.

- Ellátott bennünket az anyánk - morgott egyet a hat legény s útrakeltek mind a hatan.

Jó sokáig mentek, jó nagyokat léptek, csak az éhség állította meg őket. Lehajlik az első legény, odailleszti a fülét a földre és mintha valami sírás-rívást hallana, jó messze a föld mélyében. Még jobban hegyezi a fülét, hát hallja a szegény királyleány sírását, nagy keserves sóhajtását. Elmondja a többinek és tanakodnak, hogyan bukkanhatnának rá arra a helyre.

Tovább mennek, lépdegélnek s addig-addig igyekeznek, míg egy nagy hegyet nem látnak meg messziről. Azt mondják az egyik testvérüknek, amelyik a szunyognyivá lett sast is meg tudja látni, hogy nézzen szét a környéken, hátha megpillanthatna valamit. Szétnéz a legény, oda-pillant a hegy felé, hát azt látja rajta, hogy egy nagy kőlapot emelnek fel s aztán eltűnnek alatta. Odasiet a hat testvér és egyikőjük, akinek nincs az a nehéz a világon, amit fel ne tudna emelni, felemeli a kőtáblát és lépcsőket talál alatta. Leszállnak a lépcsőkön és addig haladnak, addig bukdácsolnak, míg egy palotára nem bukkanak benne. Benyitnak és járják a sok termet, nézik a sok kertet. Ott ül a királylány egy lugasban s mellette a sárkány, nyitott szemmel, alvó fejjel. Fogják a lánykát és sietnek ki vele, el a palotából, fel a sok lépcsőn, a nagy hegy tetejére. Az a legény ragadja meg a lánykát, meg a többi testvérekét is, akinek ha tizenkét ember van is a hátán, úgy elfut velők, hogy senkise éri utól. Futott is a legény, akár csak a villám.

Felébred időközben a sárkány és látja, hogy nem lát senkit, csak a szagukat érezte meg. Utána hamar a lánynak és már-már utól is érné őket, amikor előáll az egyik legény, aki ha egyet suhint az öklével, torony támad a nyomán. Olyat is suhint az öklével, hogy egy torony terpeszkedik eléjük. Be a toronyba mind ahányan, úgy lesik a sárkány jöttét.

Tűzokádva ront elő a sárkány, neki a toronynak, de sehogyse juthat át a falakon. A lányka pedig ott állt a torony ablakánál, három fátyol a szép arcán. Megpillantja a sárkány és csellel akarná megkaparintani. Egy arany almát vesz elő és játszadozik vele, hogy a lány is meglát-hassa.

- De szép alma, hogyan ragyog! - kiált fel a lányka.

- Neki adhatnád, - kiáltják a legények a sárkány felé.

- Egyik fátyolt az arcáról ha leveszi, - feleli a sárkány.

Leszednek egy fátyolt az arcáról, úgy mutatják a sárkánynak. Boldog volt a sárkány, hogy láthatta egy kissé a lány arcát és odadobja neki az arany almát. Még szebben ragyogott tőle az arca. Még egy szebb almát vesz elő a sárkány.

- De szép alma, hogyan fénylik! - kiált fel ismét a lányka.

- Ezt is oda adhatnád? - kiáltozzák a legények.

- Másik fátyolt az arcáról, ha leveszi, - feleli a sárkány.

Leszedik róla a másik fátyolt is és a lányé lett a másik alma. Egy harmadik almát vesz elő a sárkány, csak úgy ragyogott tőle a mindenség.

- Jaj, ha ezt is én bírhatnám, - kiáltozza nagy mohón a lányka.

- Ez is a tiéd lehet, - kiált hozzá a sárkány, - ha a harmadik fátyolt is leszeded az arcodról és odaállsz ki az ablak párkányára.

Húzódóztak a legények, nem bíztak a sárkányban. Ám addig kéri őket a lányka, addig rimánkodott nekik, míg nagynehezen rá állanak és belenyugosznak a cserébe. Leveszik a lányról a harmadik fátyolt is és odaáll az ablak párkányára, hadd nézze meg a sárkány. Csak úgy ragyogott a szépsége. Csak úgy tündökölt az arca.

Veszi a sárkány a harmadik almát és ahogy odadobja a lány felé, egyszerre csak sassá változik át, odarepül az ablakhoz, a lánykát megragadja és repül vele a fellegek felé. Megütődve állanak a legények és bámulnak a magasba.

- Ne féljetek, - szólal meg az egyik, a repülni tudó és abban a percben, amikor oly magasan volt már a sárkány a lánnyal, hogy egy-egy szúnyognak látszottak, fogja az íjját, nyilát és lelövi vele a sárkányt.

Kapja magát erre a hatodik legény, amelyik ha eldob egy almát, úgy utána repül, hogy épp az ég alján kapja el, utána iramodik a lánynak, az ölébe ragadja és sértetlenül száll le vele. Utána a sárkány is lepotyogott és ezer darabnál is többre, úgy mállott szét a lomha teste. Volt nagy öröm a legények közt. Fogják aztán a lánykát és vígan térnek vele haza, atyjának a palotájába. Sírtak a nagy örömtől mind a ketten, a hálálkodásból meg ki se fogytak. Nézi a király a hat legényt s így szól hozzájuk:

- Kinek adjam a lányomat? Melyikőtök követeli? Kár, hogy nincsen hat lányom, mindőtöknek jutna egy-egy.

Megszólal az első legény:

- Enyém a lány, engem illet; én tudtam meg a hollétét.

Megszólal a második:

- Én emeltem fel a követ, engem illet; én vettelek a vállamra benneteket, csak úgy tudtunk menekülni.

Így felel rá a harmadik:

- Mindhiába, az én szemem, az vigyázott.

Szóhoz kezd a negyedik:

- Mi lett volna belőletek az én markom tornya nélkül?

- Hát a sárkányt ki ölte meg? - pattan fel az ötödikje.

- Hát még hogy ha amint zuhant, a királylány is lehullt volna s magát darabokra zúzta volna, - szólt nyugodtan a hatodik.

Végighallgatja őket a király s azt mondja nekik:

- Egyikőtök egymagában mit sem tudott volna tenni. Bajos dolog ti köztetek igazságot tenni. Esküszóval fogadjátok meg, hogy nem haragusztok meg egymásra, ha a lányom választ közületek.

- Megesküszünk, - felelik a legények, - hogy belenyugszunk a királykisasszony választásába.

Jön a királylányka, végigmustrálgatja a hat legényt, mindre rámosolyog, mindegyikhez szól a szava s a legifjabbat, azt választja. Meghajolnak előtte a legények, kezet csókolnak neki s örülnek a legifjabbik örömének.

- Nem addig a' - mondja a király, - hat legénynek hat menyasszony való. Hat hű szívnek hat más hű szív való.

És palotájának a legszebbjeit, öt főemberének öt szépséges lányát legott a színe elé szólítja és hat lakodalmat csapnak egyszerre. Gazdagon ajándékozza meg őket, egy-egy palota jut mindegyikének és boldogan él a hat legény, hatalomban, gazdagságban, véghetetlen boldogságban.

Legboldogabb az anyjuk volt és sorba varrja az arany ruhákat, hol vasgyúró fiainak, hol az apró unokáknak.

Az aranyvessző.

Úgy esett volt egyszer, hogy egy királylány lett a király. Jött is a sok kérő, ki erről, ki amarról, királyfiak, válogatott legények. Szép volt a lány, világszépe, sok hű szív esengett érte.

- Csak az lesz az én uram, - hajtogatja a királylány, - aki a félszemű sárkányig jut el és elhozza az arany vesszejét. Azé leszek én csak, senkié másé.

Az volt az arany vessző ereje, hogy minden ajtó kinyillott előtte. Olyan irdatlan volt ám a félszemű sárkány, hogy még a közelébe se merészkedtek, még a barlangját se tudhatták meg.

Jön egy nap egy legény, szép szál egy királyfi, hogy elhozza ő azt a vesszőt, ha addig él is. Útra is kel másnap, a sárkányék földje felé. Amint megy mendegél az úton, egyszerre csak majd hogy bele nem botlik egy öreg asszonyba. Egy szakajtó volt előtte, lisztet szitált belé. Megáll a legény és látja, hogy nem a szakajtóba, hanem mellé hull a sok liszt. Ránéz az asszonyra, hát vak volt szegény feje, azért vétette el a szitálást.

- Néném asszony, - mondja neki a királyfi, - a földre hullajtod a sok lisztet. Add csak ide, megszitálom én neked.

És fogja is már a szitát, megszitálja a lisztet és beleönti egy zsákba. Óvatosan, szépen, hogy kárba ne vesszen belőle.

- Mivel háláljam meg a jószágodat? - kérdi tőle az öreg vak asszony.

- Szeretném, ha útba igazítanál - kéri a királyfi, - hogy merre a félszemű sárkány barlangja. Egy arany vesszeje van neki, azt szeretném valahogy. Két embert tenne boldoggá.

- Jaj fiacskám, - feleli az asszony, - nem egykönnyen juthatni ahhoz. De az én áldásom, meg anyád, apád áldása majd csak segít rajtad. Jól ide figyelj a szómra. Egy füvesbe vezet az út innen, onnan meg egy hegyre, ott a félszemű sárkány barlangja. Nesze ez a korsó, borral van tele, a többi aztán magad is kitalálod. Ha majd odajutsz a sárkány közelébe, azon igyekezz, hogy a kulcsát kaparintsd meg. Ott hordja a szakállában, jól oda van ám kötve. Felmész a kulccsal a toronyba, innen is láthatni a tetejét, kinyitod vele az ajtót és ha belépsz az udvarába, a többi aztán magad is kitalálod. Most pedig Isten hírével, szerencsét kívánok.

Elindul a királyfi és másnapra, harmadnapra, ott a barlang a közelében. Benyit és amint szétnéz benne, hát se híre se hamva a sárkánynak. Csak egy nagy lepényt látott, de akkora nagyot, hogy alig győzte nézéssel. Éhes volt, hát letört belőle egy darabot és jóízűen meg is ette. Jó sok köcsög állott a lepény mellett, tejjel volt mind tele. Fogja az egyiket és mert szomjas is volt, hát kiitta. A helyébe odateszi a boros korsót és elbúvik a kemence mellé, hogy meg ne lássa a sárkány, ha be talál jönni.

Estefelé járt az idő és egyszerre csak úgy hallja, mintha kolompolnának kintről. Leskelődik a legény és csak rémüldözget szegény, amikor megpillantja a sárkányt. Jön egyenesen a barlangba, előtte a nagy juhnyáj. A juhokat betereli, egy követ hengerít a bejáró elé, aztán megfeji a juhokat és leül, hogy hozzálásson az esti falatozáshoz.

- Különös, - mormogja a sárkány, - mintha törtek volna a lepényemből. Nini, még egy kosár is van mellette.

Fogja a kosarat, megkóstolja, az utolsó cseppig üríti ki. Feltápáskodnék aztán az ültéből, de nem állhat meg a lábán, megártott neki a sok bor. Lehanyatlott és azon nyomban el is aludt. Olyan a hortyogása, akár az égnek a dörgése.

Csak erre várt a királyfi. Nagy óvatosan előlépett, a tüzet feléleszti, aztán egy dorongot vesz elő, a hegyét megtüzesíti és kiégeti vele a sárkány fél szemét. Ordít az irtatlan, ahogy csak a torkától tellett s rohan elő a sok szomszéd, a környékbeli sárkányhad.

- Mi a bajod? Mit sikongatsz? - kérdezik tőle.

Részeg is volt a sárkány, a fájdalma is irtózatossá volt, egy szót se bírt kinyögni. A királyfi megkapta magát, odabújt egy kos hasa alá és amikor kiterelődött a juhnyáj, ő is kiosonhatott velök. Közben pedig, mialatt üvöltözött a sárkány, a kulcsot is kikötötte a szakállából.

Szalad aztán a kulccsal a torony felé; kinyitja és amint belép a kapun, ott áll egy kutya, előtte sok szalma, ott áll egy ló, előtte sok csont. Veszi a legény a szalmát s a ló elé teszi, veszi a sok csontot s a kutya elé dobja. Jólakik a két állat és így szólalnak meg végül:

- Hogyan merészkedtél erre? Menekülj innen, ha kedves az életed, mert jön a félszemű sárkány s izzé-porrá tép szét.

- Kioltottam én már a másik szeme világát is - feleli nekik a legény. - Inkább azt mondjátok meg, hogy hol az arany vesszeje neki?

- Nyisd ki jobbra ezt a szobát - magyarázzák neki. - Két királylány van benne, mind a kettő megkötözve. Ők tudják majd megmondani, hol a sárkány vesszőcskéje.

Rátalál a legény a két lányra, kikötözi őket és elmondja nekik a sárkány dolgát. Felragyog erre a két lány arca s így szólal a legényhez:

- Ahány állat az udvarban, valamikor mind királyfi volt, királyfiak fegyverese. Vadászni jártak erre s betértek ide, hogy pihenjenek egyet. Ám a sárkány meglátta őket, rájuk freccsenített valamit és állatokká lettek tőle. Fogd ezt az aranyvesszőt, hátha segíthetsz rajtuk.

Veszi a királyfi az aranyvesszőt és ahogy sorba érinti vele azt a sok állatot, emberekké elevenednek meg, ki királyfivá, ki fegyveressé. Sírva borulnak egymás nyakába, odatérdelnek a királyfi elé és úgy hálálkodnak neki.

Ahogy odalép a királyfi a kutya meg a ló elé, hogy őket is megérintse, ijedten húzódoznak és azt mondják neki:

- Meg ne illess bennünket a vesszővel, ráérünk még arra. - Én, - mondja a ló, - a két királykisasszonyt viszem majd el. - Én meg - mondja a kutya, - a sárkányra vigyázok, hogy ne közeledhessék hozzánk.

Úgy történt minden, ahogy a két állat akarta. Megannyian elindulnak, a lovon a két királykisasszony, a kutya meg a nyomukban. Mikor kiértek az útra, a sok királyfi elkészönt a legénytől és boldogan távoztak, kiki a saját országába. Csak a két királylány maradt meg, meg a két hű állat. Úgy kísérte el őket a királyfi, király atyjuk udvarába.

Azt se tudták a szegény szülék, hogy ébren vannak-e, avagy csak álmodnak. Szinte el se hiszik a nagy boldogságukat.

- Melyik legyen a feleséged? - kérdi a király a legénytől.

- Egyik se, - feleli a legény, - van én nekem már jegyesem.

Fogja aztán az aranyvesszőt és amint megérinti vele a lovat meg a kutyát, két királyfi termett elő, egyik delibb a másiknál. Így szólal meg az egyik királyfi:

- Mikor elrabolta a sárkány azt a két királykisasszonyt, mi ketten indultunk útnak, hogy megszabadítsuk őket. Ám a sárkány körmei közé kerültünk és állatokká varázsolt bennünket.

- Ti vagytok akkor a vejeim, - örvendez a király és odavezeti őket a lányaihoz.

Elköszön aztán a legény a királytól, meg a boldoggá lett két jegyes pártól és siet vissza a lánykirály palotájába, hogy átadja az aranyvesszőt.

Pedig hej de bánkódott azóta a lányka, hej de szomorkodott a szép királyfi sorsán.

- Még oda talál veszni és én leszek az oka, - egyre azt sóhajtgatta. Szinte betege lett a bánatának. A palota ajtaját lezáratta, hogy ki se mehessen senki, be se jöhessen senki.

Pedig ihol itt a királyfi, és ahogy látja a bezárt kaput, csak épp hogy megérinti a vesszőcskével és már nyílik is ki előtte. Egyszeribe megjött a lánykirály egészsége, amint megpillantotta a királyfit. Egy pár lett belőlük hamarosan és éldegéltek boldogságban, holtig tartó vigasságban.

Az ötszörszép szőke.

Eladó lánya volt az egyszeri királynak. Messze földről jön egy nap a kérője, egy másik országnak a királya.

- Csak úgy adom - mondja a király, - ha itt maradsz az én országomban, az én palotámban és nem viszed el a lányom tőlem, se ma, se máskor.

Férj-feleség lettek, békességben éltek. Jön ám egy nap az izenet és tudatják az ifjú királlyal, hogy ha rövidesen haza nem tér, mást választanak helyette. Füle tövét kapargatja a király és azt mondja a feleségének:

- Én asszonyom, feleségem, ha fiú-gyermekekkel áld meg az Isten, és ha majd legénnyé cseperedik, küldd hozzám, az apjához. Csak azt az egyet kösd a lelkére, hogy kopasszal ne barátkozzék, még csak szóba se álljon vele. Ha pedig lányunk talál lenni, ahhoz adjad, akit a szíve választ magának.

Sírva búcsúzkodnak el egymástól és indul a király az országába. Telik-múlik az idő és fia születik a királynénak. Gondozgatta, táplálgatta s mikor legény sorba került, elmondja neki az apja izenetét, hogy menjen az országába és hogy csak kopasszal ne álljon szóba.

Neki készülődik a legény és egy szolgának valót keres, hogy ne egyedül keljen útra. Bejárja a várost, bejárja a környéket és íme, csak kopasz ember kerül az útjába. Addig-addig, míg beleúnt a királyfi és egy kopasz lett a szolgája. Elköszön az anyjától és útra kelne, az édesapja országa felé.

Feleúton lehettek már, amikor egyszerre csak, épp szunyókált a királyfi, megragadja a kopasz a gazdáját, kezét-lábát összeköti, levetkezteti, a királyfi ruháját ő veszi fel, a magáét meg a királyfira adja és odaakasztja egy mély kút nyílása felé.

- Ha esküvel fogadod meg - rivall rá a kopasz, - és ha azt mondog az apádnak, hogy én vagyok a fia, te meg a szolgám vagy, akkor nem esik bántódásod, nem doblak bele a kútba. Ha csak meg nem halsz közben és újra fel nem támadsz.

Mit csináljon szegény feje, megesküdött minden szentre, anyja-apja életére. Leveszi aztán a kútról, kikötözi és úgy indulnak útnak. Addig mennek, addig mendegélnek, míg el nem jutnak abba a másik országba, a másik király palotájába. A kopasz volt a királyfi, a királyfi meg a kopasz inasa. Örült is a király a fiának, meg nem is.

- Te volnál az én fiam? - kérdi gyanakvó szemmel a kopasztól.

- Akár a szolgám is megesküszik rá - feleli nyugodtan a kopasz.

Belenyugodott a király, csak a szíve szólt ellene. Sétálnak egy nap a kertben, a király meg a kopasz, minden zege-zugát bejárják, csak az egyik oldalát kerülgeti a király.

- Arrafelé mért nem megyünk? - kérdi a kopasz a királyt.

- Azért - feleli a király, - mert egy sárkány tanyázik benne s mindenkit felfal, aki arrafelé vetődik.

- Majd az inasomat küldöm oda - mondja a kopasz, - hadd lássa el a sárkány dolgát.

Hiába beszéli le a király, nem enged a másik. Ráparancsol a szolgájára, a szegény kis királyfira, hogy másnap lesz a napja, sárkányt látni menjen. Megy szegényke az istálló felé, hogy egy lovat válasszon magának. Egy girhes gebe volt az istállóban, vak is volt, sánta is volt, mégis azt szerette a legjobban, azt választotta ki magának.

- Mit búszulsz, kis gazdám? - szólalt meg a girhes.

- A sárkány tanyájára küld a gonosz gazdám - feleli a legény.

- Se baj - mondja a gebe, - csak azt tedd majd, amit én mondok neked. Faggyú zsírja legyen nálad és amikor megpillantod a sárkányt, azt dobod oda neki. Kinyitja erre a sárkány a szemét, a faggyúzsírt lenyeli és azt kérdi majd tőled, hogy jó tetteredért mi a kívánságod? Azt felelj neki, hogy nyeljen le a gyomrába, hogy az állatok beszédjét tanulhassad.

Úgy történt minden, ahogy a lova mondotta volt. A faggyút odadobta a sárkánynak, belejutott a gyomrába és megtanulta az állatok beszédjét. Kikerült aztán a sárkányból és megy vissza a palotába, kopasz gazdájához. Nagyot néznek a királyék és kérdik a szolgától, hogy mit látott odaát, mit művelt a sárkány?

- Azt izeni a sárkány - feleli a legény, - hogy sétálhattok már a kertjében, nem lesz bántódástok tőle.

Arrafelé sétált másnap a kopasz, nyomában a szolgája. Két kis madár ült egy fácskán, mintha csicseregénének egymással. Odafigyel a szolga és amint hallgatja őket, elmosolyogja magát.

- Min mosolyogsz? - kérdi tőle a kopasz.

- Hogyne mosolyognék - feleli a szolga, - amikor azt csiripelik ezek a madárcák, hogy csak egy szép lány van a világon, az ötszörszép szőke.

- Elő is teremted nekem - parancsol rá a kopasz, - ha kedves az életed neked.

Búsan ballag a legény a lovához, ahhoz a sántához meg vakhoz és elpanaszolja neki a baját. Azt feleli a lova:

- Majd elvezetlek én oda, csak ezután is rám hallgass.

Másnap már rajta is ül a lován s útra kelnek, vándorútra. Amint baktatnak az úton előre felé, egy folyóhoz érnek s amint leszáll a lóról, hogy megpihenjen, csak úgy nyüzsgő a víz mellett a sok hangya. A folyón túlra akarnának a férgecskék, ott több az ennivaló. Megértette a legény a szándékukat és egy hidacskát csinál nekik, hogy azon kelhessenek át. Át is keltek rajta, volt magocska jóllakásig. Odalépked egy nagy hangya a legényhez, bizonyosan a hangyák királya volt és azt mondja neki:

- Fogadd el tőlem ezt a szárnyacskát, és égesd el, ha bajba kerülsz. A többi aztán a mi dolgunk lesz.

Tovább indul aztán a legény, és amint baktatnak az úton előre felé, egy nagy méhraj repdes körülöttük. Elöl a királynéjuk, nagyon szomorú volt szegényke.

- Mi baj érhetett benneteket? - kérdi a legény.

- Egy medve jár ránk - feleli a Méhkirályné, - az eszi meg a mézünket. Éhen kell majd elpusztulnunk.

- Segítek én a ti bajotokon - mondja a legény. - Mikor kerül elő az a medve?

- Éjfél tájban - feleli a királyné.

Meglesi a medvét a legény, és amint elcammogat a méhek felé, ráront a legény és egy csapásra leteríti. Odaszáll a királyné a legényhez és azt mondja neki:

- Fogadd el tőlem ezt a fullánkocskát és égesd el, ha bajba kerülsz. A többi aztán a mi dolgunk lesz.

Megint tovább indul a legény és amint baktatnak az úton előre felé, egyszerre csak két sas rebben fel előttük. Sírnak, sipítanak keservesen.

- Miért sírtok, kis madárcák? - kérdi tőlük a legény.

- Ahány kis fiókánk csak megszületik - sóhajtozzák a sasok, - mind elszedi tőlünk egy gonosz kígyó.

- Segítek én a ti bajotokon - vigasztalja őket a legény. - Mikor kúszik elő az a kígyó?

- Déltájban - feleli a két sas.

Meglesi a legény a kígyót és amint itt a dél és kúszik a kígyó a fészek felé, rácsap a legény a kardjával és azon nyomban ketté szeli. Bezzeg volt nagy öröm a saséknál. Odarepül a hímsas a legényhez és azt mondja neki:

- Fogadd el tőlem ezt a tollacskát és égesd el, ha bajba kerülsz. A többi aztán az én dolgom lesz.

Elköszönnek aztán egymástól és látnak a dolguk után. Baktat a legény a lován és rövidesen meg is érkezik a palotába, az ötszörszép szőke királyi udvarába. Odalép a legény a király elé és kéri a lánya kezét a gazdája, a királyfi részére. Azt feleli neki a király:

- Ha megcselekszed, amit rád parancsolok, akkor a királyfi-gazdádé a lányom.

- Mit parancsolsz? - kérdezi a legény.

- Egy nagy zsák van a góréban - feleli a király, - búzával, árpával meg konkollyal van tele. Egy óra az időd, és ha ezalatt kiszemezheted külön a búzát, külön az árpát és külön a konkolyt, akkor az uradé a lányom, de ha nem, akkor a fejed bánja meg.

Bemegy a legény a góréba, a zsák mellé, előveszi a hangya szárnyát és elégeti. Nyomban ott terem a rengeteg sok hangya és még le se telt az egy óra, már külön is volt a búza, árpa meg a konkoly. Bólint egyet a király és így szólal meg megint:

- Még nem végezted el a dolgod. Negyven lány áll holnap előtted, egyik olyan, mint a másik. Köztük a lányom, az ötszörszép szőke, és ha eltalálsz, hogy melyik a lányom, elviheted az uradhoz.

Megy ki a legény az udvarra és elégeti a méh fullánkját. Jön egy nagy méhraj, elől a királyné s így szól a legényhez:

- Ne félj, ráismersz majd az ötszörszép szőkére. A jobb vállára szállok, arról ismerhetsz rá.

Megy másnap a legény a palotába és egy terembe vezetik be. Negyven lány áll, mind egy sorban, mind egyforma, mind szép szőke. Végignézi őket a legény és ott az egyiknek a vállán a méhecske.

- Ez az ötszörszép szőke - kiált fel a legény, - ez a királyfi választottja.

- Legénykém - mondja neki a király, - ha rólad lenne szó, máris a tied lenne a lányom. De ki-miféle az a te királyfid, hogy mást dolgoztat maga helyett? Még egy munka vár rád, azt is neked kell elvégezned.

- Parancsolj - mondja bátran a legényke.

- Élet vizét hozz lányomnak - szól a király; - őrizd is meg, hátha hasznát veheted még.

Elcsügged a legény és a lovához indul vissza.

- Mit csináljak, kis lovacskám? - kérdi a gebéjétől.

- Űlj rám nyomban - feleli a lova, és egyszeribe, olyan paripa lett belőle, hogy se nem girhes, se nem sánta s szikramódra villog a szeme.

Rápattan a paripára és úgy elvágtatnak, hogy a szél se éri őket utól. Egyszerre csak egy hegytetőn torpannak meg. Sötét felhők környékezték, dörgött az ég s cikázott a villám.

- Most a sasokon a sor - szólal meg a paripa.

Előveszi a legény a sas tollát és alig hogy elégeti, jön nagy szárnycsattogtatva a hímsas.

- Mit kívánsz, gazdácskám? - kérdi a legénytől.

- Az élet vizét, azt kívánják tőlem, - feleli a legény.

- Mingyárt itt lesz - mondja a sas, és még egy miatyánkot se mondhatott végig, már vissza is jött a madár, csőrében egy kristályüveg, benne meg az élet vize.

Megköszönte szépen a vizet, aztán lovára kap és egy-kettőre megint ott vannak a palotában. Az üvegecskét az ötször szépnek adta oda, az ötször szépet a legényre bízta a király, úgy tértek vissza a másik király országába. Boldog volt a kopasz, csak a szolgát ne látná maga előtt.

- Majd csak végzek vele - gondolja magában és egyre csak a lány körül, egyre kelleti magát.

Sürgetik eközben a lakodalmat, a király csak ímmel-ámmal, annál jobban a kopasz vőlegény.

- Apám, uram - könyörög a lányka a királynak - ne siettesd a lakodalmat, hadd tanulom ki előbb a fiad.

Nem bánta a király, úgy se volt inyére a dolog. Szomorúan járt-kelt a lányka, sehogyse találta a helyét. Kerülte a kopaszt, ahogy csak lehetett, nem volt jó szívvel hozzá, annál inkább a szolgalegényhez.

Gyanút fog a kopasz s bosszút forral magában. Mondja egy nap a szolgának, hogy sétálni akarna egyet, csigákat szeretne szedni. Elindul a szolgájával az erdőbe és egy szakadékhoz igyekszik, ott vannak a legszebb csigák. Lehajlik a szolga, hogy összeszedje őket, amikor egyszerre csak egyet lódít rajta a kopasz, a szegény fiú lezuhan és darabokra töri magát.

Nyugodtan tért vissza a kopasz és csak estefelé mondja a lánynak, hogy lebukott a szolgája a hegyről és holtra törte magát. Odáig volt az ötször szép lány, erőt vett rajta a nagy bánat.

- Se nem eszem addig, se nem alszom addig, se nem szólok addig, míg ide nem hozod a testét,
- mondja a kopasznak.

- Hogyan hozzam ide - méltatlankodik a kopasz, - amikor darabokra zúzódott szét a teste.

- Ha ezer darabban is - rivall rá a lányka, - akkor se hiányozzék belőle, de még egy porcikája sem. Siess, míg rád nem esteledik.

- És ha elhozom - kérdi félénken a kopasz, - jobb szívvel leszel hozzám?

- Majd meglátod aztán - feleli a lányka.

Kénytelen-kelletlen elindul a kopasz, összeszedi a holttestet és hozza a lánynak hazafelé. Átv teszi tőle a lányka s így szól hozzá:

- Hagyj most magamra, hogy elsirassam szegényt. Ha majd izentetek neked, király uradhoz térj be, én is ott leszek akkor.

Kiment a kopasz reménykedve, magára maradt a lányka. Előveszi az élet vizét és ahogy ráfreccsenti a testre, minden egyes darabkájára és amint egymáshoz illeszti őket és újra ráfreccsenti a vizet, egyszerre csak feléled a legény, új élet száll belé.

Néz a legény a lányra, néz a lány a legényre. Kézen fogják egymást, úgy mennek a király elé, a kopasz is ott állt mellette. Ámul-bámul a király, elsárgul a kopasz arca.

- Apám, uram - kiáltja el magát az igazi fia, - miket nem szenvedtem, hogy szót nem fogadtam neked.

Néz a király a legényre, néz a király a kopaszra.

Szóhoz kezd ismét a királyfi, az igazi, és mindent elmond az apjának, az utolsó betűig mindent.

Apa fiú egymáshoz rohannak és ölelgetik, csókolgatják egymást; hol sírnak örömben, hol meg nevetnek.

- Miért nem szóltál elébb? - kérdi a fiától.

- Esküre kényszerített ez a gonosz - feleli a királyfi, - esküm tartott fogva. Hála ennek a lánykának, az ötszörszép szőke királykisasszonynak, ő mentett meg nektek.

Végigsimítja a király a homlokát, haragtól pirul ki az arca és így kiáltja el magát:

- Fogjátok ezt a kopaszt és dobjátok a kertbe, a sárkány udvarába.

Viszik a kopaszt a sárkány kertjébe, azóta se látták többé. Mindörökre eltűnt, felfalta a sárkány.

Boldogan ültek össze este és olyan lakodalmat csaptak, hogy hetedhét országra terjedt ki a híre.

Róka Marcsa bíraskodik.

Parashti sorban élt az egyszeri ember, szántott-vetett a földjén. Dudva nőtt a földje szélén, gyom verte fel, parlagon hagyta az ember.

- Kiégetem azt a dudvát, kiirtom én adta gyomját, úgy szántom fel az egészet - mondja egy nap, amint szétnéz a kis földjén.

Tüzet rak és amint odamegy vele a sok dudvához és már-már meg akarná gyujtani, egyszerre csak egy kígyónak szisszen fel a szava:

- Vigyázz hékás, fel ne gyujtsd a házam.

- Dehogy vigyázok, - feleli a paraszt, - felgyujtom biz' én azt is.

- Nyujtsd ide legalább a botod - könyörög a kígyó, - hadd bujjak ki a vackomból.

Odanyujtja a paraszt a botját s ahogy átkúszik rajta a kígyó, rátekerődzik az emberre és tátja a száját, hogy felfalja.

- Nem addig - mondja a paraszt, - míg ítélet elé nem megyünk. Három bírót keresünk fel, ők tegyenek igazságot.

Elindulnak s elsőnek egy lóval találkoznak. Elmondják neki a panaszukat, elébb a paraszt, azután a kígyó. Meghallgatja őket a lófő és így szól az ítélete:

- Fiatalon nekem is volt gazdám, mindennap megültek, itattak, etettek. Szabadjára engedtek később, azt tehettem, amit csak akartam. Szabad lett a kígyócska is, felfalhatja a gazdáját.

Tovább mennek, egy második bírót keresnek. Egy öszvér akadt utjukba, annak panaszoják el a bajukat. Ugyanaz volt az ítélete, ami a lónak, hogy felfalhatja a kígyó a parasztot.

- Még egy házzal odább - mondja a paraszt és keresik a harmadikat, annak szava lesz a helyes.

Amint mennek, mendegélnek, íme, Róka asszony tart feléjük, igaz nevén Róka M a r c s a .

- M a r c s a asszony - mondják neki, - tőled várunk ítéletet. Perben állunk mi egymással, te leszel az igaz-bíró.

- Hogy mondhassak ítéletet - ütközik meg róka néne, - amikor egyikőtök ott a másik hátán. Kússz le kígyó a parasztról, akkor aztán ítélnetek.

Lekúszik a kígyó az emberről s ekkép ítél Róka Marcsa:

- Mire vársz még te jó ember? Végy elő egy fahusángot, úgy üsd agyon azt a kígyót.

Előkap a paraszt egy husángot és agyonüti vele a kígyót.

- Mivel háláljam meg a jóságodat? - kérdi a paraszt a rókát.

- Ha van egy-két kotlós tyúkod, elhozhatnád estebédre, - szól szerényen róka M a r c s a .

- Hogyne hoznám, - mondja a paraszt és siet is már haza a földjére.

- Asszony, - kiáltja a feleségének, - Róka M a r c s a az életemet mentette meg, kotlós tyúkot viszek neki; nem is egyet, hanem kettőt.

- Bolond kend tán, szegény uram, - förmed rá a felesége. - Két kutyát dugj be egy zsákba, azt vidd oda a rókának. Legalább helybe hagyják a ravasz férget.

Egyet gondol az ember és szót fogad az asszonynak. Előveszi a két kutyát, egy zsákba dugja őket és úgy indul el rókáék felé. Várta már M a r c s a a pecsenyét, szinte folydogált a nyála.

- Ehol jön már, - örvendez a róka és szalad a zsákhoz, hogy kisedje belőle a pecsenyének valót. Fogja a zsákot és amint kibontja, kiugrik belőle a két kutya és neki a rókának. Úgy helybehagyták szegény Marc s át, hogy nem maradt ép bőr rajta. Csak épp hogy visszabujhatott a vackába.

Összekuporodik szegényke, végignézi a sebzett bőrén s így sóhajt fel keservesen:

- Sem az apám nem volt bíró, sem a nagyapám. Bolond fejjel annak csaptam fel s ahelyett hogy én ítéltém volna, engem ítétek el s ugyancsak ellátták a dolgom. Sose leszek többet bíró.

A gonosz mostoha.

Boldogan élt az egyszeri kis család; az apa, az anya és egy tizenkét esztendő lánykájuk. Iskolába járt a kis lány és volt egy tanítónéja, aki nagyon a kedvébe járogatott s ha csak szeret ejthette, el-ellátogatott a lányka szüleihez. Megírgyelte a kis család sorsát és közéjük szeretett volna furakodni. Azt mondja egy nap a kis lánynak:

- Kérd meg az anyádat, hogy adja rád a legszebb ruhádat, majd sétálunk egyet. És ha majd keresi a ruhát a ládában és utána hajlik, csapd rá a lapját, a márványból valót.

- De hátha meg találja ütni? - kérdi a lányka.

- Dehogyan üti - nyugtatja meg a tanítónő, - nevetni fog egyet a tréfádon.

Szót fogad a lányka és kéri otthon a ruháját. Kinyitja az anyja a ládát és belehajlik, hogy megkeresse a sok közt. Ott áll a lányka a háta megett, lábujjhegyen odaközeledik és rácsapja az anyjára a láda lapját, a márványból valót. Ott halt szörnyet a szegény asszony. Odáig volt az ura, hát még a szegény kis lányka. Órákon át sír-rí, tépi a haját és úgy mardossa a bánat, hogy szinte féltik a kis lelkét. Napokig, hetekig tartott, míg megnyugodott egy kissé. Ott volt a tanítóné, az vigasztalagatta őket és addig járt a kedvükben, addig tett-vett a házban, míg megsajnálta az apja a kis árvát és elvette a tanítónőt. Anya helyett anyát akart neki.

Egy darabig csak megvoltak valahogy, megszerettette magát az új asszony. Ám fordult az idő és az asszony arca is megfordult. Mindenbe belekötött, egyre csak gáncsoskodott és semmire volt injére, útjában a lányka. Addig-addig, hogy gyűlölni kezdte és szabadulni szeretett volna tőle. Ráförmed egy nap az urára és azt mondja neki:

- Vagy én maradok a házban, vagy a lányod.

És addig rágja az urát, addig marcangolja a szívét, hogy veszi egy nap a lányát és viszi fel egy nagy hegyre, egy nagy hegynek a barlangjába és szívszakadva, könnyhullajtva ott hagyja. Élelemmel, egy-két hónapra valóval még ellátta, hogy éhen ne pusztuljon a gyermeke.

Barlangban a szegény lányka, ott sirdogál egymagába. Se ember, akit lásson, se állat, akitől féljen, csak a nagy sötétség körülötte, meg a néma magánosság. Feltápáskodik egy nap a fektéből és döbbenettel látja, hogy fogytán az ennivalója. Még egy-két nap és az éhség is kikezdi már. Elővándorol a barlangból és leszáll a hegyről a völgy felé, Isten szabad ege alá. S íme, egyszerre mintha káprázat vakítaná a szemét. Egy palota áll előtte, akár csak egy mesebeli tündérvár. Arany a sok oszlopa, gyémánt a sok ablaka és rubintos a cifra fala. Éhes volt szegényke de nagyon, biz ő belémerészkedett a nagy házba.

Negyven óriás volt ez a palota, egy anyának a gyermekei. Másfelé volt éppen a dolguk, senkise tanyázott a házban. Jár-kél benne a lányka, egyik szobából a másikba, hol hálóhelyekre, hol konyhába és mert vetetlen volt a sok ágy, hát megvetette és mert megfőzetlen a sok étel, hát megfőzte. Amire elkészült a dolgával, már rá is esteledett az idő. Még egyszer szétnéz, még eligazít egyet-mást és aztán ki a palotából, fel az erdős-hegyes barlangjába.

Megjön estére a negyven óriás, volt nagy ámulás, meg bámulás.

- Ki járhatott a mi palotánkban? Ki vetette meg az ágynkat? Ki főzte meg a vacsoránkat? Akárki volt, jó szándékkal tette - mondogatják egymásnak.

Megették a vacsorájukat, be pompás volt a főzet; lefeküdtek az ágyaikba, be jót aludtak benne és másnap reggel dolguk után láttak megint. Aznap is azon mód a lányka. Megint betér a palotába, megint megveti a sok ágyat, megint megfőzi a sok ételt és estére kelve, megint a barlangjába tér vissza. Harmadnap is így volt, egy szakadó szálig.

Egyik ámulatból a másikba a negyven óriás.

- Végére kell járnunk - mondják, - hogy ki az a láthatatlan jótévőnk.

Meghányják-vetik a dolgot, megtanácskozzák egymás közt, hogy majd lesbe állanak és rájönnek a nyitjára. A legidősebbik kezdi, a negyvenedik testvér. Ott húzza meg magát a kapu aljánál és majd kidülled a két nagy szeme, úgy lesi át a nappalt. Megjönnek estére megint és az ágy ismét meg volt vetve, a sok étel ismét meg volt főzve, csak azt nem tudták most se, hogy ki volt az elkövetője.

Másnap a másik testvérré került a sor, harmadnap a harmadikra, míg sorba meg nem próbálkoztak, mind ahányan, egész a legkisebbik öccsükig. Mindennap meg volt az ágy vetve, mindennap meg volt az étel főzve; más egyebet se láttak, se nem tudtak meg.

- Most aztán terajta a sor - mondják a legfiatalabbnak. - Ha in, ha dzsin, ha lány, ha fiú, testvérünkkel fogadjuk, testvérmód bánunk vele.

Dolguk után látnak aztán, csak a legkisebbik maradt otthon. Amint elgondolkozik a legény, egyszerre csak eszébe jut neki, hogy egy kis kapuja is van a palotának, azt is jó lenne, ha megvigyázná. Odasiet a palota háta mögé, a kertbeli kis ajtóhoz és amint meghúzódik mellette, egyszerre csak azt látja, hogy egy lányka oson be rajta és felfelé a palotába. Ezen az ajtón járt volt be a lányka, azért nem vették észre. Napestig áll ott az óriás, napestig lesi a kis ajtónál. Bezzeg ám este, amikor ki akart osonni a kis lány.

- Jó estét, kis lányka, - állítja meg az óriás szava.

Ránéz a lányka a hórihorgasra és meghökken a hosszán, de meg is nyugszik a szaván.

- Ha már itt voltál, akkor itt is maradhatnál, - kérleli a nagy legény és elmondják egymásnak ügyes-bajos dolgaikat. Szent volt köztük a békeség.

Megjött estére a harminckilenc és jó messziről kiáltozzák, hogy került-e halacska a horgára?

- Került ám, - feleli az öccsük, - még pedig javabeli aranyhalacska.

- In volt-e hát? Dzsín volt-e hát? - kérdik a meglepődöttek.

- Se in nem volt, se dzsin nem volt, szépséges egy lányka volt - feleli nagybüszkén a legényke.

- Merre van? Hadd lássuk? - kiáltozza a harminckilenc testvér.

- Épp most teríti az asztalunkat, ott várakozik rátok - feleli a legifjabbik.

Mind a negyven felsiet, odafutnak a lányka mellé és „édes kis testvéreként, drága kis testvéreként”, ki se fogynak a sok szép szóból. A legszebbik szobájukba vezetik a lánykát és mindegyik külön-külön, egy-egy gyűrűt húz az ujjára, aranyból valót ám. Be szép is lett az élete a szegény lánykának.

Pedig sínylődött otthon az apja, emésztette a bánat. Utána is akart nézni a lányának nem egyszer, de száz lelke a mostohának, minddel lebeszélte róla. Halála hírért költötte egy nap s hazug szóval, hazug könnyel úgy elsiratta, hogy elhitte neki az ura.

- Most már én vagyok a legszebbik - gondolta magában az asszony és egyre cicomázta, egyre kente-fente magát.

Kiáll egyszer az udvarába, odafordul a Nap felé s így szól hozzá:

- Szép nagy arany Napom, hatalmas nagy Napom, te, aki az egész világot látod, monddsa csak, láttál-e nálamnál szebbet?

- Én is szép vagyok, te is szép vagy, - feleli a Nap, - de egyikőnk se olyan szép ám, mint a mostoha lányod.

- Hát él még az a lány? - kérdi az asszony megütődve.

- Él, - mondja a Nap, - ő a királykisasszonya a negyven óriásnak.

- Boldog-e az a lány? - kérdi megint az asszony.

- Még náladnál is boldogabb - feleli a Nap.

- Merre a palotája?

- Ott a nagy hegyen túl, a völgy legaljában.

- Megnézem én is, hadd gyönyörködöm benne - mondja a gonoszlelkű asszony és már villog a rosszság a szemében. Amolyan boszorkányféle is volt, sok minden rontáshoz értett. Kereskedőnek ölti magát másnap, lesétál a völgybe az óriások palotájához és bekopogtat a kapuján. Ajtót nyit a lányka és szóba áll avval a kereskedő formájával.

- Szépek a te gyűrűid, - mondja a lánykának, - de még szebb az enyém, hátha még felpróbálnád.

Veszi a lányka a gyűrűt és ahogy húzza az ujjára, egyszerre csak összeesik és elterül a földön. Varázsgyűrűt húzatott rá az asszony, az ölte el idő előtt. Jaj, a negyven testvér, amint megérkeztek este. Mind odarohan a lánykához, ébresztgetik, élesztgetik és ahogy fogják a lányka kezét, ujjain a negyven gyűrűt, azt látja a legkisebbik, hogy több van eggyel az ujján.

- Itt az ellenség a gyűrűben, - kiált fel a legény és sorra lehúztatja a negyven gyűrűt, amit tőlük kapott volt a lányka. Csak az az egy maradt meg az ujján, amit a kereskedő húzott rá. Fogja az egyik azt a gyűrűt és amint húzza az ujjáról lefelé, mintha elevenség szállna a lánykába. Arca nekipirosodik, kebele fel-felpiheg, két szép szemét megnyitja, fekte helyéből felül, ültő helyéből feláll és a testvérei nyakába borul.

- Én édes testvéreim - kiáltja a lányka.

- Édes kis húgocskánk, - kiáltja a negyven legény és olyan nagy az öröm, olyan nagy a boldogság, hogy könny csillog a szemükben és reszket a hang a torkukban.

- Máskor jobban vigyázz, - inti a sok testvére, - egy fia lelket se bocsáss be a házba.

Fésülködik egy nap a mostoha, az a rossz csont és nézi a tükörben az arcát. Odafordul a Nap felé s így szól hozzá:

- Szép nagy arany Napom, hatalmas nagy Napom, te, aki az egész világot látod, monddsa csak, láttál-e nálamnál szebbet?

- Én is szép vagyok, te is szép vagy, - feleli a Nap, - de egyikőnk se olyan szép ám, mint a mostoha lányod.

- Hát él még az a lány? - kérdi az asszony holtta válvá.

- Él, - mondja a Nap, - ő a királykisasszonya a negyven óriásnak.

- Boldog-e az a lány? - kérdi megint az asszony.

- Még náladnál is boldogabb, - feleli a Nap.

Kofának ölti magát másnap, szőlőt rak a kosarába, lesétál a völgybe, az óriások palotájához és bekopogtat a kapuján. Hallja a lányka, de nem nyit neki ajtót. Látja kintről az asszony, hogy nyitva az egyik ablak, épp a lányka szobájabeli. Megragad egy fűrtöt és zsupsz, bele a szobába. Épp akkor lépett be a lányka és ahogy megpillantja a szép szőlőt, meg nem tudja állani,

hogya le ne szedjen egy szemet róla és a szájába ne dugja. Ott esett össze tőle, ott terült el a földön.

Jaj a negyven testvér, amint megérkeztek este. Most már hiába élesztgetik, hiába ébresztgetik, nem éledez a lányka, nem kél új életre.

- Vége a boldogságunknak - szomorkodik a negyven és veszik a lánykát, hogy a hegy tetejére vigyék. Ott akarják elhelyezni, a hegy tetején, virágok közé, nem pedig a fekete földben. Virágok közt, kősziklák felett, üveg fedél alatt fekszik a lányka és csak úgy sugárzott rá a nap, csak úgy sugárzott vissza a napra.

Egy ország terült volt el a hegy közelében, hatalmas a királya, deli levente a fia, a királyfi. Vadászgatott egyszer ez a királyfi és amint felnéz a hegy felé, mintha ragyogna valami a tetején.

- Nézzetek fel - mondja a legényeinek, - ha kincs az, ami ott fent ragyog, akkor a tiétek, de ha más valami, akkor az enyém.

Felmennek a legények és ahogy odapillantanak az üveglapra, az üveg alatt a lánykára, szinte eláll a lélegzetük s gyökeret ver a lábuk. Soha olyan szépet világéletükben. Hát még a királyfi, hát még annak a szíve. Ott a szeme a lány arcán és mennél tovább nézi, annál fájóbb a lelke. Leviteti a lánykát a palotába, a saját szobájába, hogy csak ő nézhesse, senki más a világon. Nappala nem nappal, éjjele nem éjjel; itala nem ital, étele nem étel.

Szinte megőrül az apja, hogy háborúba keveredhetett egy nap és hogy harcra kellett kelnie. A fiát otthon hagyta, hogy ne zavarja a bánatában. Csak úgy egy-két hét múlva indít el egy futárt és azt izenteti vele a fiának, hogy induljon utána ő is, mert veszedelemben az országuk. Pedig az ellenség már rég meg volt verve és a király is hazatérőben, csak nem a rendes úton, hanem kerülővel. Siet a királyfi a futár szavára és oly nagy volt az izgódása, hogy a szobáját se zárhatta be. Sietett a háborúba, az apja után.

Alig hogy elindult, már meg is érkezett a király és feleségével együtt a fia szobájába siet. Ott feküdt a lányka az üveglap alatt, akárcsak egy menyországbéli h u r i , tán még annál is különb. Felemelik azt az üveglapot és nézi a király, vizsgálja, hogy van-e még élet a lánykában. És amint nyomkodja a gyomrát, nyomkodja a torkát, egyszerre csak köhög egyet a lány a nagy szorításra és kiköhögi a szőlőszemet. Arca megpirosodik, kebele meg-megpiheg, két szép szemét megnyitja, felül és tétova szemmel néz szét.

Gyorsan egy futárt a királyfi után, hogy megjöjjön a király és hogy vége a háborúnak. Jön nagy lelkendezve a királyfi és amint benyit a szobájába, mintha a paradicsom kapuján lépett volna át. Ott ül a lányka a királyék között, egyik keze a királyéba, másik keze a királyasszonyéba és amint szembe egymással a két fiatal, az egyik elszégyenkezik, a másik meg elmosolyodik. Egy pár lett belőlük, boldog férj és boldog feleség.

Ott ül egy nap a mostoha megint a tükre előtt, belenéz, aztán a N a p felé fordul és azt kérdi tőle:

- Szép nagy arany N a p o m , hatalmas nagy N a p o m , te, aki az egész világot látod, mondd csak, láttál-e nálamnál szebbet?

- Én is szép vagyok, te is szép vagy, - feleli a N a p , - de egyikőnk se olyan szép ám, mint a mostoha lányod.

- Hát él még az a lány? - kérdi az asszony megdöbbenve.

- Él, - mondja a N a p , - egy hatalmas királyfinak ő a boldog felesége.

- Merre az országa? Merre a palotája?

Mind megmondja neki a Nap és indul az asszony arra felé. Idővártatva megérkezik, ott ólalkodik a palota körül és megtudja a szolgálától, hogy épp lebetegedőben a királyfi felesége. Odaáll erre a kapú elé és azt kiáltozza befelé, hogy: Itt van a híres bába, megjött a híres bába.

Meghallja a szót a királyfi, behivatja az asszonyt és viszi egyenesen be a felesége szobájába, a gyerekágyban fekvőhöz. Épp akkor hozta a gyerekét a világra, szép anyjának, szép magzatját. Kapja magát a bába, egy tűt ragad elő és beleszúrja a királyfi-asszony fejébe. Nyomban galambbá változott át a gyerekágyas és elrepült, ki a szobából, be a nagy kertbe. Helyébe a bába fekszik bele az ágyba, mintha ő lenne a menyecske-asszony. Kis idő múlva belép a királyfi és nézi az asszony arcát nézi, hogy annyira meg tudott változni.

- Se baj, - gondolta magában, - idővel majd csak kiheveri és megint megjön a színe.

Lent pedig a palota kertjében, minden Istenadta reggel, szálldogál egy fehér galamb; oda repül a kertészhez és azt kérdi tőle:

- Alszik-e még a királyfi?

- Alszik, - feleli a kertész.

- Boldog legyen az ő álma, teljesedjék szíve vágya, - feleli rá a galamb.

- Hát az asszony? Az is alszik? - kérdi megint a galamb.

- Alszik az is, - feleli a kertész.

- Kínzó legyen az ő álma, sose teljesüljön vágya, - feleli rá a galamb és azzal elrepül.

Másnap megint a kertész előtt a kis galamb és megint csak a tegnapit kérdi; harmadnapra megint és nap-nap után egy a mondókája. Szeget üt a dolog a kertész fejébe és elmondja a galambot a királyfinak. Korán kél másnap a királyfi és lesiet a kertbe, hogy sétáljon egyet. Ott repdes a galamb a királyfi körül, ott turbékolgat az arca közelében és rá-rászáll a vállára.

- Be kedves egy galamb, - mondja a kertésznek, - tedd be egy aranykalitkába s ott legyen a helye a szobámban.

Megfogja a kertész a galambot és ott turbékolgat azóta a királyfi szobájában, a királyfi ágya mellett.

- Alszol-e királyfi? Alszol? - kérdi korán reggel a madár.

- Alszom, galambocská, alszom, - feleli a királyfi.

- Boldog legyen az alvásod, teljesedjék minden vágyad, - kívánja neki a madár.

- Hát az asszony? Az is alszik? - kérdi megint a galamb.

- Alszik az is - feleli a királyfi.

- Kínzó legyen az ő álma, sose teljesüljön vágya, - feleli rá a galamb és behúnyja a két szemét.

Mindennapos lett a galamb beszédje, mindennap örül neki a királyfi. Hogy, hogy nem, meghallja egy reggel az asszony, hogy miket beszél az a galamb és ráismer benne az egyszeri lánykára. Egyszerre csak betegnek tettei magát és nagyokat nyög az ágyában.

- Orvosságot hozatok, majd meggyógyúlsz tőle, - vigasztalgatja az ura.

- Csak attól gyógyulok én meg, - feleli az asszony, - ha azt a galambot ott levágatod, a húsát megfőzted és megetetted velem.

Nehéz szívvel állt rá a királyfi, de a felesége kedvéért mégis csak meg kellett tennie. Pedig be sajnálta azt az ártatlan kis galambocskát. Megfogják a galambot, levágják, megfőzik és megetetik az asszonnyal. Csak épp a csontját hogy kidobálta, oda esett volt a kert egyik sarkába.

És csodák csodájára, három szép fenyőfa nőtt ki a földből, épp ahová a csontocskák hullottak le.

Szép zöld volt a három fenyőfa, meg árnyékos és amikor lesétált a királyfi a kertbe és ott haladt el a három fácska előtt, mintha megmozdúlnának a galyai, mintha sugdosnának a levelei és mintha hajladoznának az ágai. Hármat hajlongott előtte a három fácska.

Meglátja a mostoha a három fenyőcskét és mindjárt megsejtette, hogy a galamb csontjaiból nőttek ki. Megint ágynak fekszik egy nap, megint el-eljajong az ura előtt.

- Majd orvosságot hozatunk, - vigasztalja az ura. - Meggyógyulsz tőle.

- Csak attól gyógyulok én meg, - mondja az asszony, - ha kivágatod azt a három fenyőfát, a gyökeréből teát főzetsz és megitatod velem.

Sajnálta a királyfi a fácskákat, de a felesége kedvéért mégis csak megtette. Kivágatta a három fenyőfát és teát főzetett a gyökeréből. Épp, hogy csak a héjját dobták el a gyökereknek, azt is a kert egyik sarkába. És csodák csodájára, egyszerre csak mit láttak, egy kék galamb szállott fel a földről, onnan, ahová a gyökerek héjját dobták volt. Odarepül egy reggel a kertészhez és azt kérdi tőle:

- Alszik-e még a királyfi?

- Alszik.

- Boldog legyen az ő álma, teljesedjék szíve vágya.

- Hát az asszony? Az is alszik?

- Alszik az is.

- Kínzó legyen az ő álma, sose teljesüljön vágya.

Szalad a kertész a királyfihoz, szalad a királyfi a galambhoz, megfogja, megsíogatja, a szívéhez szorongatja. A galamb meg turbékolgat és néz a királyfira, néz mélyen, hosszasan, félig lehúnyt szemmel. És amint símogatja a királyfi a galambocskát, egy tűt pillant meg a feje búbján. Megfogja és ahogy óvatosan kihúzza, egyszerre csak eltűnik előle a galamb és ott a három fenyőfa a helyén. Ahogy oda siet a fácskákhöz és megsíogatja őket, egyszerre csak eltűnik előle a három fa és ott egy fehér kis galamb a helyén. Ahogy oda siet a galambhoz és megsíogatja, egyszerre csak eltűnik az is és előtte a lányka, szerelmes hites társa. Egymás nyakába borúlnak és elzokogják a nagy boldogságukat.

A mostohát elfogják, elzárják; gyerekeiket a keblükre ölelik és övék a világ, ez a szép, ez a mosolygós mindenség. És amikor elhaladt a Nap az ő palotájuk előtt, megállott és rábámult a királyfiékre. Mintha csak azt mondaná, hogy: Mégis csak ő a legszebb a világon.

Pacalfejes királyúrfi.

Három fia meg egy lánykája volt egy szigetbeli királynak. Egy nagy kertje volt a palotájának, egy sárkány járt ki-be rajta. Nem is merészkedett abba a kertbe egy fia lélek se, se ember, se állat-féle. Neki bátorkodott egy nap a legkisebb királyfi, bemegy a kertbe s magával viszi a húgocskáját is. Alig hogy szétnéznek benne, egyszerre csak rájuk csap a sárkány, megragadja a lánykát s repül vele magasra, messzire. Olyan egy magas hegyre cipelte, hogy se felmenni nem lehetett rá, sem lejönni róla.

Volt nagy gyász a király palotájában, feketébe borult minden. Legjobban még a kis királyfi bánkódott, ő volt a nagy keserűség oka. Odamegy egy nap az apjához és azt mondja neki, hogy elindul ő a huga után és vagy rátalál, vagy odapusztul ő is. Ellenkezik az apja, mert ezt a fiát szerette a legjobban. Ám hajthatatlan a legény, útra kel ő mindenképpen, ha addig él is. Nehéz szívvel engedi el az apja és tanáccsal is ellátja, meg egyéb útravalóval is. Ahogy illik egy király úrfihoz.

Addig megy a legény, addig igyekszik, míg eljut egy nap ahhoz a nagy hegyhez. Kapaszkodnék szegény feje, de sehogy se találja meg a módját. Amint tűnődik lent, meg kesereg, egyszerre csak két kígyót pillant meg, egy fehéret meg egy feketét. Viaskodnak egymással, tépik, marják egymást. Fogja a legény a kardját és kettészeli a fekete kígyót. Hálásan néz rá a fehér kígyó és így szól a királyúrfihoz:

- Mi jót tehetnék érted, te bátor kis legényke?
- Erre a hegyre szeretnék én feljutni, - feleli a legény.
- Kösd oda magad a farkomhoz, - mondja a kígyó, - feljuttatlak én rá.

Odaköti magát a legény és egy-kettőre felkúszik vele a kígyó. Aztán elköszöntek egymástól; az egyik ment jobbra, a másik meg balra. Ahogy jár-ke a legény a hegyen, egyszerre csak egy pásztorember-félét lát, az legeltette a sárkány bárányait. Kifordítja a legény a ruháját és szolgának kínálkozik neki. Megfogadja a pásztor és az lett a dolga, hogy kenyeret cipelt a sárkánynak, minden héten egyszer.

Amint viszi egy nap a sok kenyeret és körülnézeget a palotában, meglátja a húgocskáját. Sírva ölelkeznek össze, odáig voltak a nagy örömtől.

- Hogy jutottál ide? Nem félsz a sárkánytól? - kérdi a huga.
- Érted jöttem, - feleli a bátyja, - el akarnálak innen vinni.
- Lehetetlen dolgot akarsz, - feleli búsan a lányka. - Többen vagyunk itt rabok, de meg nincs is leút a hegyről. Ezer csoda, hogy feljöhetél, hisz még madár se juthat fel ide.

Elmondja a legény a két kis kígyó dolgát. Tanakodnak aztán egymással, tanácskoznak s így szólal meg végül a legény:

- Ha majd megjön a sárkány, tudd ki belőle kis húgocskám, hogy hol tartja az erejét. Addig majd elbúvok és elmondod nekem másnap.

Jön estefelé a sárkány és szóba ereszkedik a leánykával. Addig kerülgeti a kis lány, addig hízelkedik neki, míg megbátorodik és kérdi a sárkánytól, hogy honnan az ő nagy ereje.

- Három arany szőrszál a fejemen, - feleli a megjuhászodott sárkány, - egy szoba nyílik meg vele s három galamb a szobában. Ha az egyik pusztul el, megbetegszem tőle, ha a másik is elpusztul, a végét kezdem járni és ha a harmadik is elvész, nyomban meghalok akkor.

Alig várta a lányka, hogy másnapra ébredjen. Siet oda a testvéréhez és elmondja neki, amit a sárkánytól hallott. Azt mondja aztán a királyfi:

- Ha majd fészülöd este a sárkányt, vágd le azt a három szőrszálat a fejről, nyisd ki vele a szobát és öld meg azt a három galambot.

Megint elbujt aztán a legény s várta a másnap reggelt. Jön este a sárkány és szoba ereszkedik a lánykával. Hízlekedik neki a kis leány és addig cirógatja, addig danolgat neki, míg elszenderedett a sárkány. Fogja gyorsan az ollót, lenyisszantja azt a három szőrszálat, kinyitja vele a szobát és sorba öli a galambokat. Nyomban odapusztult a sárkány, kiszállt belőle a lélek.

Szalad aztán a testvérkéjéért, bevezeti a palotába és rendre nyitják ki a sok szobát. Arannyal, ezüsttel, meg egyéb drágasággal voltak teli. Három lány ült egy szobában, királylányka valamennyi, gonosz sárkány rabságában. Kézenfogják őket s mennek a hegy peremére, hogy szétnézzenek rajta.

Amint lepillant a legény a hegyről, hát a hegy alján a két bátyja. Azok ott lentről kiáltoznak fel, ők meg ott fentről kiáltoznak le. Egy nagy kötelet szed elő a királyfi s legelsőnek a hugát csusztatja le rajta. Nagy odalent az öröm, de boldog a kis lányka is. A három királykisasszonyra kerül aztán a sor.

Először a legnagyobbikat veszi elő és: - Ez az idősebbik bátyámé, - annak ereszti le a lánykát. Aztán a középső leányt fogja és: - Ez meg a kisebbik bátyámé, - annak küldi le a másodikat. Fogja végül a legkisebbiket és: - Ez meg az enyém, - s a maga választottját is lecsusztatja. A legkisebb volt a legszebb, a legtakarosabb.

Irigység szállja meg a két testvért s egyet gondolnak, hogy kettő legyen belőle. Megragadják a kötelet, ketté szelik s ott hagyják az öccsüket a hegy legtetetjén. Felnéz hozzá a négy leány, csak úgy hullatják a könnyeiket. Legjobban a legkisebbik.

A legényke meg elindult és nagy bánatában mit tehetett volna, a sárkány palotájába tért vissza. Sorra veszi a sok termet, mindben volt valami megcsodálni való. Benyit az egyik terembe, hát csupa zöld bársony benne minden. Egy vadászkutya volt benne, az is zöld bársony s egy nyulacskát kergetett, zöld bársonyból valót. Benyit egy másik terembe, csupa arany volt benne minden. Egy nagy aranytál volt benne, mellette egy aranykanna, magától ömlött belőle az aranszínű víz. Benyit aztán egy harmadik terembe, hát egy kotlós tyúk volt benne, aranyból a lába, gyémántból a szárnya. Körülötte a sok csibe, mindnek arany lábacska, mindnek gyémánt szárnyacska.

Lemegy aztán az udvarra, a sok istálló felé. Benyit az egyikbe, hát három ló van benne, aranszárnyú három paripa. Az egyik deres, a másik pej, a harmadik meg hóka.

- Mivel háláljuk meg a jószágodat? - szólal meg a három paripa, - hogy ajtót nyitottál nekünk?

- Egyebet se kívánok én, - feleli a királyfi, - csak hogy lekerülhessek erről a hegyről.

- Ülj rám, - mondja a deres, - leviszlek én a hegyről.

Előbb még vagy hat szőrszálat adnak neki, minden lóról kettőt-kettőt, aranyból valókat s így szólnak hozzá:

- Ha szükséged lesz majd valamire, csak ezeket égesd el, egyszerre csak egyet-egyet s ott leszünk mi a segítségére.

Ráül aztán a deresre és amire egyet gondol, már ott van a mezőn, a hegy alján. Most már ismerte az útját. Még egy-két nap ázik, még egy-két nap fázik s harmadnap már otthon is volt az apja országában, születete városában.

- Szétnézek előbb egyet - gondolja magában - és betér egy mészárszékbe, pacalt vásárol magának s ráilleszti a fejére, hogy rá ne ismerhessen senki. Rója az utcákat és egy aranyműveshez áll be inasnak, vagy akár csak szolgalegénynek is.

Mi történt eközben azzal a négy lánnyal? Megérkeznek egy nap a palotába s jelentkezik a két királyfi apjuk uruk színe elé.

- Hol az öcsétek? - kérdi tőlük a király.

Álnok szóval, álnok szívvel azt felelik, hogy meghalt biz' a. Csak a lányának örülhetett az apja, a legkedvesebb fiát pedig siratta. Elmúlik egy-két nap megint, hol örömben, hol bánatban, ki sóhajtva, ki vigadva.

Odamegy a legidősebb az apjához és azt mondja neki, hogy az övé a legnagyobb királylányka, feleségül akarná venni. Hívatja a király a lánykát és mondja neki a királyfi szándékát.

- Csak akkor, - feleli a lányka, - ha egy oly vadászkutyát tud nekem előteremteni, zöld bársonyból valót, hogy egy kis nyulacskát kergessen, szinte zöld bársonyból valót.

Fut másnap a hírvívó a városba s hirdeti a királyfi kívánságát, hogy zöld bársonyból vadászkutya, zöld bársonyból kis nyulacska, hamarosan az kell neki. Meghallja a pacalfejes s mondja a gazdájának, az aranyművesnek, hogy ha más nem, hát előteremti ő. Végignéz a gazdája az inasán s azt mondja neki:

- Hisz azt se tudod, hogy kezdj hozzá.

- Ne törődj vele, - feleli az inasa, - csak egy itce bort, meg egy itce gesztenyét adj ide; a gesztenyét süttesd meg, az ajtót zárd rám, a többi aztán az én dolgom lesz.

Viszik be neki a bort, meg a gesztenyét és rázárják az ajtót. Kíváncsi volt a gazdája és bekukucskálgat a kulcs lyukán. Egyebet se csinált biz az ott bent, csak a sült gesztenyét rágsáلتa, meg a bort kóstolgatta hozzá. Aludni tért aztán a gazda; lesz, ahogy lesz.

Hajnal felé járt már az idő, akkor látott munkához a pacalos fejű. Előveszi az egyik szőrszálat, a deres lóét és ahogy elégeti, már ott is előtte a paripa.

- Mit kívánsz, kis gazdám? - kérdi a legénytől.

- Azt a vadászebet szeretném én, - feleli a legény, - azt a zöld bársonyból valót, meg a hozzávaló zöld nyulacskát is.

Egyet rázkódik a ló és eltűnik előle. Alig egy másik szempillantás s ott előtte a két bársonyból való. Alig hogy pitymallott, már nyit be az aranyműves.

- Itt a királyfi kívánsága, - mondja a legény és átadja neki a két bársonyból valót. Siet a mester a palotába s annyi aranyat kap az inasa munkájáért, hogy el se fért a zsebébe. Még annál is többet egy marékkaal.

Vasárnap volt a királyfiék lakodalma, dárda vetni ment ki a nagy vendégsereg. Az aranyműves is elment, csak az inasa maradt a műhelyben. Veszi a pacalfejes a szőrszál párját és ahogy elégeti, megint előtte a deres.

- Mit kívánsz, kis gazdám? - kérdi a legénytől.

- Bársony ruhát, zöldes színűt, - feleli a pacalfejes.

Nyomban előtte a ruha, hamarosan magára kapja, rápattan a paripára s vágat ki a mezőre, a dárdavetők közé. Nekiugrat a vitézeknek és ahány, mind leveti a dárdájával. Csak úgy repült le a sok vitéz a lováról. Elvágat aztán a mezőről s megint ott üldögél a műhelyben.

A második vasárnap a másik testvérére került a sor, az akarna házasodni. Szólnak a másik lánynak, a középső királykisasszonynak.

- Csak akkor - feleli a lányka, - ha itt lesz az aranytál, meg az arany kanna, de aranyszín víz is folydogáljon ám benne.

Odaüzennek az aranyművesnek, hogy most meg aranytál és aranykanna kéne. Vakarja a mester a füle tövét, mitévő legyen most.

- Sose búsulj, - mondja az inasa, - hogy ha más nem, előteremtem én. Csak két itce bort, meg két itce gesztenyét adj elő; a gesztenyét süttesd meg, az ajtót pedig zárd rám. A többi aztán az én dolgom.

Egész éjszaka csak a gesztenyét rágcsálta, csak a borát szürcsölgette. Csak úgy hajnal felé látott a munkához a pacalfejes. Előveszi a másik ló szőrszálát, a pejből valót és ahogy elégeti, már előtte a pejparipa.

- Mit kívánsz, kis gazdám? - kérdi a legénytől.

- Arany tálat, arany kannát, hozzávaló arany vizet - feleli a legény. Egy szempillantás és már előtte a tálacska, előtte a kannácska, aranyvíz is folydogálgat benne.

Jön másnap reggel a mester és csak ámuldoz a szép arany csodákon. Viszi gyorsan a palotába és annyi aranyat kap érte, hogy alig győzi a zsebével, mind tele lett vele. Még annál is többet vagy két marokkal. Megülik aztán a lakodalmat, megint dárda vetni mennek. Elégeti a legény a szőrszál párját és megint előtte a pejló.

- Mit kívánsz, kis gazdám? - kérdi a legénytől.

Bársony ruhát, piros színűt akart ezúttal a legény. Előtte a ruha, magára kapja, lóra pattan és úgy ellátja a vitézeket, hogy mind a földön fetreng. Haza ugratott aztán és a műhelyébe húzódik vissza.

A harmadik vasárnap a harmadik lányra került volna a sor, a legkisebbre, a legszebbikre. Ezt meg a király öccse akarta volna. Szólnak a lánynak, hogy készülődjék a lakodalmára.

- Csak akkor, - feleli a lányka, - ha egy kotlós tyúkot hoznak neki, hogy aranyból a lába, gyémántból a szárnya, körülötte meg a sok csibe; arany lábacskaik, gyémánt a szárnyacskaik.

Megint csak az aranyműveshez szalajtanak el érte. Egész odáig a mester; se látott még ilyet, se hallott.

- Sose búsulj - mondja az inasa, - majd előteremtem én ezt is. Csak három az itce bor, három a sült gesztenye.

Csak azt várta, hogy kihajnalodjék. Előveszi akkor a harmadik ló szőrét, a hóka lóból valót és ahogy elégeti, már előtte is a lova.

- Mit kívánsz, kis gazdám? - kérdi a legénytől.

A kotlós tyúkot akarja, az arany lábút, a gyémánt szárnyút, meg a hozzávaló csibécskéket, arany lábacskaikkal, gyémánt szárnyacskaikkal. Egy szempillantás és előtte a tyúkocskák, előtte a sok csibécske, csak úgy fénylik a lábuk, csak úgy ragyog a szárnyuk.

Jön a mester és csak dörzsölgeti a szemét, úgy kápráztatja az arany, úgy vakítja a gyémánt. Viszi hamarosan a palotába és úgy teletömik arannyal, hogy még a kalapjába is jutott. Még annál is többet vagy három marokkal. Megülnék aztán a lakodalmat s megint dárda vetni mennek. Veszi a legény a szőrszál párját és ahogy elégeti, megint előtte a hóka.

- Mit kívánsz, kis gazdám? - kérdi a legénytől.

Bársony ruhát, fehérszínűt akart ezúttal a legény. Előtte a csillogó ruhája, hamarosan magára kapja, odavágtat a dárdavetőkhöz és olyat dob a dárdájával a király öccsén, az édes nagybátyján, hogy ott kilehelte a lelkét.

Vigyáztak ám ezúttal, hogy meg ne szökhessék a legény. Nagynehezen megfogják és viszik a királyhoz, apja-ura elé. Ránéz a király a legényre és mennél tovább nézi, annál ragyogóbb az arca, annál könnyesebb a szeme. A király is könnyezik, a fehérruhás legény is.

Odaborul aztán az apja nyakába, átöleli, megcsókolja s mindent elmond neki, minden bűjét, baját, két bátyja gonoszságát. Meg is bűnhődtek érte, meg is szenvedtek érte.

Olyan lakodalom se volt ám a világon, mint a pacalfejes legénykéé. De olyan jó király se volt többé, mint a pacalfejes legényke. Járván a híre szájról-szájra, éneklő a madár ágról-ágra. Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy pacalfejes.

Ahol ész van, ott pénz is van.

Egy szegény ember éldegélt egy kis helységben. Nagy lett volna szegénykének az esze, ám kevés, vagy éppen semmi a pénze. Gondol egy nap egyet, hogy ő bizony bolondnak tette magát s úton-útfélén azt kiáltozza majd: Eszem az van a fejemben, pénzem, az nincs a zsebemben.

Kiáltozza is már másnap; volt nevetés, meg csodálkozás. Egy gazdag ember haladt épp el arrafelé és végighallgatja a bolondot.

- Hallod-e, te szegény ember - szólítja meg a bolondot, - adok én pénzt neked, amennyi csak belefér a zsebedbe. Eszed, az van, majd csak boldogulsz valahogy a pénzzel is. Fele haszon a tied lesz, fele meg az enyém.

Egymás tenyerébe csap a két ember s kész az egyezés. Átveszi a szegény a sok pénzét és amennyi szalma a községben, mind összevásárolgatja. Megegyezik aztán egy hajóssal, rárakatja a sok szalmát s indulóban vele E g y i p t o m országába. A markába nevet a hajós s azt mondja a bolondnak:

- Nem jó a portékád, hékás. Szalmát E g y i p t o m-ban is kaphatsz, jobbat is meg olcsóbbat is.

- Ne törődj az én dolgommal - feleli neki az ember, - megegyeztem veled, ki is fizettelek, a többijét pedig bízd rám.

Vállát vonogatja a hajós s elindul a hajójával. Utas is volt a hajón, afféle kereskedő népek s hallottak valamit a szalmáról, meg a félbolond gazdájáról, akinek sok volna ugyan az esze, de annál kevesebb a pénze.

- Jól kezdi a dolgát, - mosolyognak a kereskedők, - sokat nyerhet a szalmáján.

S szájról-szájra terjed híre, jót nevetnek az üzletén.

Telik-múlik az idő, még a hajón is és kikötnek egy nap E g y i p t o m-ban. Sorra szállnak ki az utasok, sorra cipelik ki portékájukat. Fogja a szegény is a szalmáját s odarakosgatja a partra, jó messzire a várostól. Ott aztán boglyába rakja, felgyújtja és csak a hamuját szedi össze. Nézi a sok kereskedő és jót nevetnek rajta:

- Adta bolondja - mondják neki, - oda a szalmád, nincs több gondod vele.

Rájuk se hederít a bolond, mintha nem is látná őket. Csak arra várt aztán, hogy ráesteledjék. Vesi a sok hamut, odarakja a víz mellé, a part mentére s elbúvik valamerre, hogy valahogy meg ne lássa emberfia. Ahogy beállt az este, egyszerre csak hullámosodik a tenger s paripák szállanak ki a vízből, a tenger tündérparipái. Odafutnak a hamuhoz s amint egy-kettőre felhabzsolják, kiköpködnek valamit a szájukból s megint be a tengerbe. Csak erre várt a mi bolondunk.

Odasiet a tenger mellé, hát csupa drágakő, amit kiköpködtek. Megolvasta, hát hatszáz darabot számlált össze. Összeszedi a nagy kincset s elindul a városba, hogy valamihez kezdjen vele. Odamegy egy téglavetőhöz és téglákat készíttet vele, ezerkétszáz darabot, vereses földből valót. A felét a téglavető csinálta, a másik hatszázat meg tulajdon kezével. Egy-egy drágakövet dugott ebbe a hatszázba, hogy senki meg ne lássa, aztán meg kitette a napra, hogy szikkadjon a sok tégl. Mind megszáradt másnapra. Ládába rakja aztán őket, a drágaköveseket lentről, a másik hatszázat meg fentről s megint a minapi hajóra rakatta. Azon akart visszafelé indulni.

Nézi a hajós a nagy ládát, a benne levő téglát s megint a markába nevet.

- Jó üzletet csinálhattál, hékás - mosolyog a hajós, - szalmát vetettél és téglát arattál.
- Ne törődj az én dolgommal - feleli a bolond, - megegyeztem veled, ki is fizettelek, a többijét pedig bízd rám.

Vállát vonogatja a hajós s elindul a hajójával. Megint a hajón a sok kereskedő, jót nevetnek az emberen, meg a portékáján. Jól végezhetette a dolgát, mondogatják egymásnak, szalmát csépett és téglá lett belőle.

Amint haladnak a vizen visszafelé, egyszerre mintha viharosodnék az ég alja. Inog-recseg a hajó, hol a baloldalára dől, hol meg jobbra és csak úgy kergetőznek a vad szelek. Ijédező a hajósnép, remegnek az emberek és egyre erősödik a vihar.

- Sok a portéka a hajón - kiáltja a hajós, - tengerbe a jó részét.

Megszólalnak a kereskedők s azt kiáltják oda a bolondnak:

- Dobd a tengerbe a téglád, inkább megfizetjük az árát.
- Nem bánom - feleli az ember, - ha írást adtok róla.

Elkészült az írás, szóval is esküdtek rá, hogy annyit fizetnek majd a téglájáért, amennyire a bíró becsülteti fel. Fogják aztán a ládát és a hatszáz darab téglát, a fentről levőket kiszedik belőle és be vele a tengerbe. Jócskán megkönnyebbedett a hajó, a vihar is elcsendesült egy kissé. Vígán indulnak tovább és mert a szél is elült már, nem bántják a másik hatszázat. Még egy-két nap, és megérkeznek a községükbe. Egymásután szállnak ki a hajóból, ki-ki a portékájával, a bolond is a hatszáz téglájával.

- Emberek, - szólal meg a bolond, - ide a hatszáz téglá árát.

Szemébe nevet a sok ember, hogy kár a beszédért, meg azért a csekélységért. Ám, nem hagyja a jussát a bolond és bíró elé viszi a dolgát. Elmond a bírónak mindent, az írást is mutatja neki.

- Egy téglavetőt hívjatok - mondja a bíró, - becsültessétek meg a hatszáz téglát.
- Nem téglavető kell ide, - feleli a bolond, - hanem aranyműves, még pedig a legjavából.

Mosolyog a bíró, mosolyog a sok kereskedő.

Kapja magát erre az ember, odamegy a téglarakáshoz, kettétör egyet, kettétör kettőt, aztán még hármat, még ötöt, még tízet, mindegy egy-egy drágakő.

- Ahány a téglá, annyi a drágakő - kiált fel az okos bolond, - hatszáz téglának, hatszáz drágakőnek követelem az árát.

Kénytelen volt vele a bíró, aranyművesekért küldött. Megbecsültette a sok drágakövet és úgy szólt az ítélet, hogy hatszáz drágakő ára jár az okos bolondnak.

Most néztek csak nagyot a kereskedők. Ám, a századrésze, az ezredrésze se volt meg a pénznek, nem tellett a vagyonukból.

- Akkor a rabjai lesztek - mondja nekik a bíró és rabszíjra fűzeti őket, úgy viszi magával a bolond.

Időközben híre futott, hogy megjött a bolond és hogy téglákat cipelt haza, hitvány veres földből valót. Megijed a gazdag, aki a pénzt adta volt a szegénynek s futvást igyekszik hozzá.

- Add vissza a pénzem - kiáltja oda neki, - elég volt az üzletezésedből.
- Ne siess vele - mondja neki a társa, - sokat nyerhetsz rajta.

Ám, a gazdag csak a pénzét akarta s egy tapodtat se tágít mellőle.

- Meg találod banni, - inti még egyszer a bolond.

- Az is az én bajom lesz, - feleli a gazdag ember. - Vagy megfizeted a pénzem, vagy a börtönbe juttatlak.

- Nem bánom hát - feleli az ember, - tanulj a magad kárán.

Elővesz egy drágakövet, eladja és kifizeti vele a társát. Írást is vesz ám tőle, hogy nincs több követelni valója, egy árva fillérke se.

Csak később hallotta meg a gazdag, hogy mennyi a kincse a bolondnak, hogy ahány a téglája, annyi a drágaköve benne. Megint odasiet a bolondhoz és kéri a nyereség felét. Az írását mutatja elő a bolond, hogy nincs több követelni valója.

Szalad a gazdag a bíróhoz és előadja a követelését. A másiknak lett igaza, nem járt a gazdagnak semmi, egy árva fillérje se.

- Miért nem hittél a szavamnak? - kérdi tőle a bolond. - Ha bízta volna bennem, felverne most a sok kincs.

Így lett a bolondból okos, így lett a szegényből gazdag. Éli világát, mintha egészen az övé volna és dolgoznak a rabszolgái, a gőgös kereskedők.

Maga elé szólítja őket egy nap s így szól hozzájuk:

- Visszaadom a szabadságotokat, de még a pénzeteket is. Ám jól megjegyeztétek magatoknak, hogy más embert ki ne csúfoljatok és ne avatkozzatok a mások dolgába. Mert ahol ész van, ott pénz is van ám.

- Dícsérjük az eszed - hálálkodik a sok kereskedő és boldogan távoznak haza.

Lázár gazda, a hős varga.

Mindenki ismerte L á z á r gazdát, a hős vargát. Mikor még csak foltozgatott s munka után lótot-futott, szegény sorban, nagy nyomorban élt-éldegélt biz ő. Ám felvitte az Isten a dolgát s egyszerre csak hős híre kelt. A nagy eset így esett meg.

Amint csirizelget egy nap a putrijában, hogy, hogy nem, szinte százával duruzsolt körülötte a sok légy. Meleg is volt, meg morzsa is sok volt az asztalkáján. Kapja magát nagy mérgesen és közéjük vág az öklével. Megszámlálta őket, épp negyvenet csapott agyon. Dagadozni kezd a keble, hogy milyen legény is ő a talpán. Ott hagy legyet, csíriztálkát, siet a fegyverműveshez, egy kardot vásárol magának s nagy betűkkel azt rovatja rá:

- Negyven lelket egy csapásra, ütött agyon L á z á r gazda.

Aztán indul világgá, szerencsét próbálni. Sokat járt-kelt hegyen-völgyön, tengeren meg száraz-földön, míg egy szép nap elfogja a nagy fáradtság és egy kút mellé heveredik le. Épp arrafelé tanyáztak volt a sárkányok, nem messze a kúttól. Épp közeledik az egyik, hogy vizet merjen, és amint megpillantja az alvó embert, odasettenkedik a közelébe, hogy felfalja egy-kettőre. Épp kapóra jött neki. De nini, meglátja a kardját és olvassa rajta az írást, hogy negyven lelket egy csapásra, ütött agyon L á z á r gazda.

Tyű, az áldóját, gondolja magában a megszeppent sárkány, fele se tréfa ennek. Siet lóhalálában visszafelé és elmondja a többinek, hogy miféle egy rettenetesség van a kút mellett. Holtra ijed a sárkányhad. Összebújnak, tanácskoznak és egy sárkányt menesztenek az emberhez, hogy csapjon fel közéjük, legyen a pajtásuk.

Félve közeledik a sárkány s ajka remegve kéri L á z á r t, hogy álljon be közéjük.

- Nem bánom - feleli L á z á r s odavegyül a sárkányok közé, kenyeres pajtásuknak.

Nyugodtan éldegél köztük s telnek a napjai békeességben, egymásután nyugalomban. Vízért szoktak volt járni a sárkányok, meg tűzrevaló fáért. Egy nap az egyik, másnap a másik, szép sorrendben, egymást váltva-váltogatva. Addig-addig, míg L á z á r a is rákerült a sor. Tömlőben hozták volt a vizet, olyan nagyban, hogy kétszáz csőbör fért el benne. Fogja L á z á r a nagy tömlőt, odacipeli a kúthoz, s amint töltögeti a nagy vederrel, látja, hogy sehogy se győzi erővel. Egyet gondol és ásni kezd a kút körül.

Várják eközben a sárkányok, megszomjaztak időközben, de meg főzni is kellene vele. Odaküldenek egy sárkányt a kúthoz, hogy mi van vele, meg a vízzel. Látja a sárkány az embert és kérdi tőle:

- Mit művelsz itt L á z á r gazda?

- Tán csak nem cipelem mindig ezt a tömlőt - méltatlankodik L á z á r, - inkább kiásom ezt a kutat egészen s azt viszem majd haza.

Nyargal a sárkány vissza és elmondja a többinek. Holttá rémül a sok sárkány s kérve kéri a pajtásukat, hogy hagyja azt a kutat, mert el talál a vize folyani s szomjan kell veszniök.

- Inkább mi majd magunk cipeljük a vizet, még te helyetted is - kérlelik a sárkányok.

Persze, hogy nem bánja L á z á r, még örül is neki suttyomban.

Még egy-két nap, még egy-két hét és fahordásra kerül a sor. Hátukon cipelik a nagy fákat, húsz ember se bírná el, olyan szálas, olyan vaskos. L á z á r lett egy nap a soros. Kicammog az erdőre, s amint látja a rengeteg fákat, elővesz egy nagy kötelet s összekötözi vele a sok fát. Köröskörül, a legszélén. Estig várnak rá a sárkányok s még mindig nem tért vissza, pedig

kellene már a sok tűzre való. Odaküldenek érte az erdőre, hogy mi van vele, meg a fával. Látja a sárkány a dolgát s kérdi tőle:

- Mit művelsz itt, L á z á r gazda?

- Tán csak nem cipelem őket egyenként - méltatlankodik L á z á r, - hanem összekötözöm az egész erdőt s egyszerre viszem haza.

Lohol a sárkány vissza s elmondja a többinek. Megijednek a sárkányok s kérve kérik a pajtásukat, hogy ne bántsa azt az erdőt, mert elrothad a sok fa és sorra fagynak a hidegtől.

- Inkább magunk cipeljük majd haza, még te helyetted is - kérlelik a pajtások.

Persze, hogy nem bánta L á z á r, még nevet is rajta suttyomban.

Megint telik-múlik az idő; a sárkányok dolgoznak, L á z á r meg csak lustálkodik. Összeség egy nap a sok sárkány, hogy terhükre van a pajtásuk, el kellene láb alul tenni. Megbeszélik aztán, hogy ha majd lefekszik, odalopózkodnak hozzá és ahányan vannak, annyi baltát vágnak belé.

Hogy, hogy nem, megneszelte L á z á r a szándékukat és amint rájuk esteledett, egy jókora nagy fatörzsöt vesz elő, ráteríti a ruháját, ráteszi a kalapját és azt fekteti le a földre, a maga vacca helyére. A sárkányok meg elősöngatnak és olyat vágnak a baltájukkal a fába, ahányan, annyit, hogy diribdarab lett a nagy törzs. Azt hitték a jámborok, hogy végeztek a pajtásukkal s nyugodt szívvel, megkönnyebbülten, pihenőre tértek. L á z á r meg visszacsúszik a helyére, a dirib-darab fákat elszórja és lefekszik, mintha semmibe történt volna.

Arra ébred fel reggel, hogy sandít feléje a sok sárkány. Sóhajt egyet L á z á r, jó mélyet, jó nagyot.

- Mi bajod, L á z á r gazda? - kérdik a szorongó sárkányok.

- Mintha bolhák csipkedtek volna az éjjel - feleli L á z á r, - fel-felébredeztem tőle.

Egymásra néz a sok sárkány s megremeg a lelkek. Megint összesúgnak, megint tanakodnak, hogy mi tévők legyenek már most. Egyet gondol az egyik, közülök a legbátrabbik, és azt kérdi az embertől, hogy van-e otthon felesége, apró-cseprő csemetéje.

- Van - feleli nagy nyugodtan a mi hősünk, nagy L á z á r o s z.

Teli zsákkal kínálják neki az aranyat, vigye haza a családjának.

- Nem bánom - mondja nekik L á z á r, - de egyikőtök, az cipelje majd utánam.

Megtöltik neki a zsákot, rárakják egy sárkányra, a legerősebbikre s szíves szókkal elköszönnek tőle, úgy menesztik útnak. Ballag L á z á r hazafelé, utána a sárkány, hátán meg az egy zsák arany. Amint mennek-mendegélnek s már közeledőben a kunyhójához, hátrafordul L á z á r s azt mondja a sárkánynak:

- Várj itt egy darabig. Én előre sietek, hogy megkötözzem a gyermekeimet. Szeretik a sárkányhúst nagyon és még fel találnák falni. - Szegény sárkány úgy megrémült, hogy szinte belevacogott a foga.

L á z á r meg eközben hazasiet, előveszi a gyerekeit, színből összekötözgeti őket és azt mondja nekik:

- Ha majd meglátjátok a sárkányt, kezdjétek el az ordítózást, hogy: - Sárkányhúst akarunk.

Siet aztán vissza a sárkányhoz, hogy most már jöhet, összekötözte a gyerekeit. Úgy haladnak kettesben, elől L á z á r , a hős varga, utána a sárkány, zsák arany a hátán. Ott állanak a gyerekek a kapu előtt és amint megpillantják a sárkányt, elkezdik a nagy ordítózást, hogy: - Sárkányhúst akarunk, sárkányhúst akarunk.

Egyéb se kellett a sárkánynak. Ledobja a zsákot a hátáról és uccu, vesd el magad, úgy nekiiramodik, hogy meg se állott volna hazáig, ha nem állja el az útját a farkas.

- Hová oly lelkenedezve? - kérdi tőle farkas koma.

- Jaj, ne is kérdezd - feleli a halálra ijedt sárkány, - a hős L á z á r gyerekei akarnak felfalni. Azok elől kell menekülnöm.

- Lázár varga gyerekei? - kérdezi a farkas és úgy elfogja a nagy nevetés, hogy a könnyei is megerednek tőle. - Két tyúkja van a vargáéknak - folytatja a farkas, - épp tegnap ettem meg az egyikét, most meg a másikért sietek oda. Félnék ám azok, még a maguk árnyékától is.

Elálmélkodik a sárkány, nem hisz a farkas szavának.

- Ha nem hiszed el, gyere velem, kösd oda magad a farkamhoz s meglátod akkor.

Odaköti magát a sárkány s kettesben mennek L á z á r -ék felé. Ott vigyázott a varga a háza tájékán, hátha vissza talál jönni az a sárkány. Amint megpillantja őket, felemeli a kezét s mérges szóval förmed rá a farkasra:

- Nem megmondtam, beste férge, hogy ne csak ezt az egyet, hanem a többit is cipeld el magaddal?

Most már megértette a sárkány. Úgy visszairamodik az útjáról, hogy még a szél se éri utól. A farkast meg addig cipeli, addig ráncigálja, míg beledöglött a sok sebbe.

Így szabadult meg a hős varga, így lett úrrá a falujában és aki csak arra vetődik a portája felé, az olvassa le róla, hogy:

- Negyven lelket egy csapásra, ütött agyon L á z á r gazda.

Vaszipulo.

Élt egyszer egy kereskedő, egész Indiáig volt a kereskedni valója. Három lánya is volt neki, egyik szebb a másikonál, különösen a legkisebbik. Amint készülődik egyszer Indiába, arra kéri a lányai, hogy hozzon onnan valamit. Az egyik egy aranyruhát szeretne, a másik egy aranyfátyolt, a harmadik pedig, a legkisebbik arra kéri az apját, hogy az aranybokrót hozza el neki. De ha nem teljesíti a kérésüket, ha csak egyikőjüknek is, ne indulhasson vissza a hajója. Ezzel ijesztették rá, ez váljon valóra.

El is indul a kereskedő, szerencsésen meg is érkezik s annyi portékát vásárolt össze, amennyi csak kellett neki. Megvette aztán az aranyruhát, az aranyfátyolt, csak a harmadikról, az aranybokróról felejtkezett meg. Amikor elvégezte a dolgát és rászállt a hajójára, mintha megrekedt volna, egy lépést se mozdult a hajó. Pedig csendes volt az idő, nyugodt volt a tenger. Leül a parton a kereskedő és el-elmélázik a dolgán.

- Min gondolkozol, apó? - szólítja meg egy parasztfurma ember.

Egy szóval se felel neki a kereskedő s továbbra is elmélázik.

Másodszorra is megkérdezi a paraszt, másodszor se felel neki a kereskedő. Csak a tengert nézi, meg a hajóját rajta.

- Tán ígértél valakinek valamit és nem váltottad be - tudakolja megint a paraszt.

Ekkor jut eszébe a kereskedőnek az aranybokr, és elmondja a parasztnak.

- Hol találom én rá arra? - sóhajtoz a kereskedő.

- Itt az út előtted, - mondja a paraszt, - három órát haladj rajta és meg fogod találni.

Szót fogad a kereskedő és elindul az egyenes úton. Amint letelik a három óra, megpihen egy kisé és kéri az ottlevőktől, hogy merrefelé az aranybokr.

Egy palota felé mutatnak s azt mondják neki, hogy a palotában lakik a vaszipulo, a királyfi, mert ő az aranybokr, az annak a neve. Elmegy a kereskedő a palotáig, benyit rajta és a király elé kívánczik. Odavezetik a vaszipulász (király) elé s addig rimánkodik neki, addig könyörög hozzá, míg meg nem nyílik egy ajtó, az aranybokr-királyfié és belép hozzá.

- Mit kívánsz tőlem? - kéri tőle a királyfi.

- Három lányom van énnékem - feleli a kereskedő, - a legkisebbiknek az a kívánsága, hogy az aranybokrót hozzam el neki.

Nem szól a vaszipulo egy szót se, hanem kézen fogja és bevezeti egy szobába, tündéré-nél ragyogóbbba. Csupa szép kép volt a falon, csupa lányarc, mindegyike egy-egy tündér. Azt kéri a királyfi:

- Van-e olyan szép a te lányod, mint ezek itt?

- Ezerszerre szebb a lányom - feleli a kereskedő.

Egy másik szobába vezeti innen a királyfi, még szebbikbe. Lányka képe lóg a falon, káprázatos világszépe. Álmában látta volt meg ezt a lányt a királyfi, álma után festette meg s ott maradt a szíve nála.

- Van-e oly szép a te lánykád, mint ez itten?

Elképpend a kereskedő és felcsillog a két szeme:

- Hisz ez itt az én lánykám - kiált fel nagy boldogan.

Egy írást ad át a királyfi a kereskedőnek, egy arany tálcát, meg egy arany gyűrűt s arra kéri, hogy adja oda a lányának. Veszi az ember a három holmit s visszamegy a hajójára, part mellett a kikötőbe. És íme, ahogy felszáll rá, elindul a hajó és meg se áll hazáig. Kérdik otthon a lányai:

- Hoztál apánk, ajándékot?

- Hoztam - feleli az apjuk, és a legnagyobbiknak az aranyruhát, a középsőnek az aranyfátyolt, a legkisebbiknek meg a királyfi ajándékait adja oda. Veszi a kislányka a három holmit, besiet vele a szobájába és magára zárja az ajtót. Felbontja az írást és elolvassa a királyfi sorait. Az állott benne:

- Ha a szíved úgy kívánja, vedd elő az aranytálcát, kristályvízzel töltsed tele, dobdd belé az aranygyűrűt és háromszor egymásután mondd: Jöjj, óh jöjj el aranybokor. Hívásodra egy kis galamb jelenik meg, megfürdik a tálca vizében, megnézi az aranygyűrűt és legénnyé változik át. Én vagyok az a legény, én vagyok az aranybokor.

Nagyot dobban a lány szíve és tovább olvassa az írást:

- Hagyd ám nyitva az ablakod, hogy berepülhessen a galamb.

Úgy tett a lány szóról szóra. És amint ráesteledett, félablakát nyitva hagyta, és: Jöjj, óh jöjj el aranybokor, úgy várja a galambkáját. Jön is mindjárt szárnycsattogva, berepül, beleszáll az aranytálcába és amint kiröppen belőle, ott előtte a királyfi, aranybokor ragyogású. Néz egymásra mind a kettő s szóhoz fűzik szavaikat, el-elbeszélgetnek egymással. Egy aranydiót vesz elő a királyfi és azt mondja a lánykának:

- Törd fel reggel ezt a diót s vedd magadra, ami kihull majd belőle.

Beszáll aztán a vízbe, galambbá lesz az alakja és prrr... kirepül az ablakon. Alig várta a lányka a másnap reggelt. Feltöri a diót, hát olyan ruha hull ki belőle, hogy csak úgy ragyogott rajta a menny ég meg a sok csillag. Felveszi a lányka a ruhát és megy le a kertbe, hogy sétáljon egyet benne. Aj, de megcsodálta a két testvére, de megirigyelte.

Aznap este megint nyitva a lány ablaka. Kinéz rajta és így fohászkodik: Jöjj, óh jöjj el aranybokor. Ismét berepült a galamb, az ablakon át a tálba és a tálból megint a királyfi pattan elő. Nyájas szókkal beszélgetnek és amikor letelik az ideje, egy arany mogyorót ad oda a lánynak.

- Törd fel reggel ezt a mogyorót - mondja a lánynak, - s vedd magadra, ami kihull majd belőle.

Aztán galambbá lesz, és prrr... kirepül az ablakon. Feltöri a lányka másnap a mogyorót, hát olyan ruha hull ki belőle, hogy csakúgy csillogott rajta a tenger, a víz hulláma, meg benne a sok aranyhal. Felveszi a lányka a ruhát s megy le a kertbe, hogy sétáljon egyet. Még jobban megcsodálták a testvérei, még jobban megirigyelték.

Harmadszorra is megnyílik a lány ablaka és amint hívogatja, hogy: Jöjj, óh jöjj el aranybokor, - ott a galamb az ablaknál, az ablakon át a tálcában és egy-kettőre előtte a királyfi. Kéz a kézben, szem a szemben, úgy beszélgetnek el egymással. Ám, int az idő ismét és elmenőben a királyfi. Egy arany fűgét vesz ezúttal elő, odaadja a lánykának s azt mondja neki:

- Vágd fel reggel ezt a fűgét s vedd magadra, ami kihull majd belőle.

Felvágja másnap a fűgét, hát olyan ruha hull ki belőle, hogy csak úgy pompázott rajta a sok májusi virág. Felveszi a lányka a ruhát s lesétál vele a kertbe. Odáig a testvérek a nagy csodálkozástól, hát még az irigységtől.

Összesúg a két rossz csont és a kisebbik vesztére törnek. Megbeszélnek egymással, hogyha majd fürödni mennek, egy zacskó gyöngyöt visznek magukkal és elejtik az úton a poros földön. Kihull belőle a sok gyöngy s mialatt összeszedetik a húgokkal, bemennek szobájába és elvégzik ott a munkájukat.

Jaj, el is felejtettem és nem mondtam még el, hogy meglesték volt a lány titkát s megtudták az aranybokrót, tálcástul, gyűrűstül, mindenestül.

Úgy is tett a két nagyobbik. Elindulnak aznap hárman, kert tavában megfürödni s elejtik a gyöngyös zacskót, le a földre, út porába.

- Szedd csak össze, kis húgocskánk - mondja a két nagyobbik, s mialatt szedegeti a lányka a gyöngyszemeket, beoson a szobájába a másik kettő. Még a kulcsot is elvették időközben tőle.

Bemegy a két nagyobbik, előveszik az aranytálcát, vizet öntenek belé, kristálytisztát és a gyűrűvel együtt egy kést is dobna belé.

- Jöjj, óh jöjj hát aranybokrom - mondja a legnagyobbik és elbújnak egy szekrény mögé, mert szepegtek ám egy kissé.

Huss... berepül a galamb, huss... be a tálcába és amint egyet rázkódik benne, belevágódik a késbe. Folydogál a piros vére, csupa vér a tálca vize. Búsan néz szét a kis galamb s amint jött, úgy el is repült. A két nagyobbik meg kiszalad, most pompázzék a kisebbik.

Siet közben a kis lányka, futva jön a szobájába és: Jöjj, óh jöjj hát aranybokrom, - veszi a vizet, hogy beöntse a tálcába. Jaj, az ő nagy rémülete, amint megpillantja a piros vért az aranytálcában. Jaj, az ő nagy búbanata, amint hívó, esdő szavaira nem jön meg az aranybokra. Sír, zokog szegényke, tördeli két apró kezét. Néz, kutatgat mindenfelé s amint eltűnődik a szomorú sorsán, két nénjének irigysége, ravasz, sanda tekintete jut egyszerre az eszébe. Nem szól semmit, hanem odasiet édesapjához, a v a s z i l j á s z -hoz s így szól hozzá:

- Édesatyám, jó királyom, szabass nekem r ú m i (európaias) ruhát, adass nekem egy hajócskát, hadd távozzak idegenbe, tengeren túl, messze földre.

Váltig ellenkezik az apja, nem győzi meg a lányát. S addig rimánkodik a lányka, addig könnyörög hozzá, míg varrat neki r ú m i ruhát, adat neki egy hajócskát s elindul egy nap a lányka, tengeren túl, I n d i á b a .

Amint halad a hajója a tengeren, két kis madár jön repülve s rászállnak az árbocfára.

- Nagy beteg a mi királyfink, csupa seb a harmat teste, - szólal meg az egyik madár.

- Orvos írja, száz kenőcse, betegebb a beteg tőle - sóhajtozza a második.

- Pedig baja gyógyítható, - mondja megint az első.

- Ugyan, mivel, milyen módon? - kérdi megint a második.

- Mindkettőnket ha megölnék s itt a parton, a forrásból, vizet hozzá merítenek, olyan kenőcs lesz belőlünk, hogy a sebet meggyógyítja.

Értett a lányka a madarak nyelvén, aranybokra arra is megtanította. Veszi a lányka az íját és lenyilazza a két madarat. Odaveztet aztán a parthoz, vizet merít a forrásból, meggyúrja a kenőcsöt és tovább mennek a tengeren, I n d i á -nak földje felé.

Megérkeznek egy nap, a lány felölti a r ú m i ruháját és ott sétálgat el a király palotája előtt.

- Orvos vagyok, R u m -ból való, a kenőcsöm sebre való - kiáltgatja utca-szerte.

Meghallja a király az orvos szavát, behivatja a palotába s kérdi tőle:

- Beteg a fiam, a v a s z i l o p u l o . Meg tudnád-e gyógyítani?

- Megmondom, ha majd megnézem - feleli orvos ruhájában a lányka.

Felvezetik a királyfihoz és megpillantja a királyfit, szívének ő szép szerelmét, illatozó rózsabokrát. Megnézi, megsímogatja és azt mondja a királynak:

- Nyolc nap alatt meggyógyítom, nyolcadikon ott lesz velem vadászaton.

- Ne higgy neki - mondja a többi orvos, - itt a fejünk, ha meggyógyítja.

- Nem a ti fejetek kell énnékem - szól rájuk a király, - hanem az én fiam élete, a vaszi-lopulo-é.

Nem szól a lányka egy szót se, hanem odamegy a királyfihoz és megkenegeti a kenőcsével. Nyugodtabb lett a királyfi, álom szállt a két szemére. Másnap megint odamegy a lány s kenegeti kenőcsével. Ébredez a bágyadt beteg, szókra nyílik az ajka. Nap-nap után kenegeti s napról napra szállott vissza az ereje. Még el se telt a nyolc nap s már vadászaton a királyfi. Határtalan az öröme az öreg királynak s így szól az orvoslánykához:

- Mivel háláljam meg a jószágodat, meg az ügyességedet?

Azt feleli neki a lányka:

- Egyebet se akarok én, mint azt, hogy hívj össze nagy vendégséget s aki nagy az országban, mind ott legyen lakomádon.

Készül a király a nagy mulatságra s együtt ül a vendégsereg. Esznek-isznak, mulatoznak, hangos szókkal vígadoznak. Odafordul az orvos-lányka a királyhoz és azt mondja neki:

- Vendégeid intsed csendre, hadd kezdek rá egy mesére.

Egyet int a király és nagy csend áll be a lakomán. Feláll akkor az ifjú orvos s belekezd a meséjébe, saját maga életébe. Elmeséli ifjúságát, leánykori búját-baját, atyja indus utazását, szívének a rózsabokrát; két nénjének irigységét, királyfi megsebesültét. Szóval, mindent úgy, ahogy volt, ahogy érzett s ahogy gondolt. Ám, önmagát fel nem fedte, egy lányé volt története.

Csak a királyfi nézett, nézett s le nem vette a szemét az orvosáról.

Beszél a lányka még tovább is s egész odáig jutott el, hogy elindul hazulról a lányka és r ú m i ruhájában, orvos alakjában hogy szerezte a kenőcsöt s hogy gyógyult meg a betegje.

Nézi, nézi a királyfi s le nem veszi róla a szemét. Egyszerre csak felugrik, odaszalad az orvosához, átöleli, megcsókolja s boldog arccal így kiált fel:

- R ú m i orvos, r ú m i lányka, te vagy szívem, lelkem párja!

A nagy lakomából nagy lakodalom lett, a boldog párból még boldogabb férj és feleség lett. Izenet ment Indiából a lányékhoz, s boldog volt a kereskedő, hogy a lánya révbe jutott. Csak a két néne emésztődött s idő előtt vénültek meg.

Kisértetes királylányka.

Minden jóban daskálkodott az egyszeri király. A lánykája meg olyan szép volt, hogy N e r e j d á n a k, vízi istennőnek hitték. Százzámra is volt kérője, egy se kellett neki, tudni se akart róluk. Pedig bibije volt ám a lánykának. Selyem cipőt, vadonat újat kért minden este és másnapra, ahogy felvirradt a reggel, rongyos volt a cipellője, néha sáros, mindig kopott. Senkise tudta hogyan, senkise sejtette miért.

Haragra lobbant emiatt az apja s világgá kürtöltette, hogy annak adja a leányát, még ha kell hát erővel is, aki megtudja a cipő dolgát. Miért rongyos, miért sáros, miért kopott a cipellő? Ám vigyázzon jól magára, bosszut állhat a lány rajta s vérét veszi kérőjének.

Jött a sok királyfi mégis, csak úgy özönlött elő a sok legény s mind ott hagyta a fogát, mind ott pusztult el szegény. Se a cipőt meg nem tudták, lányka eszén sem tettek túl.

Távol tengeren túl lakott egy királyfi, odáig is eljutott a lány híre. Odamegy egy reggel az apjához és azt mondja neki:

- Felkeresem azt a N e r e j d a -hírű lányt s megtudom a dolgát, a cipője kopását.

Kérlelni kezdi az apja:

- Ne hagyj itt magamra, kár szép életedért. Te is elpusztulhatsz, mint annyi más száz legény.

Nem tágít a királyfi, elmegy ő, akár a világ végéig is. Búsan törődik bele az apja, kezet csókol neki s útnak indul a királyfi. Amint megy, mendegél az úton, egy öreg asszonnyal találkozik.

- Isten áldása rajtad, anyókám, - köszönti a legény.

- Isten hozott errefelé, - fogadja az asszony. - Merrefelé igyekszel, kis fiacskám?

- Arra - mondja a királyfi, - ahol az a N e r e j d a -féle királykisasszony lakik, aki miatt sok-sok legény pusztult már el.

- Miért pusztult el? - kérdi az öreg asszony.

- Mert nem találták meg a bibijét - feleli a legény.

- Miféle bibijét? - kérdi az asszony.

- Azt - feleli a királyfi, - hogy selyem cipőt kap minden este, vadonat újat és másnap reggelre rongyos is lesz, néha sáros, mindig kopott.

- Óh, fiacskám - mondja az asszony, - ész kell ahhoz, meg erős láb, csak úgy lehet kitalálni.

- Eszem is van, lábam is van - feleli az ifju - és vagy a végére járok, vagy belepusztulok én is.

Gondolkozóba esik az öreg asszony s így szólal meg aztán:

- Sajnálom a fiatalságodat, segíteni akarnék rajtad. Kisértetes az a lányka, kísértetek tartják fogva s ha van szíved, ha van eszed, testét-lelkét megmentheted.

Egy fehér süveget vesz elő az iszákjából, odaadja a legénynek és azt mondja neki:

- Senki téged meg nem láthat, míg fejedben ez a süveg. Ha majd bejutsz a lányhoz s leültet az asztalához, borral fog majd megkínálni, poharával koccintani. Két palackot tesz majd az asztalra, az egyikben altató szer, abból kínálgat meg téged. Jól vigyázz, hogy meg ne ízleld s bármint biztat a leányka, spongyát tégy az ajkad alá, abba öntsd le a borodat. Tettesd úgy, hogy álmos lettél s hunyd be szemed, nyisd ki eszed, úgy lesd meg a csínját-binját. Ha majd

azt látod aztán, hogy felhúzza az új cipőit s indul ki a palotából, tedd a fejedre a süveget s nyomról-nyomra járd nyomában. A többi aztán az eszed dolga, meg a lábadé.

- Jó tanácsod, nagy jószágod, én anyácskám, mivel tudjam meghálálni? - kérdi tőle a királyfi.

- Semmivel - feleli az asszony, - hisz én vagyok a m i r a -sorsod.

És azzal úgy eltűnt előle, hogy köd előtt, köd után. Fogja a legény a süveget, a gelebébe rejt s elindul a királyék országa felé. Hegyek közt jár, völgyekben jár, erdőn siet, mezőn ballag, míg megérkezik egy nap abba a másik országba, annak is a palotájába. Odalép a király elé s bátor szóval, bátor szívvel azt mondja neki:

- Hosszú legyen az életed, óh királyom; a lányod miatt jöttem, feleségül venném. Mivel kezdjem? Mihez fogjak?

- Miféle vagy s honnan jöttél? - kérdi tőle a király.

- Király apám fia vagyok, egyetlenje az anyámnak - feleli a legény.

- Kár a fiatalságodért, meg a bátorságodért - feleli búsan a király; - jobb ha visszafordulsz, jobb ha meg se mozdulsz.

- Nem én innen egy tapodtat se - feleli az ifjú, - beszélj inkább a lányodról, pár cipellős magzatodról.

- Három éve idestova - beszéli a király, - hogy minden este friss cipőt kap s mégis nyűvött lesz reggelre. Senkise tudott még eddig a nyomára jönni, soknak ment rá az élete.

- Sorsom én is hadd látom hát - feleli a királylegény, - hadd keresem én a nyitját.

Tapsol egyet a király s megjelenik egy szolga. Egyet int neki a király s vezeti a legényt a lányka elé, egyik belső szobájába. Szép volt a lányka, csodaszép, csak úgy káprázott a királyfi szeme. Ránéz a lány a legényre s csendes hangon hajtogatja: - Be kár ezért a legényért, be kár ifjú életéért.

Odafordul aztán az ifjúhoz és az asztalához tessékeli. Siet a sok rabszolga lány, megterítenek s már hozzák is a sok drága ételt, édességet, gyümölcsöket s borral teli két palackot.

- Láss hozzá királyfi - biztatja a lányka.

Hozzálátnak a falatozáshoz, a lányka elbeszélget, eltréfálkozik s borral kínálja a legényt, koccintani akar vele.

- Majd csak csínján, - feleli a királyfi, - fejembe ne szálljon borod.

Iszik a lányka az egyik palackból, a magáéból, a másikkól meg a legényt kínálgatja. Vesz a legény a poharát s úgy tesz, mintha hörpintene belőle, pedig odacsurgatta az ajka alá, a spongyába.

- Elszédültem egy kissé - mondja a királyfi, - s úgy eldőlt egyszerre, mintha elájult volna.

- Ezzel is végeztem, szegénnyel, - sóhajt egyet a lányka s odaviteti a legényt az ágyra, hogy ott folytassa az alvást.

Alig hogy besötétedett, a lány is, meg a cselédség is, ágyaikba bujtak. Csak a királylányka nem aludt el, hanem nagy óvatosan felkél, felöltözködik, új selyem cipőit felhúzza, aztán odalép egy szekrénykéhez, kinyitja és két vesszőcskét vesz ki belőle. Az egyik aranyból volt, a másik meg ezüsből. Aztán elindul, s amint közeledik az ajtó felé, a királyfi is felugrik, magára kapja a süveget és indul a lányka után. Csak az ezüst vesszőt tartja a királylány az ajtó felé és magától nyílik ki. Kilép aztán a szobából, lesétál a lépcsőn, a kapu kijárata elé. Utána a láthatatlan, a süveges királyfi. A kaput az arany vesszővel érinti meg a lány és magá-

tól nyílik ki. Kilép a lány a szabadba, a királyfi utána s neki a nagy sötétségnek, pusztaságnak, rengetegnek, tüskén, bokron, ingoványon, posvány földön, szárazságon. Sötét volt, akár csak a kátrány; néma csend volt, akár csak a halál. Egyre mentek botorkálva, előlről a királylány, utána egy király fia.

Itt-ott a lány hátrafordul, mintha léptek zaja lenne, mintha egy ág elhajolna, mintha követnék a nyomát. Nem lát semmit s tovább mennek, sűrű fák közt, erdőségben, árkon-bokron, füzesekben. Végre egy nagy palotát pillant meg a királyfi. Ablakai világítva, nagy kapuja tárva-nyitva. Három királyfi-féle várakozik a kapuban s odavilágítanak a lányka elé. Ők voltak a kísértetes királyfiak, elvarázsolt tündérlelkek. Három éve idestova, hogy meglátták a királylányt s mind a hármat elbűvölte. Kísértetes volt a hatalmuk és akarva, akaratlan ment a lányka elbűvölten, hatalmuktól megkötöten.

- Hová késtél olyan soká? - kérdi a három királyfi.

- Egy legényke jött ma hozzám - feleli a királylányka, - és csak nagynehezen hogy el birtam altatni. Az úton meg, ahogy jöttem, mintha léptek zaja lenne, mintha nyomon követnének. Kísértet-e, avagy kigyó? Mit tudom én, nagyon félttem.

- Se kigyótól ne tarts többé, sem pedig a kísértettől - nyugtatják meg mind a hárman, - kötve tartunk hatalmunkkal kigyófélet, kísértetet. Képzlődés volt az egész.

Felmennek aztán a lépcsőkön, utánuk a süveges királyfi! Virágbokor nyílt a bejáróban, a virágja csupa arany, a bimbója karbunkulus. Közepén egy szomorúfűz, gyémántból a levelei, korállból az ágacskái. Amint elhaladnak mellette, fogja a királyfi, lenyisszant róla egy ágacskát és elrejtí a gelebében. Egy asztalhoz érnek aztán, gyémánt lámpa világít rá, gyémántos fény ragyog rajta. Az asztalon gyémántos tál, rubint villa, smaragd kanál. Odaülnek az asztalhoz és lakmároznak torkig, dosztig. Ahogy végeztek aztán az étellel és indulnak egy másik terem felé, kapja magát a süveges és gyémánt tálkát, rubint villát, kis kanálkát be a gelebébe. Jön aztán a három legény, kísértetes király ifjak és az egyik arany tálat, a második arany kancsót, a harmadik arany kendőt tart oda a királylánynak. Két kezére arany tálban, a kancsónak vize ömlik s arany kendő törülgeti. Azt is elkapja a süveges és elrejtí a többi mellé. Jön aztán a három legény s egy-egy mécses a kezökben, lekísérik a lánykát s elköszönnek tőle.

Indul aztán vissza a lány, sötétségben, pusztaságban, tüskén, bokron, rengetegen, posványföldön, szárazságon. Utána a láthatatlan, a süveges királylegény. Addig-addig, amíg hajnal felé vissza nem érkeznek. Megint az aranyvessző s kinyílik a kapu, megint az ezüstvessző s kinyílik az ajtó. Beoson a lányka rajta, utána meg a süveges és amint beugrik az ágyába, lefekszik és úgy tettetí magát, mintha élet se lenne benne. A lányka is ledől és amint leoldja a cipellőit, hát csupa rongyos, csupa sáros, csupa vedlett.

Mikor pirkadni kezdett a reggel és süt a napnak sugárkája, előjönnek a király emberei és elsőnek a cipellőket nézik meg. Biz' azok épp olyanok, mint a minapiak. Felköltik aztán a királyfit és odavezetik a király színe elé.

- Fiacskám, - mondja neki a király, - megint csak kopott az a pár cipellő. Mit tudtál meg az éjszaka? Mit művelt a királylányka?

Azt feleli neki a királyfi:

- Hívjad egybe a divánt, a tanácsot, országod fő embereit s beszámolok a dolgommal, éjszakai nyugalmammal.

Egybehívátja a király a nagy tanácsot, ott ülnek az asztal körül s így szólal meg a királyfi:

- Még egy kívánságom volna.

- Szólj, - mondja a király, - teljesüljön kívánságod.

- Hívassátok a királylányt is, - mondja az ifju, - hadd üljön a k a f e s z (rostély) mögé és ott hallgasson szavaimra.

Küldet a király a lányáért, odaültetik a rostély mögé, hogy mindent lásson, mindent halljon. Így kezdi a mondókáját a királyfi:

- Csodálkoztok úgy-e nagyon, hogy milyen kopott, mily viseltes nap-nap után, éj-éj után cipője a királylánynak? Hogyne kopna, hogyne nyűne, mikor minden áldott éjjel futkároztat árkon, bokron, hegyen, völgyön, rengetegben.

- Jól gondold meg a szavad - inti a legényt a király, - mást ne mondj, csak szent igazat.

- Életem az igazságé, - feleli a legény, - s ha menthetek sok életet, nem kímélem az enyémet.

- Milyen árkot, bokrot mondasz? - kérdi a király. - Milyen hegyet, milyen völgyet és milyen nagy rengeteget?

- Mikor beléptem tegnap a lányod szobájába - kezdi el a királyfi, - terített asztal várt rám, meg két kis palack, borral teli. Az egyik nekem szólt, a másik a lányodnak. Gyanut fogtam, hogy mért nekem a külön palack? Csellel fogtam ki a lányodon és nem ittam ki a borát, mert álom-ital volt benne.

Sorra veszi aztán a legény és mindent elmond a tanácsnak. El az arany s ezüst vesszőt, ajtót, kaput kinyitatót, el az éjszakai útját, amíg csak el nem jutottak abba az idegen palotába, a kísértetes ifjak közé. Odapillant a királyfi a k a f e s z felé, hát csak úgy fészkelődik s ugyan-csak nyugtalankodik a lányka.

Folytatja aztán a legény s elmondja a három királyfi kísértését, hogy hogyan világítottak a lányka előtt s hogy vitték fel a lépcsőkön.

- Virágbokor nyílt a bejáróban, a virágja csupa arany, a bimbója karbunkulus. Közepén egy szomorúfűz, gyémántból a levelei, korállból az ágacskái. S amint elhaladtam mellette, egy ágacskát le is nyisszantottam róla. Íme, itt van, láthatjátok.

Azzal előveszi az ágacskát, odamutatja a lány felé és azt kérdi tőle:

- Ismered-e az ágacskát, a korállját, a gyémántját?

Egy szót se szól a lányka, csak hol elveresedik, hol elsáppad szegényke. Annál nyugtalanabb lett az öreg király, símogatja a szakállát, ráncolgatja a homlokát.

- Asztalhoz ültek aztán, - folytatja a legény, - gyémánt lámpa világított rájuk, gyémántos fény ragyogott fel rájuk, gyémánt volt a lányka tálja, csupa rubint a villája, csupa smaragd a kanálkája.

És azzal belenyúl a gelebébe, előveszi a gyémánt tálát, rubint villát, a smaragd kanalat, odamutatja a lányka felé s azt kérdi tőle:

- Ismered a tálacskádat, villácskádat, kanálkádat?

Egy szót se szól a lányka, csak szorítja össze a fogait, mintha vasat rágna vele.

- Jött aztán a három legény, - folytatja megint a királyfi, - s arany tálát, arany kancsót meg egy kendőt tartanak eléje. Az egyik legény a tálát tartja, a másik a kancsót és önti a lány kezére a vizet, a harmadik meg az arany kendőt nyújtja, hogy megtörülje vele a kezét.

És azzal ismét belenyúl a gelebébe, előhúzza az arany kendőt, odamutatja a lánynak és azt kérdi tőle:

- Ismered-e ezt a kendőt?

Egy szót se szól a lányka, csak megremeg és hullatja keserves könnyeit. Magánkívül volt az öreg király. Felugrik az ültéből, kirántja a kardját és odarohan a lányához, hogy apróra darabolja.

- Három éve idestova, - kiáltja a király, - hogy éjszakáról-éjszakára ezt cselekszed s él még mindig bűnös tested.

Utána szaladnak az emberei s megragadják a karját:

- Egyetlen egy gyermekedet fosztanád meg életétől? Itt ez ifjú, hős királyfi, adjad hozzá feleségül.

- Tán elébb megkérdehetnétek, - szól a királyfi, - hogy akarom-e feleségnek?

- Téged illet a királylány, - felelik a király emberei, - te győzted le s nem ő téged.

- Ha vajákos könyvecskéjét, arany s ezüst vesszőcskéjét itt előttem elégeti s eljön velem országunkba, apám fényes udvarába s hogyha szeret, ott is marad, ha pedig nem, ott is hagyhat, akkor aztán meggondolom, - mondja a királyfi.

Mind ránéz a királylányra, várnak igaz mondására. Lesüti a lány a szemét s hálás szóval, igaz szívvvel azt rebegi:

- Legyen meg a kívánságod, óhajom a te óhajod.

Minden úgy lett, ahogy meglett; a végén nagy lakodalom, országszerte dínom-dánom.

Hivatalos én is voltam s amikor bekukkantottam, de sok mindent dobtak felém, egy nagy csontot raktak elém. Szívogattam, szopogattam, de velőre nem találtam. Rászóltam az állkapcsomra, ráförmedtem a csontomra s repült felfelé az egyik, repült lefelé a másik. Aki hiszi boldoguljon, aki nem, az ellóduljon.

A kiszmet.

Midilli kis szigetében, annak is az erdejében, szűkösködött egy favágó. Felesége, két gyermeke, baltája meg szekercéje, girhes-görhes két öszvére, ennyi volt a mindensége.

Minden Istenadta reggel, akár virradt, akár nem, már az erdőben járt a favágó. Egy-egy fát nézett ki magának s addig vagdosta, addig csapdosta, míg apróra nem darabolta. Rárakta aztán a két öszvére, behajtatott egy városkába és hol túlادhatott a fáján, hol nem; hol jól laktak aztán otthon, hol nem. Most lett épp húsz esztendeje, hogy így teng-leng az élete. Egyforma a bajlódása, vesződsége, koplalása; pedig fogytán is már az ereje, de még inkább a türelme. El-elfásul apródonként, a jókedve is cserbe hagyja, hogy se a szerencse nem akad rá, se a biztos falatkája.

- Minek is küszködök én annyit - mondja egy nap, - amikor semmi láttatja a munkámnak.

Azzal odacsapja a baltáját meg a szekercéjét a kuckóba, hogy ő bizony nem dolgozik többet, az erdőnek meg feléje se néz. Ha megvan valamerre a kiszmet-je (a jó szerencséje), majd csak felkeresi valahogy. Ő bizony nem jár többé utána. És fel se kel másnap a vackáról, hanem végig nyújtózkodik rajta és hol jobbjára fordul, hol meg balfelé. Nagyot néz rá a felesége s odatipeg, hogy felébressze, ha alszik.

- Kelj fel, apjuk - szölongatja az urát, - a kakas is kukorékolt már.

- Én felölem akár estig is elkukorékolhat - dörmögi a favágó.

Még nagyobb néz rá a felesége s haragszóval szól rá:

- Itt az ideje, hogy feltápáskodj.

- Minek az ideje? - kérdi megint az favágó.

- Hát, hogy az erdőre menj, favágni - feleli mérgesen az asszony. - Úgy kérdezed, mintha nem tudnád.

- Én pedig már torkig vagyok vele - mondja az ember, - nem teszek én a kiszmet-em után egy lépést se többé. Ha szüksége lesz rám, megtalálhat a vackomban. Az erdőbe se teszem többé a lábom, nem én.

- Tán elment az eszed, te ember? - kiáltja megdermedten az asszony. - Azt hiszed, hogy majd utánad szalad a kiszmet-ed? Arra ugyan várhatsz. Egy-kettő, siess az erdőre, mert éhen veszünk máskülönben. Már egy falat kenyér sincs a házunkban.

- Bánom is én - mondja nagy nemtörődomséggel a favágó. - Én pedig innen fel nem kelek, én az erdőre többé nem megyek.

Kérőre fogja az asszony a dolgot, ám, hiába. Sírva fakad az asszony, az is hiába. Csökönyös az ember nagyon, nem enged a magáéból. Fal felé fordul a vackán és beszélhetsz jó asszony, akár napestig is elprézsmíálhatsz; ide jöjjön az a kiszmet, ha úgy akarja. Ő bizony egy tapodtat se utána.

És íme, nyílik a kunyhójuk ajtaja. Egy gazdaember toppan be rajta és azt mondja a favágónak:

- Valami elhordani valóm volna s nem bírja a hátam. A két öszvéred elbírná, ha te is segítenél benne.

- Sajnálom - feleli a favágó, - de még csak moccanni se akarok a helyemről, tiltja a fogadásom.

- Akkor hát az öszvéreidet adnád ide, meghálálom a jószágodat - kéri az ember.

- Az öszvéreimet elviheted - feleli a favágó.

Fogja a gazda az öszvéreket s viszi őket elfelé. Abban sántikált ez a paraszti ember, hogy amint ásott meg kapált a földjén, egyszerre csak kincsre, sok kincsre talált rábukkanni. Azt akarta volna hazacipeltetni, arra kellett neki a két öszvér. Zsákokba rakta a sok kincset, ráterhelte az öszvérekre, csak úgy rogyadozott a két girhes alatta.

Amint baktat a kincsével a faluja felé, egyszerre csak azt látja nagy rémülettel, hogy *z a p t i j e* (fegyveres) halad az úton. Épp arrafelé tart az is, az ő faluja irányába. Most jutott csak az eszébe a gazdának, pedig már elébb is jól tudta, hogy a föld kincse a *p a d i s a h* tulajdona és hogy halál a büntetése, aki vét a parancs ellen. Uccu, vesd el magad jó gazda és nagy ijedtségben, meg halálfélelmében úgy eliramodott onnan, hogy meg se állt hazáig. Az öszvéreket is ott hagyta, zsákostul, kincsestül, mindenestül. A két öszvér pedig fogta magát, elindultak és elporoszkálgattak az istállójuk felé, a favágóék kunyhójába.

Épp tett-vett az asszony az udvarban, amikor egyszerre csak azt látja, hogy ott a két öszvér a kapu mellett. Csak úgy rogyadoz a térdük a nagy teher alatt, alighogy meg bírnak állni. Szalad az asszony az urához s kiáltja nagy sebbel-lobbal:

- Itt a két öszvérünk a kapu mellett, annyi a tele zsák rajtuk, hogy még bele találnak szakadni. Siess, segítsük le a hátukról, míg nem késő.

- Én pedig innen fel nem kelek - zsörtölődik az ember, - megmondtam már egyszer.

Szalad a szegény asszony az udvarra, egy kést szed elő és ketté vágja a köteleket. Azokkal voltak a zsákok az öszvérekhez kötözve. És ahogy legurul az egyik zsák, csak úgy hull ki belőle a sok ezüst: és ahogy legurul a másik zsák, csak úgy hull ki belőle a sok arany. Cseng-peng az arany meg az ezüst és akár egy aranykárpit, meg egy ezüstkárpit, úgy terül szét a földön.

- Teremtő Allah - kiált fel az asszony, - megjött a *k i s z m e t*, itt van a *k i s z m e t*.

Rohan be az urához és hol sír, hol nevet, hol dadog, hol hebeg, úgy bámul rá az urára.

- Hát téged mi lelt? - kérdi tőle az ura.

- Megjött a *k i s z m e t e d* - kiáltja az asszony, - az öszvéreid hozták el. Csupa arany az udvarunk meg ezüst; nincs többé szegénység, nincs többé nyomorúság.

Erre már a favágó is feltápászkodik és amint kitekint az udvarra, hát odakap a két szeméhez, úgy káprázik a nagy csillogástól. Nézi a sok kincset és elgondolkozik rajta.

- Látod, asszony - szólal meg végre, - mégis csak nekem volt igazam, hogy nem mentem az erdőre és hogy itt vártam be a *k i s z m e t*-emet. Mert fura jószág ám ez a *k i s z m e t*-féle. Ha igyekszel utána és lótsz-futsz érte, sose érheted utól; de ha bevárod és ügyet se vetsz rá, magától keres fel és úgy potyog a nyakad közé.

Vak dervisek klastromában.

Élt egy kalmár Áthénében, nagy vagyonú, becsületes. Felesége volt, meg egy fiacskája s boldogságos az életök. Hogy, hogy nem, tönkre ment egy nap a kalmár s nagy bújában, bánatában addig emésztette magát, míg ágyba esett és meghalt. Egyedül maradt az asszony, árván a fiacskája. Holmi egy-mást adogatott el szegény feje, abból taníttatta, abból nevelgette a fiát.

Jó nagyocska volt már a legény, amikor így szól egy nap az anyjához:

- Én anyácskám, valamihez kéne fognom, hogy megkereshessem a mindennapi kenyerünket. Mindenünkből kifogyunk maholnap.

- Adjuk el a kis földünket, - sóhajt fel az asszony. - A pénzzel elutazol Sztambulba, bevásárolsz mindenfélét s eladod itt Áthénében. Kalmár ember lehetsz te is, akár az apád.

El is adták rövidesen a földecskéjüket, elbúcsuzkodnak egymástól és hajóra száll a legény, hogy meg se álljon Sztambulig. Amint jár-kel az utcákon, zeges-zúgos bazárookban, egy helyás boltba tér be, egy helya-készítő öreghez. Egy-két napig ott is marad, segít egyet-mást az öregnek és beletanul a mesterségbe. Megszereti az öreg a legénykét és kérdi tőle egy nap:

- Mi szándékkal jöttél ide? Rengeteg nagy városunkba?

- Kalmár ember volt az apám Áthénében - feleli a legény, - az szeretnék lenni én is.

- Maradj inkább a boltomban, pénzecskéhez itt is juthatsz - biztatja a legényt az öreg.

- Áthénében az én anyám - feleli a legény, - én vagyok az egyetlenje, a jelenje, a jövője.

Elmondta aztán az öregnek, hogy mi minden történt velök és hogy portékáért jött Sztambulba. Itt vásárol, ott eladja, várva várja haza anyja.

- Vigyázz akkor a pénzedre, testi-lelki mivoltodra - figyelmezteti az öreg, - mert sok itt a rossz ember, még több a kísértés.

Az öregnek adja oda a legény a pénzét, hogy őrizze meg egy ideig, amíg meg nem vásárolja az eladni való holmit. Akkor aztán hajóra száll s visszatér majd az anyjához, felnevelő dajkájához.

Épp a csársiban forgolódott egy nap, amikor azt hallja egy kereskedőtől, hogy épp másnap indul egy hajó s Áthénébe visz portékát. Visszasiet a helyás-boltba s kéri pénzét, hogy egyet-mást vásároljon. Átveszi a pénzeszacskót s indul vissza a csársiba. Egy hármassal elhaladt éppen, amikor egy vak dervis síránkozása üti meg a fülét. Alamizsnát kér a járókelőktől s így énekli könnyörgését:

- Vak vagyok én, világtalan, koldulgatok gyámoltalan; adj ha adhatsz, egy garaskát, ehethé-kem egy falatkát.

Megsajnálja a legény a vak dervist s belenyúl a zacskójába. Aprópénzt keresgél benne s csengedez az arany benne. Odafelel a vak koldus s kérdi a legénytől, hogy tán arany, ami cseng-peng.

- Az, - feleli a jámbor legény. - Áthénéből való vagyok s holmit vásárolni jöttem.

- Óh, engedd meg én fiacskám, - rimánkodik neki a dervis, - hogy aranyat simogassak, két kezemmel tapogassak. Rég nem fogtam már arany pénzt, hadd hallom meg a pengését.

Odanyújtja a legény a zacskót, hadd tapogassa meg az öreg. Megragadja a d e r v i s a zacskót, kirántja a legény kezéből s kezdi nagy jajveszékelve:

- Siessetek, jó emberek, meg akarnak rabolni, meg akarnak lopni.

Épp a közelükben volt vagy két c s a u s , odafutnak a d e r v i s h e z s ütik-verik a legénykét.

- Istentelen g y a u r-ivadék, - kiáltoz rá a két c s a u s , - vak d e r v i s t akarsz meglopni, vaktól pénzét elrabolni?

Váltig szabadkozik a legényke, hogy az övé az a zacskó arany, és hogy a d e r v i s rántotta ki a kezéből. El se hiszik neki, el is verik érte s futva menekül el a két c s a u s kezéből. Visszatámolyog a h e l v á s boltba s összerogy nagy fájdalomban, testi-lelki nagy kínjában.

- Mi baj érte a fejedet? - kérdi az elképpedt öreg, - mi történt veled?

Sírva panaszolja el a legény, hogy mi minden történt vele. Méltatlankodik az öreg, csóváltgatja a fejét és azt kérdi a legénytől:

- Ráismernél-e arra a vak dervisre?

- Rá én, - feleli a legény, - akár száz közül is.

Gondolkozik megint az öreg, végigsimít a szakállán s így szól aztán a legényhez:

- D e r v i s ruhát, d e r v i s botot szerzek neked, felveszed és bekötöd a szemed, mintha te is vak lennél. Így mész vissza a c s á r s i b a és ha rátalálsz arra a d e r v i s r e , nyomon kíséred az útján. Ha majd hazafelé indul a t e k k é b e (klostomba), te is menj utána és ha benyit a cellájába, te is lopózkodj be utána. Jól vigyázd meg, hogy mit csinál ott s ha van eszed, ráakadhatsz a pénzére.

Szalad aztán az öreg a ruháért, d e r v i s n e k öltözteti a legényt s jó szerencsét kíván neki. Siet a legény a c s á r s i b a , hát ott a koldulató d e r v i s . Alamizsnát kér a járókelőktől s így énekel hozzá:

- Vak vagyok én, világtalan, koldulatók gyámoltalan; adj, ha adhatsz egy garaskát, ehetnékem egy falatkát.

Lesi-várja a d e r v i s t és amikor elindul és eltapogatódzik a botjával, utána sompolyog a legény. Megy a d e r v i s a t e k k e (klostrom) felé s utána a legény; benyit a kapun, felmegy a cellájába s utána a legény. Ahogy szétnéz aztán a cellában, egy keresztgerendát lát benne a kalmár. Egy-kettőre felmászik rá s onnan tartja szemmel azt a vakot. A d e r v i s pedig körültapogatódzik a botjával, aztán egy cserépfazekat húz elő a szekrényből, abba dobja bele az aranyakat, a többi közé.

- Aranykáim ragyogjatok, jól egymáshoz simuljatok, - mondja nagy boldogan és vigyorgóra válik az arca.

Megint előveszi aztán a botját, körültapogatja vele a padlót, a falakat, hogy nincsen-e idegen a házban. Lefekszik aztán a vackára és elalszik. Éjfél felé felébred, megint előszedi a csuprot, simogatja, becézgeti, aztán lefekszik ismét és jó mélyen elalszik.

Erre várt a kis kalmárunk. Lemászik nagy óvatosan a gerendáról, előveszi a csuprot, kiüríti, zsebre rakja és újra felmászik vele. Arra ébred másnap reggel, hogy a d e r v i s is épp akkor kelt fel. Azzal kezdte, hogy odaszalad a szekrényhez, kiveszi a csuporkáját és ahogy belenyúl a két kezével, hát nagy A l l a h és az ő prófétája, nincs biz abba egy garas se. Rohan a falnak, a faltól az ajtónak, kinyitja és torka szakadtából azt kiáltja, azt üvölti:

- Segítsetek, óh emberek, jaj megloptak, megraboltak.

Előszalad a sok dervis, egyesével rohannak ki a cellájukból s botjaikkal hadonászva, kezükkel meg tapogatva, mind a kárvallott felé rohan.

- Allah szerelmére, mi baj történt? - kérdik a megrémült vakok.

- A pénzemet elloptátok, aranyom elraboltátok, - kiáltozza a vak dervis és olyan nagy a kavarodás, össze-vissza lótás-futás, hogy egymásnak kézzel-lábbal, ki bunkóval, ki furkóval.

Csendet kiált a legvénebb és így szól a kárvallothoz:

- Hol őrizted aranyodat?

- Ebben a kis csuporkában, csuporkám meg a szekrényben, - üvöltöz a jámbor dervis s mutogatja üres csuprát, a kirabolt kincses házát.

- Óh ügyetlen, gyámoltalan, - kiált fel az öreg dervis, - hát csuporban tartogatód összeszerzett aranyodat?

- Hol egyebütt? - kérdezzgeti a kárvallott.

- Ahol én, a turbánomban, - feleli az öreg és amint rácsap a turbánjára, csak úgy cseng a sok arany benne.

Ott guggolt a kalmár a mestergerendán, mindent látott, mindent hallott odafentről. Csak azt leste, hogy megpihenjen egy kissé az öreg dervis. Azon nyomban ott a legény, leoldja az övét a derekáról, a dervis fejről meg a turbánt kapja le és az övét teszi oda a helyére. Odakap a dervis a fejéhez és - a m a n, a m a n (óh jaj) - kiáltozza, - hol az én kincses turbánom, ki kapta le a fejemről?

Jobbra-balra verdes, futkos, kezével üt, lábbal rugdos; csak nincs meg az ő turbánja. Még nagyobb a kavarodás, össze-vissza lótás-futás, csak nem kerül pénze elő.

- Úgy kell neked, - szólal meg egy másik dervis, - nem turbánba való a pénz.

- Hát hova? - kérdik tőle ijedt hangon.

- Nekem is van ám aranyom, - mondja az okosabbik dervis, - de van is egy üres botom, véges-végig arany benne, arannyal van telistele.

És amint emelgeti a botját és csörgeti benne az aranyát, lenyúl fentről a legényke, magához ragadja a dervis botját és a magáét dobja le helyette. K o p p, koppan egyet a nagy bot s azt hitte a dervis, hogy a magáét ejtette le a földre. Gyorsan lehajlik utána és csak elhül a vér benne, hogy ím, más lett a botja s arany se cseng benne.

- Tolvaj, zsvány, a m a n, a m a n, rablóbanda, a m a n, a m a n; elloptátok a botomat, csillogó szép aranyomat, - jajveszékel haját tépve az az okos, nagy bölcs dervis.

Legnagyobb a kavarodás, össze-vissza lótás-futás; rugdosódnak, pofozkodnak, kézbe-lábba, hajba kapnak s olyan nagy a ribillió, hogy még elmondani se jó. Nincs ám többé arany sehol, se fazékban, se turbánban, se a botban.

A legény meg kapja magát, egyet gyomroz, egyet öklel, kimenekül a cellából, kiszabadul a tekkéből s egyenest a helvás boltba. Öröm ragyog az arcán, amint elbeszéli a dolgát az öregnek.

- Isten parancsára történt, - mondja az öreg helvás, s utjára segíti a legényt, tengeren túl Áthénébe.

Az áthénei kalmár.

Ül egy nap a kalmár, az Athéne-beli, régi barátjánál, a kis helvás boltban. Pénzt hozott megint magával Sztambul-ba, vásárolni valót. A vitorlás hajója ott járt Kis-Ázsia körül, várnia kell vagy egy-két hétig. Amint beszélgetnek egymással s hörpintgetik kávéjukat, szivogatják csibukjukat, egy ember toppan be a boltba: a sztambuli vezér veje, a ravasz hírű száráf (bankár).

- Helvadzsibaba (helvás apó) - szólal meg a száráf, - pénzre volna szükségem, épp csak hogy egy pár napra, vagy ezer darab aranya.

- Kapóra jöttél uram - feleli a helvadsiba, rámutat a fiatal kalmárra. - Épp van neki egy kis elhelyezni való pénze.

Egy-kettőre megegyeznek s kis haszonért kölcsönadja aranypénzét. Elkészül róla az írás s elköszönnek egymástól.

Egy-két hét telt el azóta, várja a kalmár a hajóját. Jön egy nap a híre, hogy ott a parton a vitorlás, készül vissza Athené-be. Siet a kalmár az adósához, a száráf-hoz és kéri a pénzét, hogy haza utazhassék vele. Ott ült a száráf felesége a kafe sz (rostély) mögött és hallja a két férfi beszélgetését.

- A pénzemért jöttem volna - mondja a kalmár, - indulóban a hajóm, hazamennék rajta.

- Miféle pénzedért? Miféle hajóról beszélsz? - kérdi az álnok száráf.

- Azt, amit most két hete hogy kölcsön adtam, az ezer aranyamat, a helvás boltban, az öreg helvadsiba-nál - hebegi ijedve a kalmár.

- Se az arcod, se a pénzed nem ismerem - feleli a száráf. - Van írásod róla?

- Itt az írás - kiáltja a kalmár és mutatja az embernek.

Kezébe veszi a száráf az írást, mintha el akarná olvasni és amint átveszi, egyszerre csak fogja és a mangál tűzébe dobja bele.

Szegény kalmár hogy oda lett, hogy elfacsarodott a szíve. Sírdogál nagy keservében s rimánkodik a pénzéért.

- Elhallgass - förmed rá a száráf, - mert nyomban felakasztatlak. Megvan hozzá a hatalmam.

Mindent meghallott az asszony, a vezér lánya s megsajnálta a fiatal kalmárt. Meg is ijedt a legény a fenyegető szóra s búsan indul vissza, a kis helvás boltba. Elmondja szegény a nagy szerencsétlenségét s csak úgy hullatja a könnyeit.

- Ne búsulj - vigasztalja az öreg, - a multkor is megsegített az Isten, most is meg fog segíteni.

És íme, nyílik az ajtó és egy rabszolganő, egy szerecsenféle nyit be rajta. Odamegy a kalmárhoz és azt mondja neki:

- Jöjj el ma este a konak-ba (palotába), ahol az írásodat elégették. Beszélni akarna valaki veled.

Alig várta a legény az estét. Amint ott áll a konak kapuja előtt, egyszerre csak mellette a szerecsenasszony, bevezeti a konak-ba, úrnője szobájába. Fiatal, szép asszony volt a száráf felesége, a sztambuli vezér lánya. Nyájas szókkal fogadja a kalmárt s így szól hozzá:

- Légy nyugodt, kalmár, megkerül az elveszett pénzed. Ha az uram nem, én fogom apródonként visszaadni.

Előveszi az erszényét az asszony és száz aranyat ad oda neki. Kivezeti aztán a szerencsenasszony a kalmárt és amikor a kapuhoz értek, azt mondja neki a fekete arcú, hogy másnap estére megint eljöjjön ám, a kapunál fog rá várakozni.

Boldogan siet a kalmár a helys-hoz és beszél neki a szerencsáját, meg a másnapra szóló meghívását.

A száráf-ék házában az történt másnap. Ebéd közben azt mondja az asszony az urának, hogy hátha jádeszt játszanának, százszorszépes fogadásdit. Kétszáz arany az ára, aki elveszíti a játékot. Kötélnek áll a száráf s áll a fogadás. Elmegy ebéd után az ember és amire beesteledett, ott áll már a szerencsenasszony a kapu előtt s várja a fiatal kalmárt. Nem soká váratott magára. Egy-kettőre megérkezett s felvezetik a konakba, az úrasszony szobájába. Nyájas szókkal fogadja a kalmárt s kávéval kínálja meg, utána pedig serbet-félékkel. Egyszerre csak berohan a szerencsenasszony s rémüldözve újságolja, hogy jön a száráf, a ház ura. Felnyit erre az úrnő egy nagy ládát, belebújtatja a legényt, rázárja aztán és az erszényébe teszi a kulcsot. A rabnőt meg kiinti a szobából.

Amint belép a gazda, azzal fogadja a felesége:

- Férfi jött be a szobámba, idecsuktam a ládámba: itt a kulcsa, kinyithatod, fejét akár levághatod.

Szegény kalmár a ládában, ugyancsak megvacoghatott a foga. Kapja az ember a kulcsot, odarohan a ládához és már nyitná ki a kulccsal, amikor egyszerre csak felkacag az asszony és olyan édesdeden nevet, úgy tapsol a két kezével, hogy nyitva marad az ura szája.

- Jádesz, jádesz - kiáltozza, - én nyertem meg a fogadást.

- Egész megfélekeztem róla - mondja az ember és visszaadja az asszonynak a kulcsot.

- Nem addig a - feleli az asszony. - Hát a kétszáz darab arany?

Felmegy az ura a szobájába, és mialatt hozza az aranyakat, kinyitja az asszony a ládát s kivezeti a kalmárt a konakból. A helys-boltba sietett a legény, a pénzt is odaküldték utána.

- Mit végeztél? - kérdi tőle az öreg.

- Úgy rám ijesztett az asszony - feleli a legény, - hogy szívem is beleremegett; de túl tett ám az urán az asszony, meg a pénzecském is szaporodóban.

Mindent elmondott az öregnek, jót nevettek a játékon. Beállít másnap a száráf és amint meglátja a helys-nál a kalmárt, kérdi tőle, hogy mi itt a keresni valója és miért nem takarodik haza?

- Félelmetes estém volt tegnap - feleli a legény.

- Hogy-hogy? - kérdi a száráf.

- Jaj, ne is kérdezd - feleli a legény. - Egy konakban voltam, egy úrasszony hivatott oda. Amint el-elbeszélgetünk s tréfálgatunk, kávézgatunk, egyszerre csak rohan be a fekete rab-szolgája és jelenti az asszonyának, hogy jön az ura befelé. Hamar bebújtatnak egy ládába, rám zárják és amint benyit az ember, odaadja neki az asszony a kulcsot és - jádesz-jádesz - kiáltozza, - én nyertem meg a fogadást. Küldi az urát az elnyert pénzért, engem azalatt kieresztenek s ép bőrrel megmenekültem.

Halovánnyá fakult az ember arca és kérdi a legénytől:

- Ma is odaméssz tán, abba a k o n a k -ba?

- Hogyha hívnak, el is megyek, hogy ne mennék - feleli nagyhetykén a legény.

Alig hogy elmegy a s z á r á f, jön sietve a szerecsen s hozza az úrnője üzenetét, hogy ma estére megint várják. Elindul este a kalmár, a szerecsen már ott várja a kapunál s felvezeti az úrnőhöz. Beszélgetnek, kávézgatnak s nyájas szókkal mulatgatnak. Egyszerre csak a szerecsen ront be megint s lelkendezve hebegi, hogy jön a s z á r á f, a ház ura. Kinyit az asszony egy nagy szekrényt, belebujtatja a legényt, rázárja és a zsebébe csúsztatja a kulcsot.

Mérgesen nyit be a s z á r á f és a láda kulcsát kéri az asszonytól.

- Gyanúsítod hitvesedet, a sztambuli v e z é r lányát? - szól az asszony sértődötten s odadobja neki a kulcsot.

Az ura felkapja, odafut vele a ládához, kinyitja, hát sehol semmi. Szégyenszemre oldalog ki az asszony szobájából. Kinyitja az asszony a szekrényt s megint ép bőrrel menekül a kalmár.

Megint beállít másnap a s z á r á f és a kalmárt keresi a h e l v á s -boltban.

- Hívtak-e tegnap az úrnőhöz? - kérdi a legénytől.

- Hívtak bizony, el is mentem - feleli a kalmár. - Férjemuram a ládában keresett, pedig ezúttal a szekrényben voltam elrejtve. Milyen arcot vágott szegény, hogy kotródott a szobából - beszéli nevetve a kalmár.

- Ma is odaméssz tán? - kérdi a s z á r á f nagy mogorván.

- Hogyha hívnak, el is megyek, hogyne mennék - feleli hetykén a legény.

Sötét arccal távozik a s z á r á f és alig hogy kitette a lábát, jön a rabnő nagysietve és hozza az úrnője üzenetét, hogy mára is várják a k o n a k -ban. Odasiet este a kalmár, felvezetik a k o n a k -ba, az úrasszony szobájába s megint el-elbeszélgetnek, kávézgatnak, serbeteznek.

- Idefigyelj a szavamra - mondja az asszony, - megint fogadok ma az urammal. Kertünk kellős közepében, egy kút van a konak mellett. Egy fél lopótök lesz a kút fenekén és amelyikünk eltalálja, háromszáz arany üti érte a markát.

- Én velem mi lesz? - kérdi a kalmár.

- Lenn leszel a kút vizében - feleli az asszony, - s fejedben a fél lopótök, úgy várod meg a koppanást. Odamegyek aztán az urammal s amikor ő dobja le a kavicsot, félre ugrasz, hogy el ne találjon. Én rám kerül aztán a sor s úgy állsz majd a kút fenekén, hogy a kövem eltalálja fejedben a féltököcskét. Így nyerem meg arany pénzed: így kerül meg az elveszett.

Levezeti aztán a szerecsennő a kalmárt és leereszkedik a legény a kútba. Fejére teszi a fél tököt s úgy várja a fogadást, az asszony j á d e s z -játékát.

Jön eközben a s z á r á f s hol a ládát nyitja ki, hol a szekrényt; ám se embernek, se kalmárnak semmi nyoma. Duzzog az asszony, bosszankodik a férfi s tanácstalan mind a kettő.

- Készen már az estebédem? - szólal meg a s z á r á f.

- Lent a kertben, kiosk mellett terítetttem - felel az asszony, s lefelé indul a kertbe, kút mellett a kioskjába.

Utána ballag az ember s leülnek az asztal mellé. Lenéz az asszony a kútba s meglátja benne a legényt, legény fején fél tököcskét.

- Nézd csak - mondja az urának, - fél tököcske van a kútban, valahogy beleeshetett. Dobjunk rá egy-egy követ s aki jól eltalálja, háromszáz arany az ára.

Örült az ember, hogy szóba állt vele a durcáskodó asszony s kötélnek állott. Felkap a földről egy kavicsdarabot s ledobja a kútba, a tököcske felé. Ám, a kalmár félreugrott s vízbe csobant a kis kavics.

- Most énrajtam a sor - mondja nevetve az asszony.

Elővesz egy kődarabot ő is, és amint ledobja a kútba, úgy tartotta a kalmár a fejét, hogy eltalálta a kavics.

Felkacagott nagy örömeiben az asszony s tapsolgatott kezeivel.

- Hamar a pénzem, a háromszáz aranyom - kiáltja, s miközben felcammog a pénzért az ura, kihúzza a legényt a kútból és kivezetteti a k o n a k -ból.

Sietett a csuronvizes hazafelé, egyenest a h e l v á s -boltba. Mindent elbeszél az öregnek s jó nagyokat kacagnak hozzá.

Ott a s z á r á f másnap a h e l v a d s i boltjában. Fúrta az oldalát, hogy mi történt a legénnyel.

- Na, te kalmár - kérdi tőle, - hogy mulattál tegnap este?

- Kútban áztam, meg is fáztam, - feleli a legény.

- Miféle kútban? - kérdi a megdöbbent s z á r á f .

- Fél lopótök a fejemen, úgy álltam a kút fenekén - feleli a legény. - Férjem uram dobott elébb s nem találta a tököcskét; az asszonyka dobott aztán, s mert a köve búbon talált, megnyerte a három százát. Az is ott lesz a markomban.

Gondolkodóba esik a s z á r á f s azt mondja a legénynek:

- Holnapra nagy ebédünk lesz, k o n a k -beli nagy teremben. Úri vendég valamennyi, te is jőjj el vendégemnek.

- Mit keresek én ott nálad? - kérdi gyanakvóan a kalmár.

- Azt - feleli a s z á r á f , - hogy visszakapod minden pénzed, amit kölcsön adtál nekem. Ráadásnak kamatot is.

- S mit kell tennem a pénzemért? - kérdi a kalmár, félszemével rásandítva.

- Semmi mást - feleli a s z á r á f , - mint hogy elmondasz egy mesét, három estéd történetét.

- Kész örömet - feleli a kalmár s fel-felcsillan a két szeme.

Nagy a készülődés másnap, sürgés-forgás a k o n a k -ban. Nagy ebédre terítenek, fényes úri társaságra. A feleségének is szól a száráf és azt mondja neki:

- Nagy ebéd lesz ma nálam, atyádurad is ottan lesz, testvéreid, sógoraid, mindenrendű rokonaid. Ha akarod, odaülhetsz a k a f e s z e d -be s végig nézheted a mulatozásunkat. Hátha kedved leled benne? Csak egy idegen lesz köztünk, egy ifjú kalmár, á t h é n e i .

Bólint egyet az asszony, hogy ott lesz a k a f e s z é b e n . S jönnek sorba a vendégek, válogatott ifjak, vének. Ott az asszony apja, a v e z é r , testvérei, sógorai, mindenrendű rokonai. Csak az egy kalmár volt köztük az idegen.

Javában esznek, javában mulatoznak, amikor egyszerre csak megszólal a s z á r á f és azt mondja a kalmárnak:

- Ifjú kalmár, á t h é n e i , mondj el nekünk egy mesécskét, három estéd történetét.

Körülnéz a legény, odasunyít a k a f e s z felé s elkezd a mondókáját, három este történetét. Já d e s z -játék, hogy esett meg, hogyan volt a láda dolga, kinél volt a szekrény kulcsa s hogy kuporgott a mély kútban. Felujjong a szár á f és már-már odamutatna a k a f e s z -re, k a f e s z -beli hitvesére, amikor rászól a legény s így folytatja tovább:

- Egyéb mondani valóm is van még, azt is hallgassátok végig.

Int neki a v e z é r , hogy kezdjen csak hozzá. Hozzá is kezdett a legény s elmondja a pénze dolgát, hogy hogyan csalta ki tőle a szár á f , a v e z é r veje, hogyan tagadta aztán le és hogyan égette el az írást.

- A többije, amit az előbb mondtam - beszéli a kalmár, - csak mese volt és a s z á r á f paran-csára történt. Még a pénzemet is visszaigérte, amit elrabolt volt tőlem, ha elmondom azt a mesét és megrágalmazom a hitvesét, a v e z é r lányát.

- Minden igaz, amit a kalmár mond - kiáltja a k a f e s z -ből az asszony, - szóról-szóra mind így történt.

Tüzet szórt a v e z é r szeme, villámlott a tekintete; fel-felpattan a helyéről és így dörög a s z á r á f felé:

- Hitvány ember, kapzsi lélek, utólér a büntetésed. Ne lássalak itt e házban, se másutt e nagy városban. Messze földre légy kiűzve, kiteszítva, elfeledve.

Tengeren túlra vitték a vétkes embert, sose térhetett S z t a m b u l -ba vissza. A feleségétől elválasztották, a kalmárnak meg visszaadták a pénzét, megtetézve jó kamattal. Boldogan sietett a h e l v a d s i boltjába, onnan meg a hajójára s úgy ment vissza az anyjához, A t h é n e nagy városához.

A fecske és a kígyó.

Még akkor volt, amikor Bölcs Salamon uralkodott, embereken, állatokon egyaránt. Sok mindenhez értett, sok mindent tudott a hatalmas király. Egyaránt ismerte a halandók nyelvét, az erdei vadak üvöltését, a négylábúak bőgését, a kígyók sziszegését, a madarak csicsergését, a bogarak zümmögését, sőt a fák susogását és a levelek zizegését is.

Ő adta egy nap parancsba, hogy melyik állat miből éljen s mivel táplálkozzék. Kinek húsevést javallt, hol gyenge állatokét, hol erősökét, kinek pedig füvet, gyökeret meg gyümölcsfélét. Épp egy kígyó gyűrűdzött előtte, ahhoz így szólt a nagy király:

- A te táplálékod az ember vére legyen.

És e perctől kezdve rálesett a kígyó az emberekre, beléjük harapott és úgy szítta a vérüket. Zúgolódás támadt emiatt az emberek közt, meg nagy méltatlankodás. A király füléig is eljutott a panaszkodás s így szólt egy nap hozzájuk:

- Miért panaszkodtok? Min méltatlankodtok?

- Azon - felelik nagy alázattal, - hogy ha továbbra is pusztítgat bennünket a kígyó, kipusztul a fajunk egészen s kihalunk a földről.

- Gondom lesz rátok - mondja a király, - segítek a bajotokon.

Gondolkozóba esik a nagy bölcs s ahány állat a földön, mind előparancsolja, mind összegyülekezteti. Ott sereglettek össze egy nagy síkság közepette. Oroszlán, tigris, farkas, ló, elefánt, sas, keselyű és sok-sok ezer állat a király előtt. A trónusára szállott a király s így szólt az állatvilághoz:

- Azért hivattalak benneteket, hogy mondjátok el panaszaitokat. Beszéljetek.

Az ember közeledik a trónushoz és térdet hajtva, így szólal meg:

- Oh bölcs fejedelem, az a mi kérésünk, hogy más állat vérével táplálkozzék a kígyó, nem pedig a miénkével.

- Miért? - kérdi a király.

- Azért, - feleli az ember, - mert a teremtményeknek mi vagyunk a legkülömbje.

Nagy riadalom tör ki erre, most meg az állatok méltatlankodtak. Úgy ordítottak, úgy üvöltöttek, úgy csaholtak, úgy rőfögtek, hogy a föld is megrengett belé.

- Csend legyen! - szólt a király parancsa, - figyeljete a szómra.

Némaság szállott rá a nagy síkság mindenségére. A nagy király pedig így szólalt meg:

- Az állatok egyik legapróbbjának, a szúnyognak szól a parancsom. Sorba veszed az állatokat, te kis szúnyog és sorra kóstolod a vérüket. Amelyiké a legízletesebb, még ha az emberé is, azt juttatom a kígyó táplálékául. Ti pedig - fordul az állatok felé, - mához egy esztendőre megint idejősztok és meghallgatjuk a szúnyogot, hogy milyen lesz a jelentése.

A király felkel és szerteszéledez a sok állat, ahány annyifelé. Nagy idő az egy esztendő, el is végezte a szúnyog a dolgát, sorra kóstolta a sokféle vért. Épp letelőben az egy esztendő és csak úgy nyüzsög a sok állat, mind a nagy síkságra siet.

Ott zümmög a kis szúnyog is, és amint repdes a síkság felé, a fecske vetődik az útjába.

- Jó napot, fecske pajtás! - köszönti a szúnyog.

- Isten hozott, kis pajtáska! fogadja a fecske; - hová oly sietve?
- A király színe elé, a nagy gyülekezetbe, - feleli nagy büszkén a kis szúnyog.
- Igaz, - mondja a fecske, - hisz épp a te szavad lesi majd minden állat, ember. Mondd csak, hát melyiknek a vére a legízletesebb?
- Az emberé, - kottyantja ki idő előtt a szúnyog.
- Az emberé? - kiált fel a meglepődött fecske.
- Azé hát, az emberé, - ismétli még egyszer a szúnyog.

És amint harmadszorra is megismételné és már-már tátja is a száját, feléje csap a fecske és kitépi a kis nyelvét. Nagyot zizzen fel a szúnyog s menekül a madárka elől, oda a síkságra, a király színe elé. Nyomában a fecske mindenütt, ott kóvályog körülötte, szemmel tartja a szándékát.

Ott ül a trónusán a bölcs király s legelső szavát a kis szúnyoghoz intézi:

- No, te kis szúnyog, - kérdi tőle, - sorra kóstoltad az állatok vérét? Megannyiját megízlelted?

Felelni akarna a szúnyog, de nem tud szegényke, nincs meg a nyelve.

- Kz... kzzz... kzizzzz... - csak ennyit tud kinyögni.

- Nem értelek, - mondja a király. - Világosabban beszélj.

Megint csak: kz... kzzz... kzzzzz... - ennyit tud a szúnyog kinyögni.

Néz a király a szúnyogra, hogy nincs-e vajjon valami baja. Ott röpdös a fecske körülöttük és gondolja magában, hogy itt az ő ideje, most segíthet az emberen. Odabilleg a király elé s így szól hozzá, alázattal meghajolva:

- Megnémult szegényke, azért nem beszél a szúnyog. Együtt voltunk úton s elmondta nekem a vér dolgát.

- Akkor te beszélj helyette, - parancsol rá a király. - Melyik állatnak legízletesebb hát a vére? Melyikét választotta a szúnyog?

- A békáét - feleli nyugodtan a fecske. - Úgy-e, kis szúnyog?

- Kz... kzzz... kzzzzz... - nyögi nagynehezen a szúnyog.

- Jól van, - mondja a bölcs király, - mától kezdve béka jár a kígyónak, nem pedig ember vére.

Felkel aztán a helyéről s ahányan, annyifelé szélednek el. Mindenki meg volt nyugtatva, csak a kígyónak nem tetszett a csere. Leste is a fecskét, hogy kiadja rajta a mérgét. És ahogy elrepül mellette a madár, vidáman a tréfáján, boldogan a segítségén, feléje csap a kígyó, hogy egyet marjon rajta. Épp hogy észrevette a fecske, épp hogy idejében menekülhetett meg. Csak a farkát ragadhatta meg a kígyó, annak is a középső táját, az maradt a szájában.

Azóta van úgy a fecskével, hogy villás a farkincája és azóta van úgy a kígyóval, hogy béka a tápláléka.

Szereti is a fecske az embereket, hát még az ember a fecskéket. Háza táján helyt ad neki, ételt, morzsát juttat neki s nyugodtabb a teste, lelke, ha a fecske körülötte.

A három csodaruha.

Csodálatos egy almafa virított az egyszeri király kertjében. Három alma termett rajta, évenként csak három darab, aranyból volt mind a hárma. De hiába termett, mert se a király meg nem kóstolhatta, se a három legényfia. Alig hogy megérett, előtámadt egy szörnyeteg-féle és eltűnt az almákkal. Volt alma, nincs alma.

Kérdezi egy nap a három királyfi:

- Király apám, miért nem ehetünk mi abból a három arany almából?

Elmondja erre az öreg király, hogy amire megéri a három alma, egy szörnyeteg jelenik meg a kertben és egy éjszaka az egyik almát, másik éjszaka a másik almát, harmadszorra meg a harmadik almát viszi el.

- Őrt állunk mi az almafánál, - kiáltja a három legény, - útját álljuk annak a szörnyeteg-félének.

- Azt se bánom, - mondja az öreg király, - hátha megbirkózhattok vele.

Még aznap este történt, hogy nekigyürkőzött a legidősebbik. Bokrok közé bujt a kertben, onnan leste az almarablót. Egy ideig csak elvult valahogy, de alig hogy éjfél ütött, olyan egy félelmetes üvöltés támadt, hogy inába szállt a legénynek a bátorsága és el is inalt vele. Másnap este a középső királyfi, az is azon mód járt. A legfiatalabbikra került aztán a sor. Dehogy bujt el a legkisebbik királyfi. Odafekszik az almafa alá, úgy várja be azt a szörnyeteket. Rémségeset üvölt az a kísértet-állat, csak úgy csattogtatja nagy fogait és már ront neki a legénykének. Talpra szökken a kis királyfi, célba veszi a dárdájával és úgy eltalálja a nagy rusnyát, hogy egyet hördül s nagy kínjában összeesik. Csak épp hogy elvanszoroghatott a sebével.

- Megmaradt az aranyalmánk, - örvendez a legény s megint ledől a fa alá, hogy kipihenje magát.

Kérdik másnap a testvérei, hogy mit végzett avval a szörnyeteggel?

- Tán bele is pusztult azóta, - feleli az öccsük. - Nézzünk utána a kertben.

Csupa vér volt a kert útja, a vér nyomán haladtak tovább. Addig járták az útját, addig követték a nyomát, míg el nem jutottak egy nagy kúthoz, egy avataghoz, egy mélységeshez.

- Nincs tovább, - mondja a legifjabb, - ide szállhatott alá az a mi ellenségünk.

- Én szállok le elsőnek a kútba, - mondja a legidősebb. - Egy kötelet a derekamra, azon eresszetek le; ha hideget kiáltok, csak engedjetelek lejjebb, de ha meleget ordítok, nyomban húzzatok vissza.

Fogják a kötelet, rákötik a nagyobbiknak a derekára és eresztgetik a kútba lefelé. Fele útján se lehetett még, amikor hallják a kétségbeesett ordítását, hogy meleg, meleg, meleg. Nyomban felhúzták a legényt, csak úgy reszketett a sok porcikája.

- Most én rajtam a sor, - szólal meg a középső legény.

Rákötik a kötelet a derekára, leeresztik a mély kútba őt is és alig hogy túl van valamivel a felén, az ő kiáltását is meghallják, hogy meleg, meleg, meleg. Nyomban felhúzzák azt is, annak még jobban remegtek a porcikái.

- Ide azzal a kötéllel, - szólal most meg a legkisebbik, - de engem csak akkor húzzatok vissza, ha hideget kiáltok fel nektek.

Nem kiáltott ő se hideget, se meleget s meg se álltak a kötéllel, míg le nem jutott a kút fenekére. Csupa kert, csupa virág volt körülötte minden és amint jár-kél benne, egy palota bukkan fel előtte. Belép a kapuján, felmegy a lépcsőjén, benyit az egyik szobába, egy csupa ezüstösbe, benyit egy másodikba, egy csupa gyémántosba, hát olyan három szép lány üldögél benne, akár csak a h u r i k a paradicsom kertjében.

- Ki ija-fia vagy? - kérdi nagy szemmel a három lányka.

- Egy szörnyeteg nyoma után jöttem - feleli a legény, - errefelé lehet a szállása.

- Jó helyen jársz, - mondják a lányok, - itt az ő birodalma, ha nem félnél tőle.

- Nem félek én se senkitől, se semmitől, - feleli nagy bátran a legényke.

Felragyog a három lány arca s így szólnak a legényhez:

- Itt a másik szobában az a te szörnyeteged; benyithatsz hozzá, ha van merszed. Ha alszik, akkor nem alszik, de ha nem alszik, akkor alszik.

- Értem, - feleli a kis legényke.

- Ha pedig nem alszik, - folytatják a lányok, - vagyis hogy alszik, ott a dárda a kezében, végezhetsz vele.

- Értem, - feleli megint a legény.

- Csak arra vigyázz, - figyelmeztetik a lányok, - hogy csak egyszer döfj bele a dárdáddal, mert ha másodszorra is megtennéd, feltámad a beste és akkor a te életednek vége.

- Értem, - mondja harmadszorra is a legény és amint benyit a másik szobába és látja, hogy nyitva a két szeme a szörnyetegnek, vagyis hogy alszik, úgy beledöf a dárdájával, hogy a másik oldalán jött ki a hegye.

- Döfj még egyszer belém - hörgi a kísértet-állat, - ha ugyan halandó anyának vagy a gyermeke.

- Engem is csak egyszer hozott anyám a világra, - feleli a legény, amire egy utolsót hörgött a szörnyeteg és kiadta a párját.

Leste eközben a három lány és odáig voltak a boldogság mián, hogy megszabadultak attól a félelmetességtől.

- Mink is hárman vagyunk királyfi testvérek, tik is hárman vagytok királylány testvérek, - mondja nekik a legény, - egy-egy pár lehet még belőlünk.

Fogja aztán a lányokat, egy-egy gyűrűt húz az ujjukra s odavezeti őket a kút feljárójához. Először a legidősebbnek köti a kötelet a derekára és addig kiáltozza a hideget, míg felhúzzák először a legidősebbet, aztán meg azonmód a középsőt. Mikor a legkisebbikre kerül a sor, ránéz a legény a lánykára, a legszebbikre és azt mondja neki:

- Te meg az én feleségem leszel, ha ugyan akarsz.

Visszamosolyog a lányka a legényre és boldogan feleli neki:

- Te meg az uram leszel, ha ugyan akarsz.

És már köti a derekára a kötelet, amikor megint megszólal a lányka.

- Félek, hogy cserbe hagynak a testvéreid, hogy még itt rekedhetsz a kút fenekén.

- Majd csak feltalálok én akkor is, - feleli bátran a legény.

Három diót húz ki a lányka a zsebéből, odanyújtja a legénynek és azt mondja neki:

- Ha netán tán bajba találnál jutni, törd fel ezt a három diót és olyan három ruha hull ki belőle, hogy az egyik a ragyogó ég meg a sok fénylő csillag, a másikon a kerek föld, a zöldelő fa, a viruló virág, a harmadikon pedig tengerek hullámozása, halak lubickolása.

Azzal elköszönnék egymástól és kiáltozza a legény a hideget. Húzzák már fentről a lánykát, húzzák és amint megpillantja a két királyfi, úgy odavannak a szépségétől, hogy magáénak akarja az egyik is, a másik is. Majdhogy össze nem vesznek rajta.

Most meg én volnék soron, - mondja magában a legkisebbik. - Odaköti a kötelet a derekához és bárhogy kiáltozza is a hideget, nem húzza a két testvér. Ott rekedt szegény feje a mély kút legfenekén.

Búsán néz körül a legény, megvakarja a feje búbját és útnak indul az alsó ország felé. Amint sétálgat a kertek közt, a puha zöld fűben, egy öreg ember jön vele szembe, amolyan kertész-féle.

- Jó napot, öreg apó, - köszönti a legény.

- Adjon Isten neked is, - fogadja az öreg. - Mi jóban jársz erre felé?

- Valahogy erre felé találtam tévedni, - feleli a legény; - a felső országba szeretnék megint visszajutni.

- Könnyű annak a módja, - feleli az öreg, - csak igyekezz oda amögé a kis erdő mögé.

- Mi van amögött az erdő mögött? - kérdi a legény.

- Két kos legelész benne, - feleli az öreg, - az egyik fehér, akár a cseppentett hó, a másik meg fekete, akár csak a fekete bors. Hunyd be a szemed, úgy rohanj neki a két kosnak. Ha a fehéret találod megragadni, a felső országba jutsz el rajta, de ha a fekete kerül a kezéd ügyébe, akkor még egy alsóbb országba zuhan le veled.

Elköszön a legény az öregtől és siet afelé a kis erdő felé. Ott legelész a két kos; fehér az egyik, akár a cseppentett hó, fekete a másik, akár fekete bors. Behunyja a két szemét, neki iramodik a két kosnak és alig hogy belemarkolász az egyikbe, zsupsz, lefelé az alsó országba. Szegény feje a feketébe talált beleragadni. Arra éledezett lassanként, hogy a földön fekszik, egy nagy szikla alján és hogy egy forrás csörgedez mellette. A forrásnál egy lányka, csak úgy tördeli a kezét, csak úgy ontja a könnyeit.

- Mért sírsz, te kis lányka? - kérdi tőle a legény.

- Ne is kérdezd, - hüppög szegényke, - úgyse segíthetsz rajtam.

- Hátha mégis, - unszolgatja a legény.

- Irdatlan egy sárkány, egy hétfejű lakik az országunkban, - szólal meg a lányka, - emberhús az étele, embervér az itala. Itt ez az egy forrás van a városunkban, ehhez se enged ez a sárkány, csak ha nap-nap után egy-egy hajadon lányt nem kap. Én vagyok mára a soros, engem fal ma fel a sárkány.

- Kinek vagy a lánya? - kérdi tőle a legény.

- Királyapámnak én vagyok az egyetlenje, ott siratják a halálomat a palotában - feleli nagy zokogva a királykisasszony.

Egyszerre csak egy félelmetes üvöltés, egy széllendülés és ott a hétfejű sárkány a szikla aljánál. Lángokat fúj ki az orrából, füstöt okád a torkából, úgy ront neki a lánykának. Amint megpillantja a legényt, meghőköl egy percre s megtorpan a lába. Egyet ugrik a legény és belé a törét, épp a szívébe a sárkánynak. Nagyot hörög a fürtelem, még nagyobb ordít s állító helyében esik össze. Hét szájában hét nyelve volt a sárkánynak, mind a hetet kivágja a legény

és a tarsolyába teszi el. Ledől aztán egy fa alá és úgy elfogta a fáradság, hogy lánykát, sárkányt elfelejt és elalszik. Órákon át aludt, senkise zavarta az álmában.

Egyszerre csak arra ébred, hogy kígyó sziszeg a közelében és ahogy kinyitja a szemeit, hát egy kígyó kúszik felfelé. Madárfészek volt a nagy fán, sasfiókák csipogtak benne, arra felé tartott a kígyó. Ragadja a legény a törét, ketté nyiszálja vele a kígyót és aztán megint ledől a földre s ott folytatja, ahol elkezdte volt; tovább aludt.

Jön ám nagy repülvést a sasok királya, az ő fiókái voltak abban a fészekben. Amint megpillantja a legényt, az édesdeden alvót, nekiront nagy mérgesen, hogy kivájjja a két szemét.

- Édes apám, - kiáltozza a sok fióka, - meg ne bánts valahogy azt az alvó legényt.

- Miért? - kérdi az apjuk megütődve.

- Azért - felelik a madárcák, - mert ha ő nincs, rég felfalt volna bennünket az a kígyó. Ő szabadított meg bennünket tőle.

Elrestelkedett a saskirály, odarepül az alvó felé és szétterpeszti a két nagy szárnyát, hogy óvja a legényt a nap ellen. Várta, amíg magától fel nem ébredt.

- Derék legény vagy, - mondja neki a nagy sas, - megmentetted a fiókáimat és megölted az ellenségünket, a kígyót. Mivel háláljam meg a jószágodat?

- A felső ország az én hazám, - feleli a legény, - oda szeretnék én feljutni.

- Jó lélekkel tenném meg, - mondja a sas, - de olyan messze odáig az út, hogy éhen-szomjan pusztulnék el.

- Étel-italról nem gondoskodhatnék? - kérdi a legény.

- De biz' igen, - feleli a sasok királya. - Csak hogy negyven darab juhot, meg negyven tömlő vizet is elfogyasztanék én. Ennyi pedig csak a királytól, ha kitelik.

- Épp annak a lányát mentettem én meg a sárkánytól, - örvendez a legény, - tán csak nem tagadja meg a kérésem.

Siet is már a legény a városba és tudakozódik a királya, meg a palotája után. Alig hogy felelnek neki, olyan nagy volt az öröm a városban. Apraja-nagyja tudta, hogy elpusztították a sárkányt és életben a szép királylány. Hírvivők járkák be a várost, hogy jelentkezzék a sárkányölő, mert jutalom vár rá, meg kincsek kincse. Jött is a sok vitéz, ki gyalogszerrel, ki lóháton, hogy így a sárkányt, úgy a sárkányt és ha ők nincsenek, még most is élne az a fenevad. Még a szénégetők is előkerültek. Rábukkantak valahogy a sárkányra, a már élettelenre, levágták a hét fejét és jöttek elő nagy dicsekedve, hogy ők pusztították el a sárkányt, nem azok a vitézek.

- Előbb mi öltük meg, - mondják a vitézek, - a fejét csak azután vágtátok le.

- Se ti nem öltétek meg - szólal meg egyszerre az előtöppanó királylányka, - se pedig ti szénégetők, hanem egy ifjú levante, egymagában, egy dőfésre.

Ebben a pillanatban érkezik oda a legény. Odalép a király elé, köszönti és így szól hozzá:

- Király uram, én öltem meg a hétfejű sárkányt, itt a hét fejének a hét nyelve.

Szinte a legény karjaiba ájuldoz a lányka és odakiáltja az apjának, hogy: Ez a legény az én megmentőm, ez ölte meg a sárkányt. Szégyenszemre takarodott el a sok vitéz, a sok szénégető; egy szó nem sok, annyit se tudtak szólni.

- Mit kívánsz tőlem? - kérdi a legénytől a király. - Kincseimet akarod-e? Fele királyságomat akarod-e? Egyebet akarsz-e?

- Király uram, - feleli a legény, - se a kincsedre nincs szükségem, se a fele királyságodra, se egyebedre. Mást se akarok én, mint negyven darab juhot, negyven tömlő vizet, hogy a felső országba juthassak el.

- Akár a dupláját, - feleli a király és átadja a legénynek a juhokat meg a tömlőket.

Elköszön aztán a királyéktól és siet vissza a sashoz. Rárakja a hátára a juhokat is, a tömlőket is és mielőtt útra kerekednének, így szól a sas a legényhez:

- Ha majd k r a k -ot mondok, húst dugsz a számba, egy-egy fél juhot, ha pedig k r u k -ot mondok, vízzel itatsz meg, egy-egy fél tömlővel. Most pedig itt a hátam, te is elférsz rajta.

Nagyot lendül aztán a sas és úgy repül nagy mindenségben, hogy még a futó szél se éri utól. Ha k r a k -ot mond, hússal eteti a legény, ha pedig k r u k -ot mond, vízzel itatja meg. Addig-addig, míg elfogyott a negyven juh húsa és kiapadt a negyven tömlő vize. Pedig már közeledőben voltak a felső világhoz.

- K r a k , - kiáltja el magát a sas.

Mit csináljon szegény feje? Fogja a legény a törét, belehasít vele a combjába, kikanyarít belőle egy darabot és azt adja oda a sasnak.

- Hát nem a saját húsából adott? - mormogja az állatkirály és ott tartogatja a nyelve alatt, dehogy nyelte volna le.

Ezer a szerencsájuk, hogy megérkeztek és se hús nem kellett többé, se víz.

- Szállj le a hátamról - mondja a sas a legénynek.

Le is szállana szegény feje, de nem bír megállani a lábán, úgy hasgatja a fájdalma. Nem szól a sas egy szót se, hanem veszi azt a húsdarabot a nyelve alól, odailleszti a helyére, megnyalazza és olyat ugrik le a legény a sasról, mintha sose lett volna baja. Elköszönnek aztán egymástól, a sas elrepül, a legény meg ott marad, a saját hazája földjén.

- Itthon volnék, ha igaz, - sóhajt egyet a legény és megkönnyebbedik a szíve. Aztán kapja magát és elindul az országúton, király apjának a városába. Épp az apja szabójának haladt el a műhelye előtt, betér, hogy pihenjen egyet. Nem ismert rá a szabó, úgy lerongyolódott a legényke.

- Hát te honnan cseppentél ide? - kérdi tőle a mester.

- Messze földről jövök, - feleli a legény, - szabóság a mesterségem nekem is. Nem kellenék-e legényednek?

- Kapóra jöttél öcsém, - feleli a szabó, - épp a minap halt meg a legényem.

A királyi udvarban ezalatt sok minden történt azóta. Rég megjött volt a két királyfi, velük a három királykisasszony és azon veszekedett a két sehonnai, hogy kié legyen a legkisebbik lányka, a legszebbike. A király a legidősebb fiának ítélte oda, annak van jussa hozzá. Hírt adnak a lánykának is, hogy a legidősebbnek lesz a felesége.

- Szívesen, - feleli a lányka, - de három az én kívánságom, az menjen előbb teljesedőbe.

- Addsa elő a három kívánságod, - mondják neki.

- Három ruhát varrassatok én nekem, de olyat ám, hogy az egyiken ott legyen a ragyogó ég meg a sok fénylő csillag, a másikán a kerek föld, a zöldelő fa meg a viruló virág, a harmadikon pedig a tengerek hullámozása, halak lubickolása.

Hívatja a király a szabót és ráparancsol, hogy meg legyen a három ruha, különben a feje bánja meg. Búsan tér vissza a szabó s a két kezét tördeli, a haját tépi, hogy nem mestere ő az efféle ruháknak. Sír, jajgat, meg sopánkodik.

- Mi bajod, gazdám? - kérdi tőle a legénye.

- Három ruha kell a királynak - feleli neki a szabó, - hogy az egyikén ragyogó ég legyen meg fénylő csillag, a másikon meg kerek föld, zöldelő fa, viruló virág, a harmadikon pedig tengerek hullámozzanak, halak lubickoljanak.

S megint csak tördeli a kezeit, megint csak tépi a haját.

Elneveti magát a legény és azt mondja a gazdájának:

- Hát ez is valami? Hisz ezt egy gyerek is meg tudja csinálni.

Rábámul a mester a legényre, hogy talán megbolondult szegény feje.

- Megcsinálom én azt a három ruhát, - szólal meg ismét a legény, - holnap reggelig akár el is készülhetek vele.

Még nagyobbát bámul rá a mester. Biz' az szegény megbolondult, - gondolja magában.

- Hát a hozzávaló sok holmi? - kérdi a szabó, csakhogy éppen mondjon is valamit.

- Az se a te gondod - feleli a legény. - Még csak tű se kell hozzá. S e r b e t e t adj be a műhelybe, egy teli korsót, aztán meg mogyorót, egy teli kosarat; a műhely ajtaját rámmárod, reggel pedig kinyitod és meglesz a három ruha.

Tréfának is vette a mester, meg bolond beszédnek is. Viszi be neki a s e r b e t e t, meg a mogyorót, rámmárod az ajtót és nyugovóra tér, ha ugyan lehet nyugvásról szó.

Hánykolódik a vackán a mester, a legénye meg tördeli a mogyorót, rágcsálja egész éjszakán át és hörpinti hozzá a s e r b e t e t. Talpon a mester már korán reggel, még napkelte előtt és bekopogtat a legényéhez.

- Kész a három ruha? - kérdi kesernyésen mosolyogva.

- Még nem kelt fel a nap, - feleli a legény.

Előveszi erre a három diót, sorra tördeli fel őket és olyan három ruha hull ki belőle, hogy az egyikén a ragyogó nap, meg a sok fénylő csillag, a másikon a kerek föld, a zöldelő fa, meg a viruló virág, a harmadikon pedig tengerek hullámozása, halak lubickolása.

Mire felkelt a nap, már ott kopogtat a szabó.

- Kész a három ruha? - kérdezi megint, csak úgy félvállról.

- Kész, - feleli a legény, - bejöhetsz érte.

Benyit a szabó a műhelybe és amint néz és megpillantja a három ruhát, hát csak a száját tátja, a szemét mereszti és úgy meggyökeredzik a lába, akár a cövek. Majd azt hiszi, hogy álmodik, majd meg hogy varázslónak esett a körmei közé. Nagynehezen, hogy észretért megint. Kapja azt a három csodaruhát, szalad vele a palotába és átadja a királykisasszonynak, a legifjabbiknak, a legszebbiknek.

- Ki varrta ezt a három ruhát? - kérdi meglepődötten a lányka.

- Én bizony nem lettem volna rá képes - feleli a szabó, - de szerencsémre egy legény állított be tegnap hozzám és reggelre meglett a nagy csoda.

- Hamar azt a legényt, - mondja a lányka, - a szemébe akarnék nézni.

Szalad a szabó a legényért és amint benyit a palotába, a palotából a lányka szobájába, egymás nyakába borul a két egylélek és kimondhatatlan az ő nagy boldogságuk. Mindent megtudott tőlük az öreg király és igazságot tett a fiai közt. A két nagyobbiknak nem volt maradása az országban, a másik két leány visszatérhetett a szüleihez, a legifjabb legényből, a királyfiból király lett és olyan nagy lakodalmat csaptak, hogy ha ott lettél volna, te is láttad volna. Aki hiszi boldogul, aki nem, az megfordul.

Csali mese, hazug mese.

Furcsa volt, de bizony szegény volt az egyszeri király. Szegényesen élt, szegényesen halt is meg és minden nélkül maradt a három fia. Csak épp, hogy egy ló, egy nyereg, meg egy gyeplő maradt utána; egyike se java fajta.

Sorsot húzott a három legény, hogy kinek mi jusson belőle. A legidősebbiknek a gyeplő jutott, a középsőnek a nyereg, a legkisebbiknek meg a ló.

Kapja magát a legidősebb és viszi a gyeplőt a városba, hogy túladjon valahogy rajta. Olyan is volt ám az a gyeplő, hogy senkinek se kellett a vásáron, még olcsó pénzért se. Már visszatérőben volt hazafelé, amikor köszönti az úton egy kopasz és azt mondja neki:

- Térj be hozzám királyfi, hátha meg tudunk egyezni.

Betérnek a házba és azt a fogadást ajánlja a kopasz, hogy azé maradjon a gyeplő, akinek a hazug szava túltesz minden igazságon, minden józanságon.

- Ha én leszek a nyertes, - javallja a kopasz, - az enyém lesz a gyeplő; de ha te teszel túl rajtam, akkor a tiéd ez a házam, mindenestül, cókmókokostúl.

Megegyeznek egymással és megered a szóbeszéd, a sok kitalálás. Elsőnek a királyfi kezd hozzá és tücsköt, bogarat hord össze, hogy se sava, se bors a sok beszédjének. Addig mondta, amíg győzte, akkor aztán abba hagyta.

- Nincs már egyéb mondani valód? - kérdi a kopasz.

- Nincs, - feleli a királyfi, - mind elmondtam, amit tudtam. Most te rajtad a sor, te fogj hozzá.

Hozzákezd a kopasz és így ered meg a nyelve:

- Egy szamaram volt énnekem, nem is olyan régen. Annyi tököt evett, annyit rágcsált rajta, míg egy szép nap felpuffadt, akkor aztán megpukkadt. Egy tökfá csírázott ki belőle, a dögszamar hasából. Nőtt, nődögélt a tökfá, égis ért a csúcsa. Azt kérdezed tán, óh te jámbor, tököcskéket hogy szedem le? A tökfára rászállottam, görcsről-görcsre kapaszkodtam s úgy górtam le a sok tököt.

Abbahagyta aztán a kopasz és azt kérdi a királyfitól, tudna-e még hazugabbat?

- Nem teszek én te rajtad túl, - feleli a királyfi, oda adja a gyeplőjét, legyen boldog vele.

Búsan tért vissza a palotájába, onnan lesi a világ sorját. A középső legényre kerül aztán a sor. Veszi a nyerget és viszi a városba ő is, hátha túladhat rajta. Fűnek-fának kínálhatta, senkinek se kellett. Visszatérőben volt ő is, amikor ráles a kopasz az úton és betessékeli a házába. Azon mód csap vele vásárt, mint a másikkal, azonmód mondják el egymásnak csali kis játékaikat; ott is marad a nyereg a kopasz házában.

- Most még csak az a ló van hátra, - örvendez a ravasz és lesi az alkalmat, várja a szerencsáját.

Búsan fogja a lovát a legkisebbik és viszi a vásárra, hátha túladhat rajta. Ott jár-kelel a kopasz a háza tája körül és amint megpillantja a királyfit, nyájas szóval köszöntgeti s csalfa szóval így szól hozzá:

- Térj be hozzám kis királyfi, hadd nézem meg a lovadat.

Bemennek a házba s az lett a vége, hogy hazug szókat kínál neki; hazugságot ki tud nagyot, a nagynál is még nagyobb?

- Ha én leszek a győztes, - javallja a kopasz, - az enyém lesz a lovad; de ha te teszel túl rajtam, akkor a tiéd ez a házam, mindenestül, cókmókostúl.

- Jól van, - mondja a királyfi, - állom az egyezséget.

- No hát kezd el, - biztatja a kopasz.

- Te kezdjed el, te, a mester, - feleli a királyfi.

Kelletlenül fog hozzá a kopasz és a minapiakat mondja el még egyszer, a számára esetét, meg a tökfának a dolgát.

- Ennyi az egész? - kérdi a végén a királyfi.

- Ennyi, - feleli a kopasz. - Te láss hozzá, ha többet tudsz.

Elkezd a királyfi:

- Mikor a világra jöttem, éppen száztíz éves voltam, anyám meg csak száz éves volt. Kereszt alá noszogattak s a pap után szalasztottak. Egy kút előtt haladtam el és amint felé hajoltam, hogy a vizét megkóstoljam, zsupsz, a fejem belé hullott. Nem vettem észre, hanem folytattam az utam. Két zsandár ült az út szélén, páfránylevél árnyékában. Meglát az egyik és azt mondja a másiknak: - Itt egy ember feje nélkül, sietvést jön esze nélkül. - Feleszméltem s akkor láttam, hogy a fejem nincs is rajtam. Visszasietek a kúthoz s amint odaérek, hát egy farkas üldögél ott s rágicsálja a fejemet.

- Hagyd már abba, - kiáltja el magát a kopasz, - inkább visszaadom a lovadat.

- Várj sorodra, - mondja a királyfi, - most jön még csak a legjava. Belébujtam a farkasba s kikotortam belőle a fejem.

- Hagyd már abba, - kiáltja megint a kopasz, - inkább visszaadom a gyeplőtöket is, meg a nyergeseket is.

- Várj sorodra, - mondja megint a királyfi, - most jön még csak a legjava. Eljutottam nagy nehezen a paphoz, s hívom, jöjjön keresztelni. Nincs olaja ám a papnak, kifogyott a butykosából. Szaladok erre a te tökfádhoz, felkapaszkodok rá s ott találom az arkangyalt...

- Hagyd már abba, - ordít az a kopasz, - a házam is odaadom, mindenestül, cókmókostúl.

- Ez már beszéd, - mondja a királyfi s veszi lovát, a gyeplőjét, az öccsének kopott nyergét, a kopasznak egész házat, tele kincssel kamaráját, úgy indul el hazafelé.

Gond nélkül éltek ezután, volt mit aprítaniok a tejbe.